

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ετήσια έκθεση 2024

Ανασκόπηση του έτους

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εγγυητής της προστασίας του ενωσιακού δικαίου

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα από τα επτά ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

Πρόκειται για τη δικαστική αρχή της Ένωσης, η οποία έχει ως αποστολή να εξασφαλίζει την τήρηση του ενωσιακού δικαίου, μεριμνώντας για την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή των Συνθηκών και ελέγχοντας τη νομιμότητα των πράξεων που εκδίδονται από τα θεσμικά και τα λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης.

Το θεσμικό όργανο συμβάλλει με τη νομολογία του στη διαφύλαξη των αξιών της Ένωσης και στην εδραίωση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται από δύο δικαιοδοτικά όργανα: το «Δικαστήριο» και το «Γενικό Δικαστήριο».

Ετήσια έκθεση 2024

Ανασκόπηση του έτους

Περιεχόμενα

Πρόλογος του Προέδρου	4
1. Το 2024 με μια ματιά.....	7
A. Η χρονιά σε εικόνες.....	8
B. Η χρονιά σε αριθμούς	16
Το θεσμικό όργανο το 2024	16
Το δικαστικό έτος (Δικαστήριο και Γενικό Δικαστήριο).....	17
Οι γλωσσικές υπηρεσίες	18
2. Το δικαιοδοτικό έργο.....	21
A. Το Δικαστήριο το 2024	22
Η δραστηριότητα και η εξέλιξη της σύνθεσης του Δικαστηρίου	22
Τα Μέλη του Δικαστηρίου	26
B. Το Γενικό Δικαστήριο το 2024.....	30
Η δραστηριότητα και η εξέλιξη της σύνθεσης του Γενικού Δικαστηρίου	30
Νομολογιακές εξελίξεις.....	32
Τα Μέλη του Γενικού Δικαστηρίου.....	36
Γ. Η νομολογία το 2024.....	40
Focus Δέσμη μέτρων του 2020 για την κινητικότητα: θεμιτός ανταγωνισμός και βελτίωση των συνθηκών εργασίας, για έναν ασφαλέστερο, βιώσιμο και δίκαιο τομέα οδικών μεταφορών	40
Focus Βιολογική παραγωγή και επισήμανση των βιολογικών προϊόντων	42
Focus Πρόσβαση του κοινού στο περιεχόμενο των συμβάσεων αγοράς εμβολίων κατά της νόσου COVID-19	46
Focus Περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών που υπονομεύουν ή απειλούν την εδafική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας	50
Αναδρομή στις σημαντικότερες αποφάσεις της χρονιάς	54

3. Η διοίκηση του Δικαστηρίου: στην υπηρεσία της δικαιοσύνης	75
A. Εισαγωγή του Γραμματέα	76
B. Ορόσημα του έτους	78
Μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας	78
Η 20ή επέτειος από τη διεύρυνση του 2004	82
Ένα ενισχυμένο πλαίσιο δεοντολογίας για το προσωπικό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης	85
Γ. Οι επαφές με το κοινό	88
4. Ένα θεσμικό όργανο που σέβεται το περιβάλλον	91
5. Με το βλέμμα στο μέλλον	95
6. Μείνετε συνδεδεμένοι	99

Koen Lenaerts

Πρόεδρος του
Δικαστηρίου της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σε μια τρικυμιώδη παγκόσμια συγκυρία, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κράτησε σταθερό προσανατολισμό, έχοντας ως πυξίδα την αποστολή που του αναθέτουν οι Συνθήκες στην υπηρεσία της δικαιοσύνης και του κράτους δικαίου. Το θεσμικό όργανο συνέχισε να επιτελεί καθημερινά το έργο του, προστατεύοντας τις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συμβάλλοντας στην οικοδόμηση της κοινής έννομης τάξης των κρατών μελών. Παράλληλα, έθεσε τις απαραίτητες βάσεις για την απρόσκοπτη μελλοντική λειτουργία του.

Το περασμένο έτος σηματοδότησε την έναρξη μιας νέας εποχής όχι μόνο για το ίδιο το θεσμικό όργανο και τις εσωτερικές σχέσεις μεταξύ Δικαστηρίου και Γενικού Δικαστηρίου, αλλά και για τις σχέσεις αμοφτέρων των δικαιοδοτικών οργάνων με τα δικαστήρια των κρατών μελών της Ένωσης. Η μεταβίβαση μέρους της προδικαστικής αρμοδιότητας από το Δικαστήριο στο Γενικό Δικαστήριο αποτελεί σημαντικό βήμα στην εξέλιξη της δικαιοδοτικής δομής της Ένωσης. Η καλύτερη κατανομή του φόρτου εργασίας μεταξύ τους αναμένεται να ωφελήσει τους διαδίκους, καθώς το Δικαστήριο θα μπορέσει να επικεντρωθεί περισσότερο στον ρόλο του ως συνταγματικού και ανωτάτου δικαστηρίου της Ένωσης. Πρόκειται για μια βαθιά μεταρρυθμιστική τομή, η οποία κατέστη δυνατή χάρη στην αγαστή και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου καθ' όλη τη διάρκεια της σχετικής διαδικασίας, από την κατάρτιση του αιτήματος που απευθύνθηκε στον ενωσιακό νομοθέτη για τροποποίηση του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέχρι την πρακτική υλοποίηση του όλου εγχειρήματος. Για την επιτυχή του ολοκλήρωση εργάστηκαν από κοινού οι Γραμματείες των δύο δικαιοδοτικών οργάνων και οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες του θεσμικού οργάνου, προκειμένου το Γενικό Δικαστήριο να είναι σε θέση να διαχειριστεί υπό τις βέλτιστες συνθήκες τη νέα αυτήν κατηγορία υποθέσεων.

Ένα άλλο ορόσημο ήταν ο εορτασμός από το θεσμικό όργανο, τον Μάιο του 2024, της εικοστής επετείου από τη διεύρυνση η οποία υπήρξε η σημαντικότερη στην ιστορία της Ένωσης, τόσο βάσει του αριθμού των πολιτών και των κρατών που ενσωματώθηκαν στην Ένωση όσο και λόγω της συμβολικής της διάστασης. Ο εορτασμός έλαβε τη μορφή ημερίδας στο πλαίσιο της οποίας αναδείχθηκε η σπουδαιότητα της ένταξης δέκα νέων κρατών μελών και τονίστηκε ο εμπλουτισμός της κοινής μας κληρονομιάς με ποικίλες εθνικές ιστορίες, πολιτισμικές περγαμηνές και νομικές παραδόσεις. Γεφυρώνοντας την Ανατολική και τη Δυτική Ευρώπη σε μια ιστορική κοινή συνταγματική πορεία,

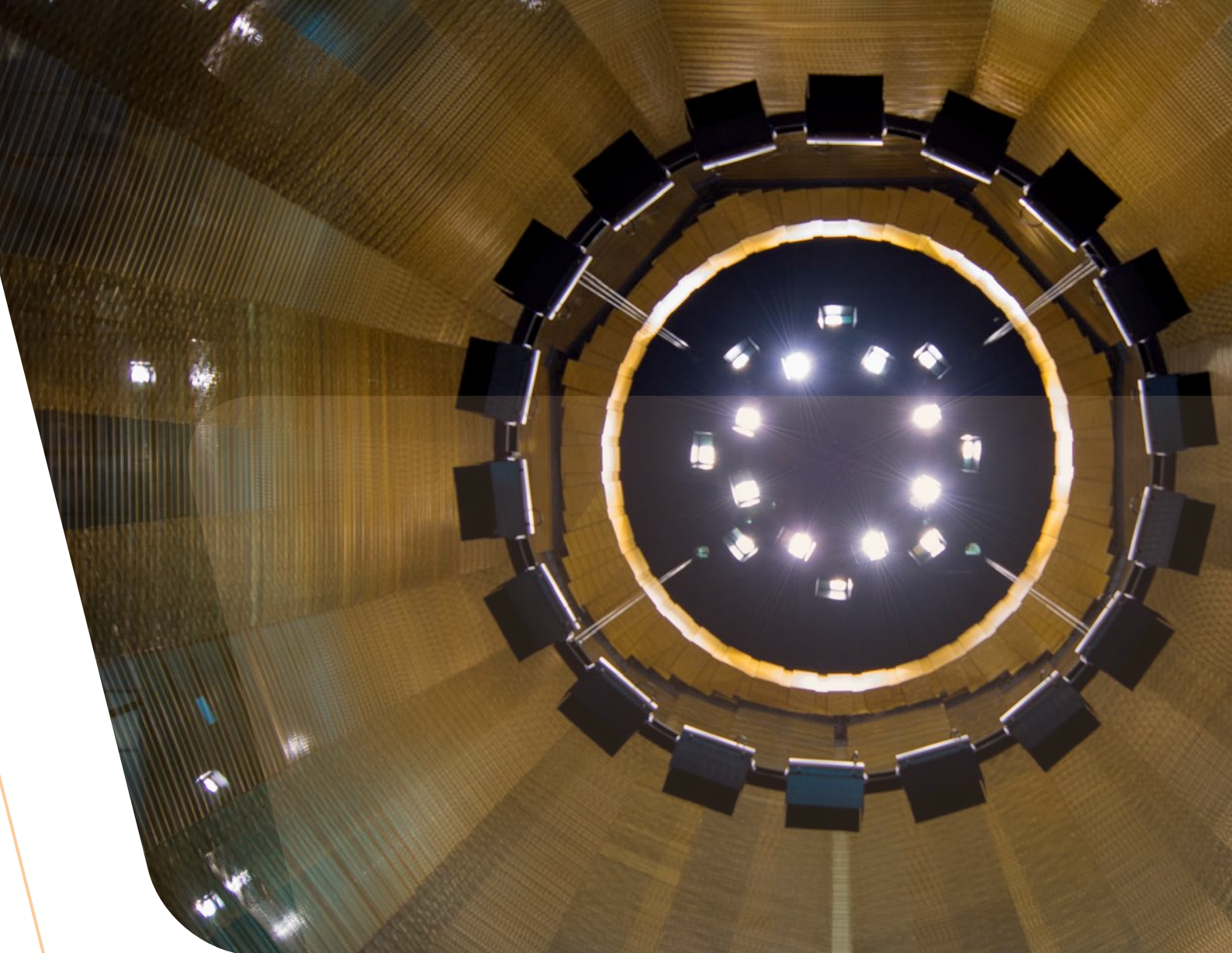
η συγκεκριμένη διεύρυνση κατέδειξε επίσης με απτό και emphaticό τρόπο ότι το ιδανικό της ειρήνης το οποίο πρεσβεύει η Ένωση βρίσκεται στον πυρήνα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Για το θεσμικό όργανο, το 2024 σημαδεύτηκε από μία ακόμη μερική, πλην όμως εκτεταμένη, ανανέωση της σύνθεσης του Δικαστηρίου, καθώς ορκίστηκαν και ανέλαβαν καθήκοντα εννέα Μέλη, εκ των οποίων πέντε ήταν προηγουμένως δικαστές στο Γενικό Δικαστήριο. Η ευρεία αυτή αναδιοργάνωση, ενόψει της οποίας εκδόθηκε πολύ μεγάλος αριθμός δικαστικών αποφάσεων στις 4 Οκτωβρίου 2024, απαιτήσε άψογη οργάνωση προκειμένου να γίνει υπό τους καλύτερους δυνατούς όρους η υποδοχή των νέων Μελών και των υπαλλήλων των ιδιαίτερων γραφείων τους, καθώς και προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις της στην εύρυθμη λειτουργία του Δικαστηρίου.

Στρέφοντας το βλέμμα προς το 2025, οι προκλήσεις για το θεσμικό όργανο είναι πολλές και συναρπαστικές. Οι άμεσες προτεραιότητες περιλαμβάνουν τις εξωτερικές του σχέσεις, την αναμόρφωση του ιστοτόπου και της μηχανής αναζήτησης της νομολογίας του, καθώς και την προγραμματισμένη εγκαινίαση ενός διαδικτυακού τηλεοπτικού καναλιού αφιερωμένου στις δραστηριότητές του. Στόχος των πρωτοβουλιών αυτών είναι να καλύπτονται όσο το δυνατόν πληρέστερα οι ανάγκες των επαγγελματιών του νομικού κλάδου, αλλά και να εκπληρώνεται ο πρωταρχικός σκοπός της εξοικείωσης του κοινού με την ευρωπαϊκή δικαιοσύνη, ώστε να μπορούν οι πολίτες να κατανοούν ευχερέστερα τον ρόλο και τις αποφάσεις της. Ανοικτό παραμένει ωστόσο και το μέτωπο της διαμόρφωσης των μεθόδων εργασίας μας για το μέλλον, καθώς συνεχίζεται η διερεύνηση των πιθανών χρήσεων της τεχνητής νοημοσύνης και εντατικοποιούνται οι εργασίες εκπόνησης του προγράμματος πληροφορικής για το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων. Απώτερος στόχος εξακολουθεί να είναι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας ώστε να αντιμετωπιστεί ο ολοένα αυξανόμενος αριθμός των υποθέσεων, χωρίς να θυσιαστεί στο ελάχιστο η ποιότητα της απονομής δικαιοσύνης σύμφωνα με τις υψηλές προδιαγραφές που δίδουν συνολικά τη δικαιοδοτική μας δραστηριότητα.

K. Lenaers

**Το 2024 με μια
ματιά**

A. Η χρονιά σε εικόνες

Φεβρουάριος

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εγκρίνει τη μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο

Τον Νοέμβριο του 2022 το Δικαστήριο είχε απευθύνει στον ενωσιακό νομοθέτη αίτημα τροποποίησης του Οργανισμού του ώστε να μεταβιβαστεί μέρος της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου να επιτευχθεί η ισόρροπη κατανομή του φόρτου των υποθέσεων μεταξύ των δύο ενωσιακών δικαιοδοτικών οργάνων και να μπορέσει το Δικαστήριο να επικεντρωθεί περισσότερο στον ρόλο του ως συνταγματικού και ανωτάτου δικαστηρίου. Κατόπιν πολύμηνης εξέτασης και διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας, η σημαντική αυτή μεταρρύθμιση εγκρίνεται στις 27 Φεβρουαρίου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με ευρεία πλειοψηφία.

Διεθνής ημερίδα στο γαλλικό Συνταγματικό Συμβούλιο, με θέμα «Δικαιοσύνη, μελλοντικές γενιές και περιβάλλον»

Ο Koen Lenaerts, Πρόεδρος του Δικαστηρίου, μεταβαίνει στο Παρίσι για διεθνή ημερίδα την οποία διοργανώνουν το Conseil constitutionnel (Συνταγματικό Συμβούλιο) και το Institut des Études et de la Recherche sur le Droit et la Justice (Ινστιτούτο Μελετών και Έρευνας για το Δίκαιο και τη Δικαιοσύνη). Στο πλαίσιο της ημερίδας συνέρχονται για πρώτη φορά περίπου εκατό πρόεδροι και δικαστές εθνικών, περιφερειακών και διεθνών ανωτάτων δικαστηρίων για να ανταλλάξουν απόψεις σε σχέση με την ολοένα αυξανόμενη σημασία της έννοιας των «μελλοντικών γενεών» στις περιβαλλοντικές διαφορές.

Μάρτιος

Επίσκεψη του Προέδρου της Τσεχικής Δημοκρατίας, Petr Pavel

Ο Koen Lenaerts, Πρόεδρος του Δικαστηρίου, ο Jan Passer, δικαστής του Δικαστηρίου, καθώς και οι Petra Škvařilová-Pelzl και David Petrлік, δικαστές του Γενικού Δικαστηρίου, υποδέχονται τον Πρόεδρο της Τσεχικής Δημοκρατίας, Petr Pavel. Τα μέλη της τσεχικής Αντιπροσωπείας συναντούν και συνομιλούν με ομοεθνείς τους υπαλλήλους του θεσμικού οργάνου, ενώ έχουν και την ευκαιρία να θαυμάσουν τον πίνακα Na cestě της Τσέχας ζωγράφου Míla Doleželová, έργο της συλλογής του Δικαστηρίου, το οποίο είναι δάνειο από το Πανεπιστήμιο Masaryk και εκπέμπει ηχηρό μήνυμα ελπίδας, ελευθερίας και ανθρωπισμού.

Πρώτος ετήσιος διάλογος μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Δικαστηρίου

Διαπιστώνοντας ότι οι συζητήσεις τους κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες του κανονισμού για τη μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας υπήρξαν αμοιβαία επωφελείς, το Κοινοβούλιο και το Δικαστήριο αποφάσισαν, αυστηρά και μόνον στον βαθμό που το επιτρέπει η διάκριση των εξουσιών, να μονιμοποιήσουν τον μεταξύ τους διάλογο, υπό τη μορφή μιας ετήσιας συνάντησης αφιερωμένης σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, τα οποία άπτονται της ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Εστιάζοντας στο πώς αντιλαμβάνονται οι Ευρωπαίοι πολίτες τη δικαιοσύνη και την τήρηση του κράτους δικαίου καθώς και στο πώς μπορεί να βελτιωθεί πρακτικά η λειτουργία του δικαιοδοτικού συστήματος, οι ετήσιες συναντήσεις αναμένεται να συμβάλλουν στην προσπάθεια να έλθει η ευρωπαϊκή δικαιοσύνη πιο κοντά στους πολίτες.

Τρία νέα Μέλη του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου αναλαμβάνουν επισήμως τις υποχρεώσεις τους

Κατόπιν του διορισμού τους από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Katarína Kaszasová, ο Alejandro Blanco Fernández και ο João Leão αναλαμβάνουν επισήμως ενώπιον του Δικαστηρίου τις υποχρεώσεις τους ως νέα Μέλη του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Απρίλιος

Εγκαίνια ιστορικής έκθεσης στο Δικαστήριο

Εγκαινιάζεται στο Δικαστήριο έκθεση αφιερωμένη στην ιστορία του θεσμικού οργάνου. Μέσα από μια πλούσια συλλογή φωτογραφιών, έργων τέχνης και σπάνιων αντικειμένων, οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν την εξέλιξη των δικαιοδοτικών οργάνων και των κτιρίων που τα στεγάζουν.

Τελικός του «European Law Moot Court»

Ο διαγωνισμός European Law Moot Court, ο οποίος διοργανώθηκε για πρώτη φορά το 1988, είναι ο σπουδαιότερος διεθνής διαγωνισμός εικονικής δίκης στο πεδίο του ενωσιακού δικαίου. Το Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης κερδίζει τη διοργάνωση του 2024, επικρατώντας στον τελικό του ιταλικού Πανεπιστημίου Roma Tre.

Τιμητική συνεδρίαση εις μνήμην θανόντων Μελών

Διεξάγεται στο Δικαστήριο επίσημη συνεδρίαση για να τιμηθεί η μνήμη του John L. Murray, Ιρλανδού δικαστή του Δικαστηρίου (1991-1999), ο οποίος απεβίωσε τον Ιανουάριο του 2023, του Philippe Léger, Γάλλου γενικού εισαγγελέα στο Δικαστήριο (1994-2006), ο οποίος απεβίωσε επίσης τον Ιανουάριο του 2023, και της Waltraud Hakenberg, Γραμματέα του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης (2005-2016), η οποία απεβίωσε τον Ιανουάριο του 2024.

Μάιος

Φόρουμ Δικαστών και συμπόσιο για τον εορτασμό της 20ής επετείου της διεύρυνσης του 2004

Την 1η Μαΐου 2004 προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση δέκα νέα κράτη μέλη: η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβενία και η Σλοβακία. Το ορόσημο αυτό εορτάζεται, στην 20ή του επέτειο, με τη διοργάνωση του ετήσιου Φόρουμ Δικαστών και ενός συμποσίου στο Δικαστήριο.

Ιούνιος

Τελετή παράδοσης του έργου τέχνης «LL» του Λιθουανού καλλιτέχνη Kazys Varnelis

Παρουσία του Koen Lenaerts, Προέδρου του Δικαστηρίου, της Λιθουανής Υφυπουργού Δικαιοσύνης, Jurga Greičienė, και της υπεύθυνης του Τμήματος Εικαστικών του Εθνικού Μουσείου της Λιθουανίας, Jolanta Bernotaitytė, παραδίδεται στο Δικαστήριο το έργο τέχνης «LL» (1972) του Λιθουανού καλλιτέχνη Kazys Varnelis.

Επίσκεψη αντιπροσωπείας του Γενικού Δικαστηρίου στη Βαρσοβία

Αντιπροσωπεία του Γενικού Δικαστηρίου, αποτελούμενη από τον Πρόεδρό του, Marc van der Woude, τις Πολωνές δικαστές Krystyna Kowalik-Bańczyk και Nina Róttorak, καθώς και τον Λιθουανό δικαστή Saulius Lukas Kalėda, μεταβαίνει στη Βαρσοβία για προγραμματισμένες συναντήσεις στο Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Πολωνίας και στον Δικηγορικό Σύλλογο Βαρσοβίας, προκειμένου να παρουσιάσει τον ρόλο του Γενικού Δικαστηρίου και να συσφίξει τους δεσμούς του με τα εθνικά δικαστήρια τα οποία επιλαμβάνονται υποθέσεων που εμπίπτουν στους τομείς τους οποίους αφορά η μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο.

Σεπτέμβριος

Τροποποιήσεις των διαδικαστικών κανόνων του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου

Από την 1η Σεπτεμβρίου επέρχονται ορισμένες σημαντικές αλλαγές στους διαδικαστικούς κανόνες του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου. Αποσκοπούν στην υλοποίηση της μεταρρύθμισης του Οργανισμού του Δικαστηρίου ενόψει της μερικής μεταβίβασης της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο, η οποία τίθεται σε εφαρμογή από 1ης Οκτωβρίου, και στον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών ενώπιον των δύο δικαιοδοτικών οργάνων.

Επίσκεψη αντιπροσωπείας του Ανωτάτου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών

Η επίσκεψη αυτή συνεχίζει την παράδοση των τακτικών συναντήσεων που ξεκίνησαν το 1998 και ενισχύει περαιτέρω τους στενούς ιστορικούς δεσμούς μεταξύ του Ανωτάτου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών και του Δικαστηρίου.

Εγκατάσταση έργου τέχνης στον Κήπο της Πολυγλωσσίας

Εγκαθίσταται στον Κήπο της Πολυγλωσσίας, στις παρυφές του οικοπέδου του Δικαστηρίου, έργο της Λουξεμβουργιανής καλλιτέχνης Simone Decker, με τον τίτλο «Genus». Το έργο, το οποίο φιλοτεχνήθηκε ειδικά για το Δικαστήριο, εμπνέεται από την πολυγλωσσία και συμβολίζει τον γλωσσικό και πολιτισμικό πλουραλισμό της Ένωσης.

Οκτώβριος

Μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας

Οι κανόνες οι οποίοι διέπουν τη μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας από το Δικαστήριο στο Γενικό Δικαστήριο τίθενται σε εφαρμογή την 1η Οκτωβρίου. Από την ημερομηνία αυτή και στο εξής, ανατίθεται στο Γενικό Δικαστήριο η εκδίκαση των προδικαστικών υποθέσεων που εμπίπτουν σε έξι συγκεκριμένους τομείς. Στις 17 Οκτωβρίου διαβιβάζεται στο Γενικό Δικαστήριο η πρώτη αίτηση προδικαστικής αποφάσεως (υπόθεση T-534/24, Gotek): είναι στην κροατική γλώσσα και υποβάλλεται από το διοικητικό πρωτοδικείο του Όσιγιεκ.

Μερική ανανέωση της σύνθεσης του Δικαστηρίου και ανάληψη καθηκόντων εκ μέρους νέων Μελών του Γενικού Δικαστηρίου

Στη μεγάλη αίθουσα συνεδριάσεων του Δικαστηρίου πραγματοποιείται πανηγυρική συνεδρίαση εξ αφορμής, αφενός, της λήξης της θητείας των Lars Bay Larsen, Alexandra Prechal, Jean-Claude Bonichot, Peter George Xuereb, Lucia Serena Rossi, Priit Pikamäe, Nils Wahl και Anthony Michael Collins και, αφετέρου, της ορκωμοσίας εννέα νέων Μελών του Δικαστηρίου, ήτοι των Bernardus Smulders, Massimo Condinanzi, Fredrik Schalin, Stéphane Gervasoni, Niels Fenger και Ramona Frendo, δικαστών, καθώς και των Dean Spielmann, Andrea Biondi και Rimvydas Norkus, γενικών εισαγγελέων, αλλά και δύο νέων Μελών του Γενικού Δικαστηρίου, των δικαστών Hervé Cassagnabère και Raphaël Meyer.

Εκλογή του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και του Πρώτου γενικού εισαγγελέα του Δικαστηρίου.

Ο Koen Lenaerts επανεκλέγεται, από τους ομολόγους του, Πρόεδρος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα επόμενα τρία έτη. Ο Thomas von Danwitz εκλέγεται Αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου, διαδεχόμενος τον Lars Bay Larsen. Ο Maciej Szpunar επανεκλέγεται Πρώτος γενικός εισαγγελέας του Δικαστηρίου.

Νοέμβριος

Μήνας επιμορφώσεων για την τεχνητή νοημοσύνη

Η εκστρατεία επιμόρφωσης για την τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) αναδεικνύει τις ευκαιρίες που ανοίγονται, αλλά και τις προκλήσεις που ελλοχεύουν στο νέο αυτό πεδίο. Στόχος είναι να απομυθοποιηθεί η ΤΝ και να προαχθούν η ηθική και υπεύθυνη χρήση των εργαλείων που βασίζονται στη συγκεκριμένη τεχνολογία.

Τρία νέα Μέλη του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου αναλαμβάνουν επισήμως τις υποχρεώσεις τους

Κατόπιν του διορισμού τους από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Petri Sarvamaa, Hans Lindblad και Carlo Alberto Manfredi Selvaggi αναλαμβάνουν επισήμως ενώπιον του Δικαστηρίου τις υποχρεώσεις τους ως νέα Μέλη του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Επίσκεψη του Δικαστηρίου στο ΕΔΔΑ

Ο Koen Lenaerts, Πρόεδρος του Δικαστηρίου, συνοδευόμενος από αντιπροσωπεία του Δικαστηρίου, μεταβαίνει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) για να συμμετάσχει στο ετήσιο συνέδριο. Οι συζητήσεις περιστρέφονται γύρω από τρεις βασικούς θεματικούς άξονες: «Η κλιματική αλλαγή ως πρόκληση για το Δικαστήριο και το ΕΔΔΑ», «Μαζική παρακολούθηση και προστασία των προσωπικών δεδομένων» και «Η προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία».

6η συνάντηση των ανταποκριτών του RJUE στις Βρυξέλλες

Η έκτη συνάντηση των ανταποκριτών του Δικαστικού Δικτύου της ΕΕ διεξάγεται για πρώτη φορά εκτός Λουξεμβούργου, στις Βρυξέλλες, υπό την αιγίδα του βελγικού Συμβουλίου της Επικρατείας. Η συνάντηση είναι αφιερωμένη στο μέλλον της συνεργασίας εντός του RJUE και στο ζήτημα της εφαρμογής της αρχής της σύμφωνης ερμηνείας από τα εθνικά δικαστήρια.

Δεκέμβριος

Ημέρα ευαισθητοποίησης σχετικά με την αναπηρία

Το θεσμικό όργανο, αταλάντευτα προσηλωμένο στην ανάπτυξη πολλαπλών δράσεων για την προώθηση της προσβασιμότητας και της συμπερίληψης, διοργανώνει την Ημέρα ευαισθητοποίησης σχετικά με την αναπηρία, με φετινή θεματική «Συμπερίληψη μέσω του αθλητισμού: ποικιλομορφία, η δύναμή μας».

B. Η χρονιά σε αριθμούς

Το θεσμικό όργανο το 2024

81 δικαστές από
27 κράτη μέλη

Δικαστήριο

27 δικαστές 11 γενικοί
εισαγγελείς

Γενικό Δικαστήριο

54 δικαστές

Προϋπολογισμός: 504 εκατομμύρια ευρώ

2 267

υπάλληλοι, μόνιμοι και μη

61 % 39 %
γυναίκες άνδρες

Όσον αφορά την εκπροσώπηση των γυναικών σε θέσεις ευθύνης στη Διοίκηση, το Δικαστήριο βρίσκεται πάνω από τον μέσο όρο των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων.

Γυναίκες κατέχουν το:

54 % των διοικητικών θέσεων

49 % των διευθυντικών θέσεων, μεσαίων και ανώτερων

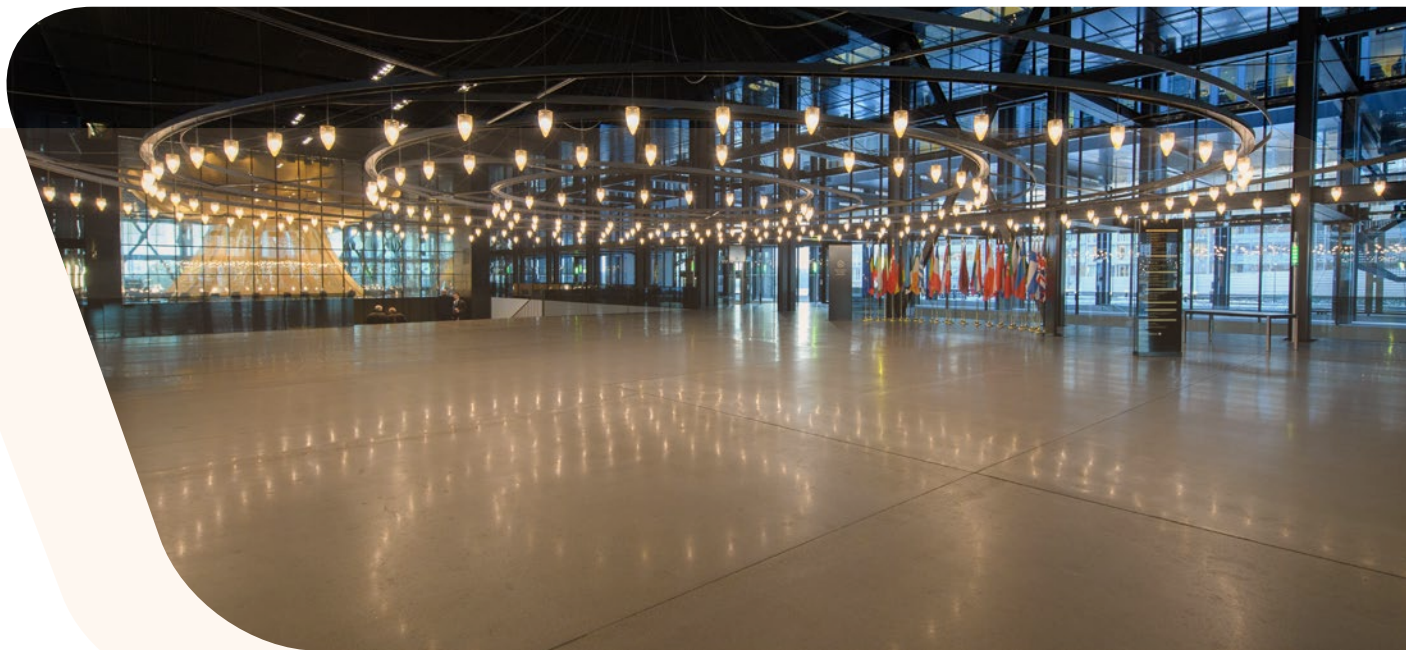
e-Curia

Ποσοστό των δικογράφων που κατατέθηκαν μέσω της εφαρμογής e-Curia:

91 % για το Δικαστήριο

96 % για το Γενικό Δικαστήριο

11 692 λογαριασμοί πρόσβασης στην εφαρμογή e-Curia

Το δικαστικό έτος (Δικαστήριο και Γενικό Δικαστήριο)

1 706 εισαχθείσες υποθέσεις

1 785 περατωθείσες υποθέσεις

2 911 εκκρεμείς υποθέσεις

Μέση διάρκεια των διαδικασιών: 18,1 μήνες

Το e-Curia είναι μια εφαρμογή πληροφορικής χάρη στην οποία οι εκπρόσωποι των διαδίκων (στις υποθέσεις που εισάγονται απευθείας ενώπιον του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου) και τα εθνικά δικαστήρια (στο πλαίσιο προδικαστικών παραπομπών) μπορούν να ανταλλάσσουν με τις Γραμματείες των δύο δικαιοδοτικών οργάνων διαδικαστικά έγγραφα αποκλειστικώς διά της ηλεκτρονικής οδού.

e-Curia: η εφαρμογή πληροφορικής για την ανταλλαγή δικαστικών εγγράφων

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Οι γλωσσικές υπηρεσίες

Ως πολυγλωσσικό θεσμικό όργανο, το Δικαστήριο πρέπει να είναι σε θέση να εκδικάζει την κάθε υπόθεση σε οποιαδήποτε από τις επίσημες γλώσσες της Ένωσης αυτή εισάγεται ενώπιόν του. Εν συνεχεία εξασφαλίζει τη διάδοση της νομολογίας του σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ένωσης.

24

γλώσσες
διαδικασίας

552

γλωσσικοί
συνδυασμοί

608

γλωσσομαθείς νομικοί για τη
μετάφραση των εγγράφων

1 366 000

σελίδες προς
μετάφραση

1 371 000

σελίδες
μεταφράστηκαν

503

επ' ακροατηρίου συζητήσεις και
συνεδριάσεις στις οποίες έγινε
ταυτόχρονη διερμηνεία

70

διερμηνείς για τις επ' ακροατηρίου
συζητήσεις και τις συνεδριάσεις

Η πολυγλωσσία στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πώς διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Το γλωσσικό καθεστώς του Δικαστηρίου εγγυάται στους διαδίκους τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν οποιαδήποτε από τις 24 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο καθίσταται εφικτό μέσω της μετάφρασης νομικών κειμένων εξόχως τεχνικού χαρακτήρα. Γι' αυτόν τον λόγο, η μεταφραστική υπηρεσία του Δικαστηρίου απασχολεί μόνο γλωσσομαθείς νομικούς με πλήρη νομική κατάρτιση και άριστη γνώση δύο τουλάχιστον επίσημων γλωσσών πέραν της μητρικής τους.

2

**Το δικαιοδοτικό
έργο**

A. Το Δικαστήριο το 2024

Οι υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου αφορούν κυρίως αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως. Όταν ένα εθνικό δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία ή το κύρος κάποιου ενωσιακού κανόνα, αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία και υποβάλλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο. Στηριζόμενο στην απάντηση που θα δώσει το Δικαστήριο με την απόφασή του, το εθνικό δικαστήριο μπορεί πλέον να προχωρήσει στην επίλυση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Για τις περιπτώσεις στις οποίες είναι απαραίτητο να δοθεί πολύ άμεσα απάντηση (λ.χ. σε υποθέσεις ασύλου, συνοριακών ελέγχων, απαγωγής παιδιών κ.λπ.), προβλέπεται επείγουσα προδικαστική διαδικασία.

Ενώπιον του Δικαστηρίου μπορούν επίσης να ασκηθούν ευθείες προσφυγές, με τις οποίες ζητείται είτε να ακυρωθεί ενωσιακή πράξη («προσφυγή ακυρώσεως») είτε να διαπιστωθεί ότι κράτος μέλος δεν τηρεί το ενωσιακό δίκαιο («προσφυγή λόγω παραβάσεως»). Εάν το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με την απόφαση με την οποία διαπιστώθηκε η παράβασή του, το Δικαστήριο μπορεί να του επιβάλει χρηματική ποινή κατόπιν άσκησης, από την Επιτροπή, μιας δεύτερης προσφυγής, της λεγόμενης προσφυγής λόγω «διπλής παραβάσεως».

Το Δικαστήριο επιλαμβάνεται επίσης αιτήσεων αναιρέσεως κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου. Η αναιρετική δίκη μπορεί να οδηγήσει σε εξαφάνιση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου.

Τέλος, μπορεί να ζητηθεί από το Δικαστήριο με αίτηση γνωμοδότησεως (η οποία υποβάλλεται από κράτος μέλος ή ενωσιακό θεσμικό όργανο) να ελέγξει αν συμβιβάζεται με τις Συνθήκες μια συμφωνία που σχεδιάζει να συνάψει η Ένωση με τρίτο κράτος ή με διεθνή οργανισμό.

Koen Lenaerts

Πρόεδρος του
Δικαστηρίου της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η δραστηριότητα και η εξέλιξη της σύνθεσης του Δικαστηρίου

Το περασμένο έτος σηματοδεύτηκε από την –κατ' αίτημα του Δικαστηρίου– θέσπιση και έναρξη της ισχύος του [κανονισμού 2024/2019 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου](#), μέσω του οποίου μεταρρυθμίζεται νομοθετικά η δικαιοδοτική δομή της Ένωσης ώστε να κατανεμηθεί ο φόρτος εργασίας κατά τρόπο ισορροπο μετξύ των δύο ενωσιακών δικαιοδοτικών οργάνων και να αξιοποιηθεί ο διπλασιασμός του αριθμού των δικαστών του Γενικού Δικαστηρίου που αποφασίστηκε με τον [κανονισμό 2015/2422 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου](#). Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Δικαστήριο θα είναι σε θέση να συνεχίσει να εκπληρώνει τον ρόλο του ερμηνευτή του ενωσιακού δικαίου, εκδίδοντας εντός εύλογου χρόνου τις αποφάσεις του, σε μια συγκυρία όπου οι υποθέσεις οι οποίες εισάγονται ενώπιόν του όχι μόνον αυξάνουν σημαντικά σε αριθμό, αλλά θέτουν ολοένα πιο περίπλοκα και ευαίσθητα ζητήματα, παραδείγματος χάριν συνταγματικής φύσεως ή σχετικά με θεμελιώδη δικαιώματα. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2024 περισσότερες από 900 νέες υποθέσεις εισήχθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου, αριθμός που

920

εισαχθείσες υποθέσεις

573

προδικαστικές διαδικασίες, εκ των οποίων

6

επείγουσες προδικαστικές διαδικασίες

Κράτη μέλη με τις περισσότερες αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως

Ιταλία: **98**

Γερμανία: **66**

Πολωνία: **47**

Αυστρία: **39**

Βουλγαρία: **38**

53

ευθείες προσφυγές, εκ των οποίων **39** προσφυγές λόγω παραβάσεως και

3

προσφυγές λόγω «διπλής παραβάσεως»

277

αιτήσεις αναιρέσεως κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου

15

αιτήσεις δικαστικής αρωγής

1

αίτηση γνωμοδότησεως

πλησιάζει το ιστορικό ρεκόρ του 2019, επιβεβαιώνοντας την ανοδική τάση των τελευταίων ετών και αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα της προαναφερθείσας μεταρρύθμισης.

Η μεταρρύθμιση αυτή έγκειται κυρίως στη μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας από το Δικαστήριο στο Γενικό Δικαστήριο. Η μεταβίβαση αυτή, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή από 1ης Οκτωβρίου 2024, αφορά έξι συγκεκριμένους τομείς, ήτοι το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τον τελωνειακό κώδικα, τη δασμολογική κατάταξη των εμπορευμάτων στη συνδυασμένη ονοματολογία, την παροχή αποζημίωσης και βοήθειας προς τους επιβάτες σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης, καθυστέρησης ή ακύρωσης μεταφορικών υπηρεσιών και, τέλος, το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου.

Το Δικαστήριο παραμένει πάντως αρμόδιο να αποφαινεται επί εκείνων των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως οι οποίες, μολονότι εμπίπτουν σε έναν ή περισσότερους από τους παραπάνω τομείς, άπτονται ταυτόχρονα και άλλων τομέων ή εγείρουν ανεξάρτητα ζητήματα ερμηνείας του πρωτογενούς δικαίου (περιλαμβανομένου του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης), του δημοσίου διεθνούς δικαίου ή των γενικών αρχών του ενωσιακού δικαίου.

Η μεταρρύθμιση αναμένεται να επιφέρει μια δίολου αμελητέα ελάφρυνση του φόρτου εργασίας του Δικαστηρίου στις προδικαστικές υποθέσεις, όπως τείνουν να επιβεβαιώσουν ήδη οι πρώτες εκτιμήσεις για τους τρεις τελευταίους μήνες του περασμένου έτους.

Μια άλλη πτυχή της μεταρρύθμισης αποσκοπεί στον εξορθολογισμό της αναιρετικής διαδικασίας κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου. Προκειμένου να επικεντρώνεται το Δικαστήριο σε εκείνες τις αιτήσεις αναιρέσεως οι οποίες όντως εγείρουν σημαντικά νομικά ζητήματα, η εφαρμογή του μηχανισμού της προηγούμενης έγκρισης της εξέτασής τους επεκτάθηκε, από 1ης Σεπτεμβρίου 2024, ώστε να καλύπτει και τις περιπτώσεις αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου που έχουν ως αντικείμενο αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται από έξι ακόμη ανεξάρτητα τμήματα προσφυγών ευρωπαϊκών οργάνων ή οργανισμών. Τα έξι αυτά τμήματα ήρθαν να προστεθούν στα τέσσερα τμήματα προσφυγών τα οποία αφορούσε αρχικώς ο συγκεκριμένος μηχανισμός κατά τη θέσπισή του. Επιπλέον, στο πεδίο εφαρμογής του εμπίπτουν πλέον και οι διαφορές οι οποίες άπτονται της εκτέλεσης συμβάσεων που περιέχουν ρήτρα διαιτησίας.

Δικαστική αρωγή μπορεί να ζητήσει όποιος διάδικος αδυνατεί να ανταποκριθεί στα δικαστικά έξοδα.

Τέλος, η μεταρρύθμιση αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαφάνειας της προδικαστικής διαδικασίας και, συνακόλουθα, στην καλύτερη κατανόηση των αποφάσεων που εκδίδονται από το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο. Για τον λόγο αυτόν, οι γραπτές παρατηρήσεις οι οποίες κατατίθενται στο πλαίσιο προδικαστικών υποθέσεων θα δημοσιεύονται εφεξής στον ιστότοπο του θεσμικού οργάνου εντός εύλογου χρόνου μετά την περάτωση της υποθέσεως, εκτός εάν έχει αντίρρηση ο ενδιαφερόμενος που τις υπέβαλε.

Λόγω της μεταρρύθμισης επήλθαν τροποποιήσεις τόσο στον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στον [Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου](#) και στον [Κανονισμό Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου](#), ιδίως προκειμένου να διευκρινιστούν οι πρακτικές λεπτομέρειες της αρχικής επεξεργασίας των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως σε ένα «ενιαίο σημείο επαφής» και προκειμένου επίσης να αποσαφηνιστεί η διαδικασία που ακολουθείται για τις αιτήσεις οι οποίες διαβιβάζονται στο Γενικό Δικαστήριο από το Δικαστήριο. Στον Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου έγιναν, εξάλλου, και κάποιες άλλες προσθήκες, ώστε να ληφθούν υπόψη τα διδάγματα από την περίοδο της υγειονομικής κρίσης αλλά και οι τεχνολογικές εξελίξεις, κυρίως σε σχέση με τη δυνατότητα των διαδικών ή των αντιπροσώπων τους να αγοράζουν μέσω τηλεδιάσκεψης υπό την προϋπόθεση της τήρησης ορισμένων νομικών προϋποθέσεων και τεχνικών προδιαγραφών, σε σχέση με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τη διεκπεραίωση και την εκδίκαση των υποθέσεων, σε σχέση με τις ρυθμίσεις για την κατάθεση και την επίδοση διαδικαστικών εγγράφων μέσω της εφαρμογής e-Curia και, τέλος, σε σχέση με τη διαδικτυακή αναμετάδοση ορισμένων συνεδριάσεων.

Οι Συστάσεις προς τα εθνικά δικαστήρια όσον αφορά την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων, καθώς και οι Πρακτικές οδηγίες προς τους διαδικούς, προσαρμόστηκαν αναλόγως.

Σε επίπεδο σύνθεσης του Δικαστηρίου, τραγικό ορόσημο στάθηκε τον Ιούνιο του 2024 ο αδόκητος θάνατος του Μ. Ilešič (Σλοβενία), ο οποίος ήταν δικαστής του από το 2004.

Τον Ιανουάριο του 2024 αποχώρησε ο δικαστής Μ. Safjan (Πολωνία), ενώ ο Οκτώβριος έφερε τη μεγαλύτερη αλλαγή, καθώς στο πλαίσιο της περιοδικής μερικής ανανέωσης της σύνθεσης του Δικαστηρίου έληξε η θητεία οκτώ Μελών, ήτοι του Αντιπροέδρου L. Bay Larsen (Δανία), των δικαστών J. C. Bonichot (Γαλλία), A. Prechal (Κάτω Χώρες), P.G. Xuereb (Μάλτα), L. S. Rossi (Ιταλία) και N. Wahl (Σουηδία) καθώς και των γενικών εισαγγελέων P. Pikamäe (Εσθονία) και A. M. Collins (Ιρλανδία). Εννέα Μέλη ανέλαβαν καθήκοντα, ήτοι ο δικαστής B. Smulders (Κάτω Χώρες), ο γενικός εισαγγελέας D. Spielmann (Λουξεμβούργο), οι δικαστές M. Condinanzi (Ιταλία) και F. Schalin (Σουηδία), ο γενικός εισαγγελέας A. Biondi (Ιταλία), οι δικαστές S. Gervasoni (Γαλλία) και N. Fenger (Δανία), η δικαστής R. Frendo (Μάλτα) και ο γενικός εισαγγελέας R. Norkus (Λιθουανία).

Τα δε στατιστικά στοιχεία για το περασμένο έτος δείχνουν ότι υπήρξε πολύ υψηλός ο αριθμός τόσο των υποθέσεων που εισήχθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου (920, σχεδόν εκατό περισσότερες σε σύγκριση με τα τρία προηγούμενα έτη) όσο και εκείνων που περατώθηκαν (863, δηλαδή 80 περισσότερες από το προηγούμενο έτος), επίδοση η οποία εξηγείται από την αυξημένη πίεση «να κλείσουν» υποθέσεις ενόψει ακριβώς της μερικής ανανέωσης για την οποία μόλις έγινε λόγος. Συνεπώς, στις 31 Δεκεμβρίου 2024 ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων ανερχόταν σε 1 206. Η μέση διάρκεια των διαδικασιών, λαμβανομένων υπόψη όλων των κατηγοριών υποθέσεων, ανήλθε το 2024 σε 17,7 μήνες.

863 περατωθείσες υποθέσεις

580 προδικαστικές αποφάσεις,
εκ των οποίων

5 σε επείγουσες προδικαστικές διαδικασίες

53 αποφάσεις επί υποθέσεων με
αντικείμενο ευθείες προσφυγές:

διαπιστώθηκαν 26 παραβάσεις

16 κρατών μελών

και 1 «διπλή παράβαση»

213 αποφάσεις επί αιτήσεων αναιρέσεως
κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου:

48 αποφάσεις με τις οποίες αναιρέθηκαν
αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου

Μέση διάρκεια των διαδικασιών:

17,7 μήνες

Μέση διάρκεια στις επείγουσες προδικαστικές

διαδικασίες: 3,3 μήνες

1 206

εκκρεμείς υποθέσεις στις 31 Δεκεμβρίου 2024

Κύρια αντικείμενα των υποθέσεων:

Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης	141
Κρατικές ενισχύσεις και ανταγωνισμός	137
Οικονομική και νομισματική πολιτική	103
Προσέγγιση των νομοθεσιών	85
Προστασία των καταναλωτών	63
Περιβάλλον	62
Φορολογία	61
Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας	57
Κοινωνική πολιτική	48
Διανοητική ιδιοκτησία	45

[Δείτε τα λεπτομερή στατιστικά στοιχεία του Δικαστηρίου](#)

Τα Μέλη του Δικαστηρίου

Το Δικαστήριο αποτελείται από 27 δικαστές και 11 γενικούς εισαγγελείς.

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς διορίζονται κατόπιν κοινής συμφωνίας των κυβερνήσεων των κρατών μελών, μετά από διαβούλευση με επιτροπή αρμόδια να γνωμοδοτεί σχετικά με την καταλληλότητα των προτεινόμενων υποψηφίων για την άσκηση των σχετικών καθηκόντων. Η θητεία τους είναι εξαετής, με δυνατότητα ανανέωσης.

Επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας και πληρούν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται στις χώρες τους για τον διορισμό στα ανώτατα δικαστικά αξιώματα ή είναι νομικοί αναγνωρισμένου κύρους.

Οι δικαστές ασκούν τα καθήκοντά τους με απόλυτη αμεροληψία και ανεξαρτησία.

Οι δικαστές του Δικαστηρίου εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς διορίζουν επίσης Γραμματέα με εξαετή θητεία.

Έργο των γενικών εισαγγελέων στις υποθέσεις που τους ανατίθενται είναι να εκθέτουν με απόλυτη αμεροληψία και ανεξαρτησία μια νομική γνώμη, τις λεγόμενες «προτάσεις». Οι προτάσεις δεν είναι δεσμευτικές, αλλά φωτίζουν καλύτερα και πληρέστερα το αντικείμενο της διαφοράς.

Στο πλαίσιο της μερικής ανανέωσης της σύνθεσης του Δικαστηρίου τον Οκτώβριο του 2024, ανέλαβαν καθήκοντα εννέα νέα Μέλη: ο δικαστής B. Smulders (Κάτω Χώρες), ο γενικός εισαγγελέας D. Spielmann (Λουξεμβούργο), οι δικαστές M. Condinanzi (Ιταλία) και F. Schalin (Σουηδία), ο γενικός εισαγγελέας A. Biondi (Ιταλία), οι δικαστές S. Gervasoni (Γαλλία) και N. Fenger (Δανία), η δικαστής R. Frendo (Μάλτα) και ο γενικός εισαγγελέας R. Norkus (Λιθουανία).

In memoriam

Τον Ιούνιο του 2024 απεβίωσε αιφνιδίως, ενώ ήταν ακόμη εν ενεργεία, ο Σλοβένος δικαστής Marko Ilešič. Υπήρξε το πρώτο Μέλος που διορίστηκε στο Δικαστήριο από τη Σλοβενία, όταν η χώρα αυτή προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004. Ο M. Ilešič, ο οποίος έχαιρε σεβασμού και θαυμασμού, τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο, για τη νομική του κατάρτιση, το διανοητικό του εκτόπισμα, τις εντυπωσιακές γλωσσικές του γνώσεις αλλά και τον βαθύ ανθρωπισμό του, συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη και την προώθηση του ενωσιακού δικαίου καθώς και στην ανάδειξη του σλοβενικού πολιτισμού.

K. Lenaerts
Πρόεδρος

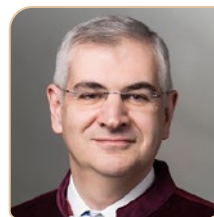
T. von Danwitz
Αντιπρόεδρος

F. Biltgen
Πρόεδρος του
πρώτου τμήματος

K. Jürimäe
Πρόεδρος του
δεύτερου τμήματος

K. Λυκούργος
Πρόεδρος του
τρίτου τμήματος

I. Jarukaitis
Πρόεδρος του
τέταρτου τμήματος

**M. L. Arastey
Sahún**
Πρόεδρος του
πέμπτου τμήματος

M. Szpunar
Πρώτος γενικός
εισαγγελέας

S. Rodin
Πρόεδρος του
όγδου τμήματος

A. Kumin
Πρόεδρος του έκτου
τμήματος

N. Jääskinen
Πρόεδρος του
ένατου τμήματος

Δ. Γρατσίας
Πρόεδρος του
δέκατου τμήματος

M. Gavalec
Πρόεδρος του
έβδομου τμήματος

J. Kokott
Γενική εισαγγελέας

A. Arabadjiev
Δικαστής

**M. Campos
Sánchez-Bordona**
Γενικός εισαγγελέας

E. Regan
Δικαστής

**N. J. Cardoso da
Silva Piçarra**
Δικαστής

**J. Richard de la
Tour**
Γενικός εισαγγελέας

A. Πάντος
Γενικός εισαγγελέας

I. Ziemele
Δικαστής

J. Passer
Δικαστής

N. Αιμιλίου
Γενικός εισαγγελέας

Z. Csehi
Δικαστής

O. Spineanu-Matei
Δικαστής

T. Čápetá
Γενική εισαγγελέας

L. Medina
Γενική εισαγγελέας

B. Smulders
Δικαστής

D. Spielmann
Γενικός εισαγγελέας

M. Condinanzi
Δικαστής

F. Schalin
Δικαστής

A. Biondi
Γενικός εισαγγελέας

S. Gervasoni
Δικαστής

N. Fenger
Δικαστής

R. Frendo
Δικαστής

R. Norkus
Γενικός εισαγγελέας

A. Calot Escobar
Γραμματέας

Σειρά πρωτοκόλλου στις 09/10/2024

B. Το Γενικό Δικαστήριο το 2024

Κύριο έργο του Γενικού Δικαστηρίου είναι να αποφαινεται σε πρώτο βαθμό επί ευθειών προσφυγών που ασκούνται κατά πράξεων των θεσμικών ή των λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης είτε από φυσικά ή νομικά πρόσωπα (ιδιώτες, εταιρίες, ενώσεις κ.λπ.), εφόσον οι πράξεις αυτές τα αφορούν άμεσα και ατομικά, είτε από τα κράτη μέλη, καθώς και επί αγωγών με αίτημα την αποκατάσταση των ζημιών που έχουν προκληθεί από τα θεσμικά όργανα ή τους υπαλλήλους τους.

Οι αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου υπόκεινται σε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, αποκλειστικώς επί νομικών ζητημάτων. Στις υποθέσεις που έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο διπλού ελέγχου (από ανεξάρτητο τμήμα προσφυγών και στη συνέχεια από το Γενικό Δικαστήριο), το Δικαστήριο εγκρίνει την εξέταση της αιτήσεως αναιρέσεως μόνον όταν η αίτηση εγείρει σημαντικό ζήτημα για την ενότητα, τη συνοχή ή την εξέλιξη του ενωσιακού δικαίου.

Από 1ης Οκτωβρίου 2024 το Γενικό Δικαστήριο είναι επίσης αρμόδιο να αποφαινεται επί αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως οι οποίες του διαβιβάζονται από το Δικαστήριο και αφορούν αποκλειστικώς έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους έξι συγκεκριμένους τομείς: το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τον τελωνειακό κώδικα, τη δασμολογική κατάταξη των εμπορευμάτων στη συνδυασμένη ονοματολογία, την παροχή αποζημίωσης και βοήθειας προς τους επιβάτες σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης ή καθυστέρησης ή ακύρωσης μεταφορικών υπηρεσιών και, τέλος, το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου.

Μεγάλο μέρος των διαφορών των οποίων επιλαμβάνεται είναι οικονομικής φύσεως: υποθέσεις διανοητικής ιδιοκτησίας (σήματα, σχέδια και υποδείγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης), ανταγωνισμού, κρατικών ενισχύσεων και χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Το Γενικό Δικαστήριο είναι επίσης αρμόδιο να αποφαινεται επί υπαλληλικών υποθέσεων της ευρωπαϊκής δημόσιας διοίκησης.

Marc van der Woude

Πρόεδρος του Γενικού
Δικαστηρίου της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η δραστηριότητα και η εξέλιξη της σύνθεσης του Γενικού Δικαστηρίου

Για το Γενικό Δικαστήριο, το 2024 στάθηκε ιδιαίτερα αξιοσημείωτο λόγω της έναρξης ισχύος του [κανονισμού 2024/2019](#), ο οποίος μεταρρύθμισε τη δικαιοδοτική δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μερική μεταβίβαση, από το Δικαστήριο στο Γενικό Δικαστήριο, της αρμοδιότητας επί των προδικαστικών παραπομπών των εθνικών δικαστηρίων έγινε πραγματικότητα από 1ης Οκτωβρίου 2024.

Δυνάμει του [Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#), το Γενικό Δικαστήριο είναι πλέον αρμόδιο να αποφαινεται επί αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως οι οποίες εμπίπτουν αποκλειστικώς σε έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους έξι συγκεκριμένους τομείς: το κοινό σύστημα ΦΠΑ, τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τον τελωνειακό κώδικα, τη δασμολογική κατάταξη των εμπορευμάτων, την παροχή αποζημίωσης και βοήθειας προς τους επιβάτες σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης ή καθυστέρησης ή ακύρωσης μεταφορικών υπηρεσιών, καθώς και το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου (νέο άρθρο 50β). Μεταξύ

786

εισαχθείσες υποθέσεις

667

ευθείες προσφυγές, εκ των οποίων:

Πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία	268
Υπαλληλικές υποθέσεις της ΕΕ	76
Κρατικές ενισχύσεις και ανταγωνισμός	33

7 προσφυγές που ασκήθηκαν από τα κράτη μέλη

30 αιτήσεις δικαστικής αρωγής

19 αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως

Δικαστική αρωγή μπορεί να ζητήσει όποιος διάδικος αδυνατεί να ανταποκριθεί στα δικαστικά έξοδα.

1ης Οκτωβρίου και 31ης Δεκεμβρίου 2024, διαβιβάστηκαν στο Γενικό Δικαστήριο 19 αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως.

Στο εσωτερικό του, το Γενικό Δικαστήριο χρειάστηκε να αναδιοργανωθεί και να ορίσει τους δέκα δικαστές του νεοσυσταθέντος τμήματος προδικαστικών υποθέσεων, καθώς και τον πρόεδρό του, τον Σ. Παπασάββα, Αντιπρόεδρο του Γενικού Δικαστηρίου. Προκειμένου να εξασφαλίσει ότι οι υποθέσεις αυτές θα εκδικάζονται υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες, το Γενικό Δικαστήριο όρισε επίσης τρεις δικαστές που θα καλούνται να ασκήσουν καθήκοντα γενικού εισαγγελέα. Επιπλέον, ο Κανονισμός Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου προβλέπει πλέον τη δυνατότητα να επιλαμβάνεται ορισμένων προδικαστικών υποθέσεων ένα τμήμα διευρυμένης σύνθεσης, αποτελούμενο από εννέα δικαστές.

Εξάλλου, από 1ης Σεπτεμβρίου 2024, επεκτάθηκε η εφαρμογή του μηχανισμού προηγούμενης έγκρισης της εξέτασης αιτήσεων αναιρέσεως κατά αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου που αφορούν απόφαση η οποία έχει εκδοθεί από ανεξάρτητο τμήμα προσφυγών ενός από τα όργανα ή τους οργανισμούς της Ένωσης (νέο άρθρο 58α του Οργανισμού του Δικαστηρίου, το οποίο προστέθηκε με τον κανονισμό 2024/2019). Η συγκεκριμένη πτυχή της μεταρρύθμισης προάγει την ευθύνη του Γενικού Δικαστηρίου προς διασφάλιση της συνοχής και της ομοιομορφίας του δικαίου στους σχετικούς τομείς.

Η έναρξη της εφαρμογής της μεταρρύθμισης συνέπεσε με την αποχώρηση, στις 7 Οκτωβρίου 2024, πέντε Μελών του Γενικού Δικαστηρίου που διορίστηκαν δικαστές στο Δικαστήριο. Πρόκειται ειδικότερα για τον δικαστή S. Gervasoni, τους προέδρους τμήματος D. Spielmann και F. Schalin, τη δικαστή R. Frendo και τον δικαστή R. Norkus. Το Γενικό Δικαστήριο τούς ευχαριστεί για τη μακρόχρονη και ουσιώδη συνεισφορά τους στη νομολογία του. Την ίδια ημέρα, οι δικαστές H. Cassagnabère και R. Meyer ορκίστηκαν νέα Μέλη του Γενικού Δικαστηρίου.

Η ευρεία εσωτερική αναδιοργάνωση και οι αποχωρήσεις Μελών δεν επιβράδυναν πάντως τη δικαιοδοτική δραστηριότητα του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο κατάφερε να περατώσει 922 υποθέσεις το 2024. Κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους εισήχθησαν μόνον 786 υποθέσεις, με συνέπεια να μειωθεί ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων. Η μέση διάρκεια των διαδικασιών, η οποία ανέρχεται σε 18,5 μήνες, μαρτυρεί την αποτελεσματική διεκπεραίωση και εκδίκαση των υποθέσεων, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο εμφανίζεται έτοιμο να επιδείξει και ταχύτερα αντανakλαστικά όταν το απαιτούν οι ιδιαιτερότητες της υποθέσεως. Ενδεικτικό είναι ότι χρειάστηκε μόλις 8,2 μήνες για να εκδώσει την πρώτη του απόφαση στον τομέα των ψηφιακών αγορών (απόφαση [T-1077/23 Bytedance κατά Επιτροπής](#)).

Το 2024 οι αποφάσεις πενταμελών τμημάτων αντιπροσωπεύουν το 20,2 % των υποθέσεων που περατώθηκαν συνολικά από το Γενικό Δικαστήριο. Πέραν τούτου, το Γενικό Δικαστήριο συνέχισε την πρακτική του να αναθέτει τις σπουδαιότερες υποθέσεις, όπως παραδείγματος χάριν όσες άπτονται του κράτους δικαίου, στο τμήμα μείζονος συνθέσεως, το οποίο συγκροτείται από 15 δικαστές (βλ. την ενότητα «Αναδρομή στις σημαντικότερες αποφάσεις της χρονιάς»). Με αυτόν τον βαρύνοντα δικαστικό σχηματισμό αποφάνθηκε επί των υποθέσεων *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles* κ.λπ. κατά Συμβουλίου, *Medel* κ.λπ. κατά Συμβουλίου και *Fridman* κ.λπ. κατά Συμβουλίου, καθώς και *Timchenko* και *Timchenko* κατά Συμβουλίου.

Ενισχυμένο με τη νέα του αρμοδιότητα στον τομέα των προδικαστικών παραπομπών, καθώς και με τις νέες του ευθύνες κατόπιν της επέκτασης της εφαρμογής του μηχανισμού προηγούμενης έγκρισης της εξέτασης των αιτήσεων αναίρεσης, το Γενικό Δικαστήριο έχει πλέον εξοπλιστεί με όλα τα αναγκαία εργαλεία για μια αποτελεσματική και προδραστική διαχείριση του φόρτου εργασίας του, ενόψει και της επόμενης μερικής ανανέωσης της σύνθεσής του, τον Οκτώβριο του 2025.

Νομολογιακές εξελίξεις

Σάββας Παπασάββας

Αντιπρόεδρος του Γενικού
Δικαστηρίου

Το 2024 επανήλθε στο προσκήνιο το τμήμα μείζονος συνθέσεως, ο εξέχων δικαστικός σχηματισμός του Γενικού Δικαστηρίου, στον οποίο, μέχρι σήμερα, μόνο σπάνια και περιστασιακά έχουν ανατεθεί υποθέσεις προς εκδίκαση. Αποτελούμενο από δεκαπέντε δικαστές, το τμήμα μείζονος συνθέσεως επιλαμβάνεται των πλέον βαρυσήμαντων υποθέσεων, καθώς και εκείνων που παρουσιάζουν νομικές δυσκολίες ή χαρακτηρίζονται από τη συνδρομή ιδιαίτερων περιστάσεων (άρθρο 28, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου). Έξι αποφάσεις, οι οποίες αφορούσαν ομάδες συναφών υποθέσεων, εκδόθηκαν κατά το περασμένο έτος από τον συγκεκριμένο δικαστικό σχηματισμό, με αντικείμενο, αφενός, τις επιθέσεις της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και, αφετέρου, την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στο πλαίσιο του επονομαζόμενου σχεδίου NextGenerationEU.

Κατ' αρχάς, με τις αποφάσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2024, *Fridman* κ.λπ. κατά Συμβουλίου και *Timchenko* και *Timchenko* κατά Συμβουλίου ([T-635/22](#) και [T-644/22](#)), το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε την αρμοδιότητα του Συμβουλίου, αφενός, να επιβάλλει στα πρόσωπα που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα υποχρεώσεις δήλωσης των περιουσιακών τους στοιχείων και συνεργασίας με τις αρμόδιες εθνικές αρχές και, αφετέρου, να εξομοιώνει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων αυτών με καταστρατήγηση των μέτρων δέσμευσης κεφαλαίων.

Στη συνέχεια, με τις αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2024, *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles* κ.λπ. κατά Συμβουλίου, *Ordre des avocats à la cour de Paris* και *Couturier* κατά Συμβουλίου και *ACE* κατά Συμβουλίου ([T-797/22](#), [T-798/22](#) και [T-828/22](#)), το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη νομιμότητα της απαγόρευσης παροχής, είτε άμεσα είτε έμμεσα, νομικών συμβουλών στη Ρωσική Κυβέρνηση και σε νομικά πρόσωπα, οντότητες και οργανισμούς με έδρα τη Ρωσία ([κανονισμός 833/2014 του Συμβουλίου](#)), εφόσον αφορούν τα περιοριστικά μέτρα που λαμβάνονται λόγω των ενεργειών της Ρωσίας για την αποσταθεροποίηση της κατάστασης στην Ουκρανία. Το επίδικο ζήτημα ήταν αν υφίσταται θεμελιώδες δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, και δη σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει σύνδεση με ένδικη διαδικασία. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή, αλλά εστίασε ιδίως στην αποσαφήνιση του περιεχομένου του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής (άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και του δικαιώματος προστασίας του επαγγελματικού απορρήτου (άρθρο 7).

Τέλος, με τη διάταξη της 4ης Ιουνίου 2024, *Medel* κ.λπ. κατά Συμβουλίου ([T-530/22 έως T-533/22](#)), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές ακυρώσεως κατά της εκτελεστικής αποφάσεως με την οποία το Συμβούλιο ενέκρινε την αξιολόγηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Πολωνίας και καθόρισε τα ορόσημα και τους στόχους που έπρεπε να επιτευχθούν από το εν λόγω κράτος μέλος ώστε να αποδεσμευτεί η χρηματοδοτική συνεισφορά η οποία ετίθετο στη διάθεσή του με την προσβαλλόμενη απόφαση. Το τμήμα μείζονος συνθέσεως έκρινε ότι οι προσφεύγουσες, τέσσερις αντιπροσωπευτικές ενώσεις δικαστών σε διεθνές επίπεδο, των οποίων τα μέλη ήταν κατά κανόνα εθνικές επαγγελματικές ενώσεις, ανάμεσά τους και πολωνικές, δεν μπορούσαν να θεμελιώσουν ενεργητική νομιμοποίηση.

Η νέα ώθηση που δόθηκε στο τμήμα μείζονος συνθέσεως θα έχει ασφαλώς συνέχεια και το 2025, δεδομένου ότι επί του παρόντος εκκρεμούν και άλλες υποθέσεις ενώπιον του δικαστικού αυτού σχηματισμού. Κατά πάσα πιθανότητα, η τάση αυτή θα συνοδευτεί και από δραστηριοποίηση του τμήματος διευρυμένης συνθέσεως, το οποίο δημιουργήθηκε από τον [κανονισμό 2024/2019](#) για να συμπληρωθεί το φάσμα των δικαστικών σχηματισμών του Γενικού Δικαστηρίου.

Ε. Παπαελένη

922

περατωθείσες υποθέσεις

832

αποφάσεις επί υποθέσεων με αντικείμενο
ευθείες προσφυγές, εκ των οποίων

Πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία **276**

Κρατικές ενισχύσεις και ανταγωνισμός **98**

Υπαλληλικές υποθέσεις της ΕΕ **76**

1 Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Μέση διάρκεια των διαδικασιών: **18,5 μήνες**

Ποσοστό αποφάσεων που προσβλήθηκαν ενώπιον
του Δικαστηρίου με αίτηση αναιρέσεως: **35 %**

1 705

εκκρεμείς υποθέσεις
(στις 31 Δεκεμβρίου 2024)

Κύρια αντικείμενα των υποθέσεων:

Θεσμικό δίκαιο **552**

Πνευματική και βιομηχανική
ιδιοκτησία **322**

Οικονομική και νομισματική πολιτική **167**

Κρατικές ενισχύσεις και
ανταγωνισμός **153**

Υπαλληλικές υποθέσεις της ΕΕ **112**

Περιοριστικά μέτρα **91**

Πρόσβαση στα έγγραφα **41**

Γεωργία **30**

Δημόσιες συμβάσεις **29**

Δημόσια υγεία **24**

[Δείτε τα λεπτομερή στατιστικά στοιχεία του Γενικού Δικαστηρίου](#)

Τα Μέλη του Γενικού Δικαστηρίου

Το Γενικό Δικαστήριο αποτελείται από δύο δικαστές ανά κράτος μέλος.

Οι δικαστές επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν όλα τα εχέγγυα ανεξαρτησίας και διαθέτουν τα προσόντα τα οποία απαιτούνται για την άσκηση υψηλών δικαιοδοτικών καθηκόντων. Διορίζονται κατόπιν κοινής συμφωνίας μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών, μετά από διαβούλευση με επιτροπή αρμόδια να γνωμοδοτεί σχετικά με την καταλληλότητα των υποψηφίων. Η θητεία τους είναι εξαετής, με δυνατότητα ανανέωσης. Εκλέγουν μεταξύ τους, ανά τρία έτη, τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο του Γενικού Δικαστηρίου. Διορίζουν επίσης Γραμματέα με εξαετή θητεία.

Οι δικαστές ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία.

Στο πλαίσιο της μερικής μεταβίβασης της προδικαστικής αρμοδιότητας από το Δικαστήριο στο Γενικό Δικαστήριο, η οποία ισχύει από 1ης Οκτωβρίου 2024, το Γενικό Δικαστήριο εξέλεξε τον J. Martín y Pérez de Nanclares και την M. Brkan ως δικαστές που θα ασκούν καθήκοντα γενικού εισαγγελέα στις προδικαστικές υποθέσεις, καθώς και τον I. Gâlea ως αντικαταστάτη τους σε περίπτωση κωλύματος.

Τον Οκτώβριο του 2024 ανέλαβαν καθήκοντα δικαστή στο Γενικό Δικαστήριο οι H. Cassagnabère (Γαλλία) και R. Meyer (Λουξεμβούργο), αντικαθιστώντας τους S. Gervasoni και D. Spielmann, οι οποίοι διορίστηκαν στο Δικαστήριο.

M. van der Woude
Πρόεδρος

Σ. Παπασάββας
Αντιπρόεδρος

A. Μαρκουλλή
Πρόεδρος του
δεύτερου τμήματος

R. da Silva Passos
Πρόεδρος του
τέταρτου τμήματος

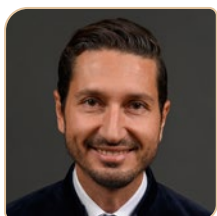
J. Svenningsen
Πρόεδρος του
πέμπτου τμήματος

M. J. Costeira
Πρόεδρος του έκτου
τμήματος

**K. Kowalik-
Bańczyk**
Πρόεδρος του
έβδομου τμήματος

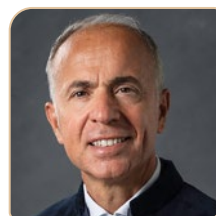
A. Kornezov
Πρόεδρος του
όγδου τμήματος

L. Truchot
Πρόεδρος του
ένατου τμήματος

O. Porchia
Πρόεδρος του
δέκατου τμήματος

R. Mastroianni
Πρόεδρος του
πρώτου τμήματος

**P. Škvařilová-
Pelzl**
Πρόεδρος του
τρίτου τμήματος

M. Jaeger
Δικαστής

H. Kanninen
Δικαστής

J. Schwarcz
Δικαστής

M. Kancheva
Δικαστής

E. Buttigieg
Δικαστής

V. Tomljenović
Δικαστής

L. Madise
Δικαστής

N. Półtorak
Δικαστής

I. Reine
Δικαστής

P. Nihoul
Δικαστής

U. Öberg
Δικαστής

C. Mac Eochaidh
Δικαστής

G. De Baere
Δικαστής

T. Pynnä
Δικαστής

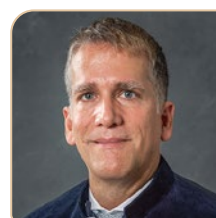
J. C. Laitenberger
Δικαστής

**J. Martín y Pérez
de Nanclares**
Δικαστής

G. Hesse
Δικαστής

**M. Sampol
Pucurull**
Δικαστής

M. Stancu
Δικαστής

I. Nõmm
Δικαστής

G. Steinfatt
Δικαστής

T. Perišin
Δικαστής

D. Petrлік
Δικαστής

M. Brkan
Δικαστής

P. Zilgalvis
Δικαστής

K. Kecsmár
Δικαστής

I. Gâlea
Δικαστής

I. Δημητρακόπουλος
Δικαστής

D. Kukovec
Δικαστής

S. Kingston
Δικαστής

T. Tóth
Δικαστής

B. Ricziová
Δικαστής

**E. Tichy-
Fisslberger**
Δικαστής

Γ. Βαλασίδης
Δικαστής

S. Verschuur
Δικαστής

S. L. Kalèda
Δικαστής

**L. Spangsberg
Grønfeld**
Δικαστής

H. Cassagnabère
Δικαστής

R. Meyer
Δικαστής

V. Di Bucci
Γραμματέας

Σειρά πρωτοκόλλου στις 09/10/2024

Γ. Η νομολογία το 2024

Focus Δέσμη μέτρων του 2020 για την κινητικότητα: θεμιτός ανταγωνισμός και βελτίωση των συνθηκών εργασίας, για έναν ασφαλέστερο, βιώσιμο και δίκαιο τομέα οδικών μεταφορών

Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Λιθουανία κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου* ([C-541/20](#) έως [C-555/20](#))

Δέσμη μέτρων του 2020 για την κινητικότητα

Το 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε μια δέσμη μεταρρυθμίσεων στον τομέα των οδικών μεταφορών, επιδιώκοντας δύο βασικούς στόχους:

1. Βελτίωση των συνθηκών εργασίας των οδηγών:

- μέσω της απαγόρευσης να λαμβάνουν την περίοδο εβδομαδιαίας ανάπαυσής τους εντός των οχημάτων·
- μέσω της διασφάλισης της τακτικής επιστροφής τους στον τόπο της κατοικίας ή στο επιχειρησιακό κέντρο του εργοδότη (κάθε τρεις ή τέσσερις εβδομάδες) για να περνούν εκεί τον χρόνο ανάπαυσής τους·
- μέσω της επίσπευσης της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της υποχρέωσης εγκατάστασης ευφυών ταχογράφων δεύτερης γενιάς στα οχήματα.

2. Εξασφάλιση θεμιτού ανταγωνισμού:

- μέσω της απαίτησης να επιστρέφουν τα οχήματα κάθε οκτώ εβδομάδες σε επιχειρησιακό κέντρο ευρισκόμενο στο κράτος μέλος εγκατάστασης της επιχείρησης μεταφορών·
- μέσω της καθιέρωσης τετραήμερης περιόδου αδράνειας κατόπιν ενός κύκλου ενδομεταφορών σε κράτος μέλος υποδοχής (κατά τη διάρκεια της οποίας οι μη εγκατεστημένοι εκεί μεταφορείς δεν επιτρέπεται να εκτελούν ενδομεταφορές με το ίδιο όχημα στο ίδιο κράτος μέλος)·
- μέσω του χαρακτηρισμού των οδηγών ως «αποσπασμένων εργαζομένων» σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, ώστε να απολαύουν των όρων εργασίας και των αμοιβών που ισχύουν στο κράτος μέλος υποδοχής.

Ενδομεταφορά ονομάζεται η μεταφορά που πραγματοποιείται στο εσωτερικό κράτους μέλους από μεταφορέα μη εγκατεστημένο εκεί. Τέτοιες μεταφορές είναι αποδεκτές εφόσον ο τρόπος διεξαγωγής τους δεν δημιουργεί μόνιμη δραστηριότητα εντός του οικείου κράτους μέλους.

Ο **ευφυής ταχογράφος** δεύτερης γενιάς είναι μια ηλεκτρονική συσκευή που καταγράφει τον χρόνο οδήγησης, τα διαλείμματα και τις περιόδους ανάπαυσης των οδηγών. Συμβάλλει στην ενίσχυση της οδικής ασφάλειας, στον σεβασμό των όρων εργασίας των οδηγών και στην πρόληψη των καταχρήσεων και της απάτης.

Η Δέσμη μέτρων για την κινητικότητα περιλαμβάνει τρεις νομοθετικές πράξεις σχετικές με το νομικό καθεστώς των οδικών μεταφορών. Η φιλόδοξη αυτή μεταρρύθμιση προκάλεσε έντονες αντιπαραθέσεις οι οποίες έλαβαν εν τέλει και τη μορφή ένδικων διαφορών. Ειδικότερα, επτά κράτη μέλη –η Λιθουανία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Κύπρος, η Ουγγαρία, η Μάλτα και η Πολωνία– άσκησαν δεκαπέντε προσφυγές ενώπιον του Δικαστηρίου ζητώντας την ακύρωση ορισμένων διατάξεων της Δέσμης μέτρων για την κινητικότητα.

Με την απόφασή του, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε, σε μεγάλο βαθμό, το κύρος των προσβαλλομένων ρυθμίσεων.

Αναγνωρίζοντας ότι η βελτίωση των συνθηκών εργασίας των οδηγών μπορεί πράγματι να συνεπάγεται αύξηση του κόστους που επωμίζονται οι επιχειρήσεις μεταφορών, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι οι κανόνες αυτοί, οι οποίοι εφαρμόζονται αδιακρίτως σε ολόκληρη την Ένωση, δεν εισάγουν διακρίσεις εις βάρος όσων επιχειρήσεων μεταφορών είναι εγκατεστημένες σε κράτη μέλη που βρίσκονται «στην περιφέρεια της Ένωσης». Η πιθανότητα να έχουν οι ως άνω κανόνες σημαντικότερο αντίκτυπο για ορισμένες επιχειρήσεις εξαρτάται από την οικονομική επιλογή των τελευταίων να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε αποδέκτες ευρισκόμενους σε κράτη μέλη απομακρυσμένα από τον δικό τους τόπο εγκατάστασης.

Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό «αποσπασμένοι εργαζόμενοι» (χάρη στον οποίο οι οδηγοί μπορούν να επωφελούνται από τους ελάχιστους όρους που διέπουν την εργασία και τις αμοιβές στο κράτος μέλος υποδοχής, αντί να υπόκεινται στους αντίστοιχους, ενδεχομένως λιγότερο ευνοϊκούς, όρους του κράτους εγκατάστασης του μεταφορέα), το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι πρόκειται για μέτρο το οποίο αποσκοπεί **στη διασφάλιση δίκαιων συνθηκών εργασίας και στην καταπολέμηση των πρακτικών αθέμιτου ανταγωνισμού**. Η εξέλιξη αυτή, αν και επωφελής για τους μισθωτούς, προκάλεσε διχογνωμίες μεταξύ των κρατών μελών, καθώς ορισμένα, πρωτίστως εκείνα στα οποία το μισθολογικό κόστος είναι χαμηλό, εξέφρασαν επιφυλάξεις για την επακόλουθη άνοδο του κόστους που θα βαρύνει τις επιχειρήσεις τους, καθώς και για τη διοικητική πολυπλοκότητα των νέων κανόνων. Το Δικαστήριο επικύρωσε το μέτρο το οποίο έλαβε ο ενωσιακός νομοθέτης στοχεύοντας στη δίκαιη εξισορρόπηση των διαφόρων εμπλεκόμενων συμφερόντων.

Ως προς την υποχρέωση τήρησης τετραήμερης περιόδου αδράνειας κατόπιν κύκλου ενδομεταφορών σε κράτος μέλος υποδοχής, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο σκοπός του μέτρου έγκειται στην προστασία των τοπικών επιχειρήσεων και στην πρόληψη του αθέμιτου ανταγωνισμού, μέσω του αποκλεισμού του ενδεχομένου να καταλήγουν οι επαναλαμβανόμενες ενδομεταφορές σε de facto άσκηση μόνιμης δραστηριότητας στο κράτος μέλος υποδοχής. Ορισμένα κράτη μέλη επέκριναν την επιβολή τέτοιας υποχρέωσης διότι, κατά την άποψή τους, περιορίζει την ευελιξία των επιχειρήσεων, αναγκάζοντάς τις να προσαρμόζουν τα δρομολόγια τους για να αποφύγουν περιόδους αδράνειας που μεταφράζονται σε απώλειες εσόδων. Το Δικαστήριο απέρριψε τα επιχειρήματά τους, επισημαίνοντας ότι το μέτρο απαγορεύει απλώς την εκτέλεση ενδομεταφορών εντός του ίδιου κράτους μέλους υποδοχής κατά την επίμαχη περίοδο, όπερ δεν εμποδίζει τη διενέργεια άλλων διεθνών μεταφορών ή ενδομεταφορών σε άλλα κράτη μέλη.

Εντούτοις, το Δικαστήριο ακύρωσε τις διατάξεις που προέβλεπαν την υποχρέωση να επιστρέφουν τα οχήματα στο επιχειρησιακό κέντρο του μεταφορέα κάθε οκτώ εβδομάδες. Αποφάνθηκε ότι το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δεν απέδειξαν ότι είχαν στη διάθεσή τους επαρκείς πληροφορίες για να αξιολογήσουν την αναλογικότητα του μέτρου και τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις του.

Focus Βιολογική παραγωγή και επισήμανση των βιολογικών προϊόντων

Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Herbaria Kräuterparadies II* (C-240/23)

Η γερμανική εταιρία Herbaria παρασκευάζει το ρόφημα «Blutquick», το οποίο διατίθεται στην αγορά ως συμπλήρωμα διατροφής. Εκτός από τα βιολογικά του συστατικά, το ρόφημα περιέχει μη φυτικές βιταμίνες και γλυκονικό σίδηρο. Επάνω στη συσκευασία του εμφανίζεται το λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ένωσης και αναγράφεται ότι τα συστατικά του προέρχονται από «ελεγχόμενη βιολογική καλλιέργεια».

Τον Ιανουάριο του 2012 οι γερμανικές αρχές απαγόρευσαν στην Herbaria να κάνει αναφορά σε προστατευόμενη βιολογική παραγωγή, δεδομένου ότι η ενωσιακή νομοθεσία επιτρέπει την προσθήκη βιταμινών και ανόργανων συστατικών στα μεταποιημένα προϊόντα που φέρουν ένδειξη με τον όρο «βιολογικό» μόνον εάν η χρήση των προσθέτων επιβάλλεται εκ του νόμου.

Το Δικαστήριο, απαντώντας παλαιότερα σε προδικαστικά ερωτήματα στο πλαίσιο της υπόθεσης *Herbaria Kräuterparadies I* (C-137/13), είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η χρήση βιταμινών και ανόργανων συστατικών θεωρείται ότι επιβάλλεται εκ του νόμου μόνον εφόσον κανόνας της Ένωσης ή σύμφωνος με την ενωσιακή νομοθεσία εθνικός κανόνας απαιτεί άμεσα την προσθήκη τους σε τρόφιμο ώστε να είναι δυνατή η διάθεσή του στην αγορά. Δεδομένου ότι η απαίτηση αυτή δεν πληρούται στην περίπτωση των βιταμινών και του γλυκονικού σιδήρου που προστίθενται στο «Blutquick», η προσφυγή της Herbaria απορρίφθηκε από το γερμανικό δικαστήριο το οποίο είχε υποβάλει στο Δικαστήριο την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

Στη συνέχεια, επιλήφθηκε το γερμανικό Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, ενώπιον του οποίου η Herbaria δεν αμφισβητούσε πλέον την απαγόρευση χρήσης του λογότυπου βιολογικής παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά επικαλέστηκε άνιση μεταχείριση μεταξύ του δικού της προϊόντος και ενός παρόμοιου προϊόντος εισαγόμενου από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζονται από το ευρωπαϊκό δίκαιο ως **τρίτη χώρα** της οποίας οι **κανόνες παραγωγής και ελέγχου είναι ισοδύναμοι** με τους ενωσιακούς. Η Herbaria ισχυρίζεται ότι, εξ αυτού του λόγου, προϊόντα από τις Ηνωμένες Πολιτείες τα οποία συμμορφώνονται με τους εκεί ισχύοντες κανόνες παραγωγής επιτρέπεται να διατίθενται στην αγορά της Ένωσης ως βιολογικά προϊόντα. Κατά την άποψή της, η κατάσταση αυτή συνεπάγεται άνιση μεταχείριση, καθώς τα ανταγωνιστικά αμερικανικά προϊόντα θα μπορούσαν να φέρουν το λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ένωσης χωρίς να συνάδουν με τους ενωσιακούς κανόνες βιολογικής παραγωγής.

Το γερμανικό Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα ζητώντας διευκρινίσεις επί του ζητήματος.

Στην απόφασή του, το Δικαστήριο έκρινε ότι **το λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ένωσης μπορεί να χρησιμοποιείται μόνον για τα προϊόντα που πληρούν όλες τις προδιαγραφές του κανονισμού για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων**. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται για προϊόντα τα οποία παρασκευάζονται σε τρίτη χώρα σύμφωνα με κανόνες που είναι απλώς ισοδύναμοι με εκείνους του ενωσιακού δικαίου. Η απαγόρευση αυτή αφορά και τη χρήση όρων που αναφέρονται στη βιολογική παραγωγή της Ένωσης.

Το Δικαστήριο τόνισε ότι θα νοθευόταν ο θεμιτός ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά αν επιτρεπόταν να χρησιμοποιούνται το λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ένωσης και όροι αναφερόμενοι στην παραγωγή

αυτή τόσο για προϊόντα –παρασκευαζόμενα είτε στην Ένωση είτε σε τρίτες χώρες– τα οποία είναι σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα βιολογικής παραγωγής όσο και για προϊόντα που παρασκευάζονται σε τρίτες χώρες σύμφωνα με πρότυπα τα οποία είναι απλώς ισοδύναμα με τα ευρωπαϊκά. Επιπλέον, θα επικρατούσε μια εν δυνάμει παραπλανητική για τους καταναλωτές ασάφεια, ενώ σκοπός του λογότυπου είναι να γνωρίζουν οι καταναλωτές με απόλυτη σαφήνεια και χωρίς καμία αμφιβολία ότι το εκάστοτε προϊόν πληροί όλες τις προδιαγραφές του προαναφερθέντος κανονισμού.

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε, αντιθέτως, ότι το λογότυπο βιολογικής παραγωγής μιας τρίτης χώρας μπορεί, ακόμη και αν περιέχει όρους που αναφέρονται στη βιολογική παραγωγή, να χρησιμοποιείται για προϊόντα τα οποία παρασκευάζονται στη συγκεκριμένη χώρα.

Το λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το [λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) δίνει μια ενιαία οπτική ταυτότητα στα βιολογικά προϊόντα που προέρχονται από την Ένωση. Διευκολύνει τους μεν καταναλωτές να αναγνωρίζουν ευκολότερα ποια προϊόντα είναι βιολογικά, τους δε γεωργούς να τα διαθέτουν στην αγορά σε όλα τα κράτη μέλη.

Το λογότυπο προορίζεται αποκλειστικώς για προϊόντα που έχουν πιστοποιηθεί ως βιολογικά από εγκεκριμένο οργανισμό, ο οποίος εγγυάται τη συμμόρφωση με αυστηρά πρότυπα παραγωγής, μεταποίησης, μεταφοράς και αποθήκευσης. Για να φέρει το λογότυπο του βιολογικού, οποιοδήποτε προϊόν πρέπει να περιέχει τουλάχιστον κατά 95 % βιολογικά συστατικά, ενώ παράλληλα πρέπει να πληρούνται ορισμένες αυστηρές προϋποθέσεις ως προς το υπόλοιπο 5 %. Το ίδιο συστατικό απαγορεύεται να υπάρχει τόσο σε οργανική όσο και σε μη οργανική μορφή.

Ο κανονισμός 2018/848

Ο [κανονισμός 2018/848, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων](#), αποσκοπεί στη διασφάλιση του θεμιτού ανταγωνισμού, στην κατοχύρωση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς στον τομέα αυτόν και στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στα προϊόντα που επισημαίνονται ως βιολογικά.

Ο κανονισμός θεσπίζει γενικούς και λεπτομερείς κανόνες παραγωγής. Σε ό,τι αφορά την επισήμανση, επιβάλλει την τήρηση των κανόνων πληροφόρησης των καταναλωτών, ιδίως προς αποφυγή οποιασδήποτε σύγχυσης ή παραπλάνησης. Επίσης, προβλέπει ειδικές διατάξεις για την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και των προϊόντων υπό μετατροπή, προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντα τόσο των επιχειρήσεων –που επιθυμούν τον ορθό χαρακτηρισμό των προϊόντων τους και την επικράτηση συνθηκών θεμιτού ανταγωνισμού– όσο και των καταναλωτών.

Άλλες αποφάσεις του Δικαστηρίου σχετικές με τα βιολογικά προϊόντα

Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2017, *Kamin und Grill Shop* ([C-289/16](#)).

Σύμφωνα με τον προγενέστερο [κανονισμό 834/2007, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων](#), κάθε επιχείρηση εμπορίας βιολογικών προϊόντων πρέπει να υπόκειται σε σύστημα ελέγχου. Οι επιχειρηματίες που μεταπωλούν τα προϊόντα απευθείας στον καταναλωτή ή τον τελικό χρήστη μπορούν

να εξαιρεθούν από την εν λόγω υποχρέωση υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι είναι απαραίτητο να είναι παρόντες στην πώληση τόσο ο επιχειρηματίας, ή το προσωπικό πωλήσεών του, όσο και ο τελικός καταναλωτής. Κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατόν να τύχουν της απαλλαγής επιχειρηματίες που εμπορεύονται βιολογικά προϊόντα μέσω διαδικτύου.

Απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2019, *Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs* (C-497/17)

Ο [κανονισμός 834/2007](#) απαγορεύει να φέρουν το λογότυπο βιολογικής παραγωγής της Ένωσης προϊόντα προερχόμενα από ζώα που έχουν υποστεί τελετουργική σφαγή χωρίς προηγούμενη αναισθητοποίηση, η οποία πραγματοποιείται υπό τους όρους που καθορίζει ο [κανονισμός 1099/2009, για την προστασία των ζώων κατά τη θανάτωση](#).

Απόφαση της 29ης Απριλίου 2021, *Natumi* (C-815/19)

Ο [κανονισμός 889/2008, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού 834/2007](#), δεν επιτρέπει να χρησιμοποιείται σκόνη που παρασκευάζεται από ιζήματα του φύκου *Lithothamnium calcareum*, τα οποία καθαρίζονται, αποξηραίνονται και αλέθονται, ως μη βιολογικό συστατικό γεωργικής προέλευσης κατά τη μεταποίηση βιολογικών τροφίμων (όπως, παραδείγματος χάριν, με βάση το ρύζι και τη σόγια) με σκοπό τον εμπλουτισμό τους σε ασβέστιο.

Focus Πρόσβαση του κοινού στο περιεχόμενο των συμβάσεων αγοράς εμβολίων κατά της νόσου COVID-19

Αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2024, *Auken κ.λπ. κατά Επιτροπής και Courtois κ.λπ. κατά Επιτροπής* ([T-689/21](#) και [T-761/21](#))

Τον Ιούνιο του 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση δρομολόγησε τη στρατηγική της για την εξασφάλιση εμβολίων κατά της νόσου COVID-19. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή υπέγραψε συμφωνία με τα 27 κράτη μέλη, τα οποία την εξουσιοδότησαν να συνάψει εκ μέρους τους συμφωνίες προαγοράς με τις φαρμακευτικές επιχειρήσεις που παρασκεύαζαν τα εμβόλια.

Δεδομένου ότι ήταν προς το συμφέρον της δημόσιας υγείας ο εμβολιασμός του πληθυσμού το νωρίτερο δυνατόν, οι φαρμακευτικές επιχειρήσεις επέσπευσαν την ανάπτυξη των εμβολίων. Προκειμένου να αντισταθμίσουν τους κινδύνους που ανέλαβαν οι φαρμακευτικές επιχειρήσεις, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ενσωμάτωσαν στη στρατηγική τους για τον εμβολιασμό την αρχή του επιμερισμού των κινδύνων μεταξύ του παρασκευαστή και των κρατών μελών, ελαφρύνοντας έτσι την ευθύνη του παρασκευαστή σε περίπτωση ανεπιθύμητων παρενεργειών από το προϊόν του.

Οι συμβάσεις όπως δόθηκαν στη δημοσιότητα είχαν υποστεί επεξεργασία ώστε να απαλειφθούν πληροφορίες σχετικές με τους οικονομικούς κινδύνους, τις δωρεές, τις μεταπωλήσεις και τις δηλώσεις περί απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων.

Το 2021 πολίτες της Ένωσης και ευρωβουλευτές στράφηκαν δικαστικώς κατά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής λόγω της μερικής άρνησής της να παράσχει πλήρη πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα σχετικά με τις συμβάσεις αγοράς εμβολίων το 2020. Οι αιτήσεις πρόσβασης αφορούσαν τις ρήτρες αποζημίωσης των φαρμακευτικών επιχειρήσεων. Οι ρήτρες αυτές προέβλεπαν ότι τα εργαστήρια υπείχαν υποχρέωση αποζημίωσης των θυμάτων σε περίπτωση ελαττώματος οφειλόμενου σε «εκ προθέσεως παράβαση» ή σε σοβαρή πλημμέλεια κατά την παρασκευή, ενώ στις άλλες περιπτώσεις η ευθύνη βάρυνε τα κράτη μέλη.

Οι πολίτες και οι ευρωβουλευτές ζήτησαν επίσης πρόσβαση στις δηλώσεις περί απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων στο πρόσωπο των μελών της διαπραγματευτικής ομάδας για την αγορά των εμβολίων. Στόχος τους ήταν να ρίξουν φως στον τρόπο διεξαγωγής των διαπραγματεύσεων, ιδίως σε σχέση με μια γιγαντιαία σύμβαση που υπογράφηκε τον Μάιο του 2021, για την αγορά 1,8 δισεκατομμυρίων πρόσθετων δόσεων εμβολίων έναντι ποσού 35 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Η Επιτροπή επέτρεψε μερική μόνον πρόσβαση στα έγγραφα αυτά, τα οποία είχε δημοσιεύσει επεξεργασμένα, επικαλούμενη το επιχειρηματικό απόρρητο και την προστασία της ιδιωτικής ζωής.

Το Γενικό Δικαστήριο, ενώπιον του οποίου ασκήθηκαν δύο προσφυγές, ακύρωσε εν μέρει τις αποφάσεις της Επιτροπής.

Όσον αφορά το αίτημα για ευρύτερη πρόσβαση στις **ρήτρες αποζημίωσης**, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι ο λόγος που οι συγκεκριμένες ρήτρες περιλήφθηκαν στις συμβάσεις –δηλαδή προς αντιστάθμιση των κινδύνων τους οποίους ανέλαβαν οι φαρμακευτικές επιχειρήσεις λόγω της επίσπευσης της ανάπτυξης των εμβολίων– είχε γίνει δεκτός από τα κράτη μέλη και ενέπιπτε στη δημόσια σφαίρα. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει με ποιον συγκεκριμένο τρόπο η ευρύτερη πρόσβαση στις ρήτρες αποζημίωσης, στο περιεχόμενο των ορισμών που περιείχαν οι συμβάσεις ως προς ορισμένες έννοιες (όπως «εκ προθέσεως παράβαση» και «κάθε δυνατή εύλογη προσπάθεια») καθώς και στους όρους οι οποίοι ίσχυαν για τις δωρεές και τις μεταπωλήσεις εμβολίων θα έβλαπτε τα εμπορικά συμφέροντα των φαρμακευτικών επιχειρήσεων.

Όσον αφορά το αίτημα γνωστοποίησης –στις δηλώσεις περί απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων– της **ταυτότητας των μελών της διαπραγματευτικής ομάδας**, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι πράγματι θα εξυπηρετούνταν σκοπός δημοσίου συμφέροντος. Και τούτο διότι μόνον εάν δημοσιοποιούνταν η ταυτότητα των μελών της διαπραγματευτικής ομάδας θα μπορούσε να επαληθευτεί ότι δεν συνέτρεχε σύγκρουση συμφερόντων στο πρόσωπό τους. Η διαφάνεια της διαδικασίας διαπραγμάτευσης των συμβάσεων ενισχύει ακριβώς την εμπιστοσύνη των πολιτών της Ένωσης στη στρατηγική της Επιτροπής για τον εμβολιασμό του πληθυσμού και συμβάλλει στην καταπολέμηση της διάδοσης ψευδών πληροφοριών. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Επιτροπή δεν είχε σταθμίσει ορθώς τα εμπλεκόμενα συμφέροντα, αναφορικά με την απουσία σύγκρουσης συμφερόντων και τον κίνδυνο παραβίασης της ιδιωτικής ζωής.

Πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα: βασικό χέγγυο διαφάνειας

Ο [κανονισμός 1049/2001](#) αναγνωρίζει το δικαίωμα του κοινού στην κατά το δυνατόν ευρύτερη πρόσβαση στα έγγραφα του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Σκοπός του είναι να ενισχύσει τη διαφάνεια, τη δημοκρατική νομιμοποίηση και τη λογοδοσία των θεσμικών οργάνων.

Το δικαίωμα αυτό όμως δεν είναι απόλυτο. Υπάρχουν εξαιρέσεις χάριν της προστασίας ορισμένων δημόσιων ή ιδιωτικών συμφερόντων, όπως η δημόσια ασφάλεια, η εμπιστευτικότητα των εσωτερικών διαβουλεύσεων και των νομικών γνωμοδοτήσεων, τα χρηματοπιστωτικά, οικονομικά και εμπορικά συμφέροντα ή, ακόμη, η προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Τα θεσμικά όργανα πρέπει να σταθμίζουν τη διαφάνεια με την προστασία των συμφερόντων αυτών, αξιολογώντας σε κάθε χωριστή περίπτωση κατά πόσον η δημοσιοποίηση είναι πιθανόν να τα βλάψει. Η δημοσιοποίηση μπορεί, εν τέλει, να είναι επιβεβλημένη εφόσον αποδειχθεί υπέρτερο δημόσιο συμφέρον.

Εάν δεν επιτραπεί η πρόσβαση, ο αιτών μπορεί να ζητήσει επανεξέταση από το ενδιαφερόμενο θεσμικό όργανο και εν συνεχεία –σε περίπτωση νέας άρνησης– να προχωρήσει σε καταγγελία ενώπιον του Ευρωπαϊκού Διαμεσολαβητή ή να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ορισμένες αρχές που έχουν κατοχυρωθεί από το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο

Στην απόφαση *De Capitani κατά Κοινοβουλίου* ([T-540/15](#)), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι μόνο σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις μπορούν τα ενωσιακά θεσμικά όργανα να αρνηθούν την πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα που αφορούν τη νομοθετική διαδικασία.

Όποιο όργανο απορρίπτει σχετική αίτηση οφείλει να αποδείξει γιατί η παροχή πρόσβασης θα έθιγε με τρόπο «συγκεκριμένο, πραγματικό και ευλόγως προβλέψιμο» το συμφέρον του οποίου η προστασία επιδιώκεται με κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει ο κανονισμός 1049/2001. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην απόφαση *ClientEarth κατά Επιτροπής* ([C-57/16 P](#)), η επίκληση υποθετικού ή αόριστου κινδύνου να θιγεί τέτοιο συμφέρον δεν αρκεί για να δικαιολογήσει την άρνηση πρόσβασης.

Το ζήτημα της πρόσβασης στα υπομνήματα που κατατίθενται από κράτος μέλος ή από θεσμικό όργανο στο πλαίσιο ένδικων διαδικασιών ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει εξεταστεί σε αρκετές αξιοσημείωτες υποθέσεις. Με την απόφασή του στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Breyer* ([C-213/15 P](#)), το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα υπομνήματα κράτους μέλους που βρίσκονται στην κατοχή της Επιτροπής εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1049/2001. Συνεπώς, μολονότι η εμπιστευτικότητα των υπομνημάτων πρέπει να διαφυλάσσεται κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας, η Επιτροπή δεν μπορεί να αρνηθεί, χωρίς περαιτέρω αιτιολογία, την πρόσβαση σε αυτά μετά την περάτωση της διαδικασίας.

Το Δικαστήριο είχε καθιερώσει το προαναφερθέν γενικό τεκμήριο μη δημοσιοποίησης κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας με την απόφαση *Σουηδία κ.λπ. κατά API και Επιτροπής* ([C-514/07 P](#), [C-528/07 P](#) και [C-532/07 P](#)) όσον αφορά υπομνήματα που έχουν κατατεθεί από ενωσιακό θεσμικό όργανο. Ωστόσο, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, κάθε αίτηση πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση προκειμένου να διαπιστωθεί αν εξακολουθούν να ισχύουν οι εξαιρέσεις του κανονισμού.

Focus Περιοριστικά μέτρα λόγω ενεργειών που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας

Απόφαση της 20ής Μαρτίου 2024, Mazerin κατά Συμβουλίου ([T-743/22](#))· αποφάσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2024 Fridman κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Timchenko και Timchenko κατά Συμβουλίου ([T-635/22](#) και [T-644/22](#))· NSD κατά Συμβουλίου ([T-494/22](#))

Τα περιοριστικά μέτρα ή «κυρώσεις» συνιστούν βασικό εργαλείο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μπορεί να λάβουν τη μορφή δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων, απαγόρευσης εισόδου στο έδαφος της Ένωσης ή οικονομικών κυρώσεων. Αποσκοπούν στην προάσπιση των θεμελιωδών αξιών, των ουσιωδών συμφερόντων και της ασφάλειας της Ένωσης, μέσω της άσκησης πίεσης σε στοχευμένα πρόσωπα ή οντότητες όπως οι κυβερνήσεις τρίτων χωρών, προκειμένου να αλλάξουν την πολιτική ή τη συμπεριφορά τους.

Οι ενέργειες στις οποίες επιδιόταν η Ρωσία, ήδη από το 2014, προς υπονόμηση της εδαφικής ακεραιότητας, της κυριαρχίας και της ανεξαρτησίας της Ουκρανίας καθώς και κατεχοχήν ο επιθετικός πόλεμος που εξαπέλυσε εναντίον της το 2022 είχαν ως αποτέλεσμα να ενταθούν οι ενωσιακές κυρώσεις κατά φυσικών και νομικών προσώπων που παρέχουν στήριξη στη Ρωσική Κυβέρνηση. Η νομιμότητα και το περιεχόμενο των σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου έχουν αμφισβητηθεί στο πλαίσιο δεκάδων υποθέσεων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι υποθέσεις αυτές συχνά αναδεικνύουν την ανάγκη να επιτευχθεί μια ισορροπία ανάμεσα στην αυστηρότητα των επιβαλλόμενων κυρώσεων, η οποία είναι απαραίτητη για την αποτελεσματικότητά τους, και στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Το Γενικό Δικαστήριο έχει επανειλημμένως τονίσει ότι οι εξουσίες της Ένωσης είναι μεν ευρείες όταν πρόκειται για μέτρα που λαμβάνονται κατά της οικονομικής και υλικής στήριξης της Ρωσικής Κυβέρνησης, πλην όμως απαιτούνται πάντοτε αποδεικτικά στοιχεία και στέρεη αιτιολόγηση για τη λήψη των μέτρων.

Απόφαση NSD κατά Συμβουλίου ([T-494/22](#))

Το Γενικό Δικαστήριο **επιβεβαίωσε** τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν στη ρωσική εταιρία National Settlement Depository (NSD). Η εν λόγω εταιρία, την οποία το Συμβούλιο θεωρεί νευραλγικής σημασίας για το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ρωσίας, παρείχε υλική και οικονομική στήριξη τόσο στη Ρωσική Κυβέρνηση όσο και στη ρωσική κεντρική τράπεζα.

Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η NSD, ως συστημικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, διευκόλυνε την πρόσβαση της Ρωσικής Κυβέρνησης σε σημαντικούς πόρους που χρησιμοποιούνταν για ενέργειες αποσταθεροποίησης της Ουκρανίας. Απέρριψε επίσης τα επιχειρήματα της NSD ότι τα περιοριστικά μέτρα συνεπάγονταν δέσμευση κεφαλαίων που ανήκαν σε πελάτες οι οποίοι δεν ήταν στο στόχαστρο των κυρώσεων, υπογραμμίζοντας ότι οι πελάτες μπορούσαν να προσφύγουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων για να προβάλουν προσβολή των περιουσιακών τους δικαιωμάτων ως παράπλευρη επίπτωση των μέτρων που εφαρμόζονταν εις βάρος της NSD.

Απόφαση *Mazepin* κατά Συμβουλίου (T-743/22)

Το Γενικό Δικαστήριο **ακύρωσε** την απόφαση με την οποία το όνομα του Nikita Mazepin, πρώην οδηγού της Formula 1, διατηρήθηκε στον κατάλογο των προσώπων που υπόκεινται σε κυρώσεις. Το Συμβούλιο είχε περιλάβει το όνομά του στον κατάλογο λόγω της σχέσης του με τον πατέρα του, τον Dmitry Mazepin, εξέχοντος επιχειρηματία ο οποίος ασκεί δραστηριότητες που αποφέρουν σημαντικά έσοδα στη Ρωσική Κυβέρνηση και φέρεται να ήταν ο κύριος χορηγός του υιού του όταν αγωνιζόταν ως οδηγός με την ομάδα Haas.

Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η σχέση μεταξύ του Dmitry Mazepin και του υιού του δεν ήταν επαρκώς τεκμηριωμένη, σημειώνοντας ειδικότερα ότι, κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης, ο τελευταίος δεν οδηγούσε πλέον σε αγώνες για την ομάδα Haas. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε ότι αυτή καθαυτή η οικογενειακή σχέση δεν αρκούσε προς απόδειξη της ύπαρξης κοινών συμφερόντων που να δικαιολογούν τη διατήρηση σε ισχύ των κυρώσεων κατά του Nikita Mazepin.

Αποφάσεις *Fridman* κ.λπ. κατά Συμβουλίου και *Timchenko* και *Timchenko* κατά Συμβουλίου (T-635/22 και T-644/22)

Το Γενικό Δικαστήριο **επιβεβαίωσε** ότι τα πρόσωπα και οι οντότητες που υπόκεινται σε κυρώσεις υποχρεούνται να δηλώνουν τα κεφάλαιά τους και να συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές προς αποτροπή της καταστρατήγησης της δέσμευσης κεφαλαίων μέσω της εφαρμογής νομικών και οικονομικών τεχνασμάτων. Οι προαναφερθείσες υποχρεώσεις, οι οποίες έχουν επιβληθεί από το Συμβούλιο, κρίθηκαν αναγκαίες για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η ομοιομορφία των κυρώσεων σε όλα τα κράτη μέλη. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε επίσης τις αιτιάσεις ότι το Συμβούλιο άσκησε αρμοδιότητες οι οποίες άπτονται του ποινικού δικαίου και επιφυλάσσονται στα κράτη μέλη, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι τα επίμαχα μέτρα δεν έχουν ποινικό χαρακτήρα, ελήφθησαν δε κατά τρόπο σύμφωνο με ολόκληρο το πλαίσιο που προβλέπεται από το ενωσιακό δίκαιο.

Κυρώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης εις βάρος της Ρωσίας

Αρχής γενομένης από τον Μάρτιο του 2014, η Ένωση έχει επιβάλει προοδευτικά μια σειρά στοχευμένων περιοριστικών μέτρων κατά της Ρωσίας ως αντίδραση, κυρίως, στην παράνομη προσάρτηση της Κριμαίας (2014) και στη στρατιωτική επίθεση κατά της Ουκρανίας (2022).

Σκοπός των μέτρων είναι να αποδυναμώσουν την οικονομική βάση της **Ρωσίας**, στερώντας της κρίσιμες τεχνολογίες και αγορές και, συνακόλουθα, μειώνοντας αισθητά την ικανότητά της να διεξάγει πόλεμο. Η Ένωση εφαρμόζει επίσης κυρώσεις κατά της **Λευκορωσίας**, του **Ιράν** και της **Βόρειας Κορέας** επειδή υποστηρίζουν τη Ρωσία στον πόλεμό της κατά της

Ουκρανίας.

Στο στόχαστρο των κυρώσεων βρίσκονται περισσότερα από 2 300 φυσικά/νομικά πρόσωπα και οντότητες (τράπεζες, πολιτικά κόμματα, επιχειρήσεις, παραστρατιωτικές ομάδες). Τα εις βάρος τους περιοριστικά μέτρα περιλαμβάνουν:

- την απαγόρευση εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- το πάγωμα περιουσιακών στοιχείων, και
- τη δέσμευση κεφαλαίων.

Το Συμβούλιο εκτιμά ότι η αξία των δεσμευμένων στην Ένωση ιδιωτικών περιουσιακών στοιχείων ανέρχεται σε 24,9 δισεκατομμύρια ευρώ. Τα στοιχεία του ενεργητικού της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσίας τα οποία έχουν δεσμευτεί στην Ένωση ανέρχονται σε 210 δισεκατομμύρια ευρώ.

Τα περιοριστικά μέτρα επιβάλλονται με αποφάσεις του Συμβουλίου και τελούν υπό **διαρκή επανεξέταση**. Μπορούν να παραταθούν ή να τροποποιηθούν ανάλογα, εφόσον το Συμβούλιο κρίνει ότι οι στόχοι τους δεν έχουν επιτευχθεί.

Αναδρομή στις σημαντικότερες αποφάσεις της χρονιάς

Θεμελιώδη δικαιώματα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατοχυρώνει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως μέσω του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ο οποίος απαριθμεί τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί μία από τις αξίες στις οποίες βασίζεται η Ένωση και παράλληλα συνιστά βασική επιταγή κατά την εφαρμογή των πολιτικών και των προγραμμάτων της.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – δεσμευτικοί κανόνες με συγκεκριμένα αποτελέσματα

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Το 2022, αντιδρώντας στην κλιμάκωση της ρωσικής επιθετικότητας κατά της Ουκρανίας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επέβαλε κυρώσεις προκειμένου να ασκηθεί πίεση στη Ρωσία. Μεταξύ των μέτρων που ελήφθησαν περιλαμβάνεται η απαγόρευση παροχής νομικών συμβουλών στη Ρωσική Κυβέρνηση και σε νομικά πρόσωπα, οντότητες ή οργανισμούς με έδρα τη Ρωσία. Βέλγοι και Γάλλοι δικηγόροι προσέφυγαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ζήτησαν να αρθεί η απαγόρευση εκτιμώντας ότι προσβάλλει τα θεμελιώδη δικαιώματα που εγγυώνται την πρόσβαση σε νομικές συμβουλές από δικηγόρο. Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι μια πτυχή του θεμελιώδους δικαιώματος σε αποτελεσματική δικαστική προστασία είναι όντως το δικαίωμα πρόσβασης σε νομικές συμβουλές και σε εκπροσώπηση από δικηγόρο στο πλαίσιο τρέχουσας ή πιθανής ένδικης διαφοράς. Επισήμανε όμως ότι η επίδικη απαγόρευση δεν ισχύει για τις υπηρεσίες νομικών συμβουλών που συνδέονται με δικαστικές διαδικασίες ή που παρέχονται σε φυσικά πρόσωπα. Κατά συνέπεια, απέρριψε τις σχετικές προσφυγές.

Αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2024, *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles* κ.λπ. κατά Συμβουλίου, *Ordre des avocats à la Cour de Paris* και *Couturier* κατά Συμβουλίου και *ACE* κατά Συμβουλίου ([T-797/22](#), [T-798/22](#) και [T-828/22](#))

Το 2006 η εφημερίδα *Le Monde* δημοσίευσε άρθρο το οποίο συνέδεε την ποδοσφαιρική ομάδα της Ρεάλ Μαδρίτης με φήμες περί ντόπινγκ. Ενήχθη ενώπιον των ισπανικών δικαστηρίων για συκοφαντική δυσφήμιση και υποχρεώθηκε να καταβάλει αποζημίωση, αλλά ζήτησε να μην εκτελεστεί η απόφαση στη Γαλλία, επικαλούμενη την ελευθερία του Τύπου. Απαντώντας σε προδικαστικά ερωτήματα του γαλλικού Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων είναι δυνατόν να περιοριστεί εάν προσβάλλει προδήλως θεμελιώδη δικαιώματα. Κατά το Δικαστήριο, δυσανάλογες κυρώσεις κατά των μέσων ενημέρωσης, όπως είναι οι υπέρμετρες αποζημιώσεις, ενδέχεται να λειτουργήσουν αποτρεπτικά ως προς την κάλυψη θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος από τον Τύπο, πράγμα που δεν συμβιβάζεται με τις δημοκρατικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Real Madrid Club de Fútbol* ([C-633/22](#))

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θωρακιστεί με μια λεπτομερή νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η επεξεργασία και η διατήρηση τέτοιων δεδομένων πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις νομιμότητας που προβλέπονται από την ενωσιακή νομοθεσία και, ιδίως, πρέπει να περιορίζονται μόνο στο απολύτως αναγκαίο μέτρο και να μη θίγουν δυσανάλογα το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή.

Το Δικαστήριο και ο ψηφιακός κόσμος

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Ο Δήμος του Wiesbaden αρνήθηκε να χορηγήσει σε Γερμανό πολίτη νέο δελτίο ταυτότητας που να μην περιέχει τα δακτυλικά του αποτυπώματα και εκείνος προσέφυγε δικαστικώς κατά της απορριπτικής διοικητικής αποφάσεως. Το γερμανικό δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο να ελέγξει το κύρος του ευρωπαϊκού κανονισμού που απαιτεί να ενσωματώνονται στα δελτία ταυτότητας δύο δακτυλικά αποτυπώματα σε ψηφιακή μορφή. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η απαίτηση αυτή, η οποία δικαιολογείται χάριν της καταπολέμησης της πλαστογράφησης δελτίων και της κλοπής ταυτότητας, συμβιβάζεται με τα θεμελιώδη δικαιώματα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Κήρυξε παρά ταύτα ανίσχυρο τον κανονισμό επειδή είχε εκδοθεί με εσφαλμένη νομική βάση, διατηρώντας όμως σε ισχύ τα αποτελέσματά του έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026, ώστε να καταστεί δυνατή η έκδοση νέου κανονισμού. Ειδικότερα, ο κανονισμός είχε εσφαλμένως βασιστεί στο άρθρο 21, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ (ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών), αντί του άρθρου 77, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ (Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης), το οποίο απαιτεί ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου.

Απόφαση της 21ης Μαρτίου 2024, *Landeshauptstadt Wiesbaden* ([C-61/22](#))

Στο πλαίσιο ανακριτικής διαδικασίας στη Βουλγαρία, κατηγορούμενος για ψευδομαρτυρία ενεγράφη στο αστυνομικό μητρώο. Αφού καταδικάστηκε σε φυλάκιση ενός έτους με αναστολή και εξέτισε την ποινή του, ζήτησε τη διαγραφή του ονόματός του από το μητρώο. Κατά το βουλγαρικό δίκαιο, τα σχετικά δεδομένα διατηρούνται στο μητρώο χωρίς κανέναν χρονικό περιορισμό μέχρι τον θάνατο του υποκειμένου των δεδομένων. Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της Βουλγαρίας υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ερωτώντας αν η εθνική νομοθεσία είναι σύμφωνη με το ενωσιακό δίκαιο. Το Δικαστήριο απάντησε ότι αντιβαίνει στο ενωσιακό δίκαιο η διατήρηση, γενικώς και αδιακρίτως, βιομετρικών και γενετικών δεδομένων των καταδικασθέντων με ποινική απόφαση, μέχρι τον θάνατό τους. Η εθνική νομοθεσία πρέπει, αφενός, να προβλέπει υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας να επανεξετάζει περιοδικά εάν η διατήρηση των δεδομένων εξακολουθεί να είναι αναγκαία και, αφετέρου, να επιτρέπει στα υποκείμενα των δεδομένων να ζητούν τη διαγραφή των δεδομένων τους εφόσον κάτι τέτοιο δεν ισχύει πλέον.

Απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2024, *Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia“ pri MVR - Sofia* ([C-118/22](#))

Σε δύο περιπτώσεις το Δικαστήριο έδωσε καίριες διευκρινίσεις σε σχέση με τις εξουσίες έρευνας των αρχών.

Σε υπόθεση που αφορούσε γαλλικό διάταγμα το οποίο αποσκοπεί στην προστασία έργων καλυπτόμενων με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή με συγγενικό δικαίωμα έναντι τυχόν διαδικτυακών προσβολών, το Δικαστήριο αποσαφήνισε ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στους παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών την υποχρέωση να διατηρούν γενικώς και αδιακρίτως τις διευθύνσεις IP, ώστε να μπορούν οι αρμόδιες δημόσιες αρχές να ταυτοποιούν τους υπόπτους τέλεσης ποινικών αδικημάτων. Ωστόσο, δεν πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα, λόγω της διατήρησης των διευθύνσεων IP, να συναχθούν ακριβή συμπεράσματα σχετικά με την ιδιωτική ζωή του υποκειμένου των δεδομένων. Για να επιτευχθεί το αποτέλεσμα αυτό, πρέπει οι μέθοδοι διατήρησης να διασφαλίζουν πραγματικά τον στεγανό διαχωρισμό των διαφόρων κατηγοριών δεδομένων που διατηρούνται. Όταν, σε ιδιόζουσες περιπτώσεις, λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών της εθνικής διαδικασίας που διέπει την πρόσβαση στα δεδομένα, είναι δυνατόν μέσω της συσχέτισης των συλλεγόμενων δεδομένων και πληροφοριών να συναχθούν ακριβή συμπεράσματα σχετικά με την ιδιωτική ζωή του υποκειμένου των δεδομένων, η πρόσβαση πρέπει να υπόκειται σε προηγούμενο έλεγχο διενεργούμενο από δικαστήριο ή ανεξάρτητη διοικητική αρχή.

Απόφαση της 30ής Απριλίου 2024, *La Quadrature du Net II* ([C-470/21](#))

Σε μια αυστριακή υπόθεση, η αστυνομία επιχείρησε να ξεκλειδώσει το κινητό τηλέφωνο του παραλήπτη ενός δέματος που περιείχε κάνναβη. Απαντώντας σε προδικαστικό ερώτημα σχετικό με τη νομιμότητα της αστυνομικής αυτής έρευνας υπό το πρίσμα οδηγίας που διέπει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία χρησιμοποιούνται από τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές, το Δικαστήριο κατέστησε σαφές ότι η πρόσβαση σε δεδομένα περιεχόμενα σε κινητό τηλέφωνο δεν περιορίζεται κατ' ανάγκην στην καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας. Πράγματι, σε αντίθετη περίπτωση θα συνέτρεχε κίνδυνος ατιμωρησίας των ποινικών αδικημάτων εν γένει και, ως εκ τούτου, θα διακυβευόταν η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ένωση. Εντούτοις, η πρόσβαση αυτή, η οποία συνιστά σοβαρή παρέμβαση στο δικαίωμα των υποκειμένων των δεδομένων για προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, προϋποθέτει προηγούμενη άδεια από δικαστήριο ή ανεξάρτητη αρχή και πρέπει να είναι αναλογική. Επιπλέον, ο εθνικός νομοθέτης οφείλει να καθορίσει τα στοιχεία που θα λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να επιτραπεί τέτοια πρόσβαση, όπως η φύση των υπό έρευνα αδικημάτων, ο δε ιδιοκτήτης του τηλεφώνου πρέπει να ενημερώνεται σχετικά, άπαξ και δεν μπορεί πλέον να θιγεί η αποτελεσματικότητα της έρευνας.

Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Bezirkshauptmannschaft Landeck* ([C-548/21](#))

Ίση μεταχείριση και εργατικό δίκαιο

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν πάνω από 200 εκατομμύρια εργαζόμενοι. Ένας μεγάλος αριθμός πολιτών ωφελείται, επομένως, άμεσα από τις διατάξεις του ευρωπαϊκού εργατικού δικαίου, το οποίο θέτει τους ελάχιστους κανόνες όσον αφορά τους όρους εργασίας και απασχόλησης, συμπληρώνοντας έτσι την πολιτική που ακολουθεί κάθε κράτος μέλος στον τομέα αυτόν.

Το Δικαστήριο: διασφαλίζοντας την ίση μεταχείριση των εργαζομένων και προστατεύοντας τα δικαιώματα των μειονοτήτων

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Αφού παραιτήθηκε ενόψει πρόωρης συνταξιοδότησης, δημόσιος υπάλληλος του Δήμου του Copertino (Ιταλία) ζήτησε να του καταβληθεί χρηματική αποζημίωση για τις ημέρες άδειας τις οποίες δεν είχε λάβει. Η ιταλική νομοθεσία δεν αναγνωρίζει όμως τέτοιο δικαίωμα για τους εργαζομένους του δημοσίου τομέα. Το Δικαστήριο, καλούμενο να ερμηνεύσει την [οδηγία για τον χρόνο εργασίας](#), επιβεβαίωσε ότι ο εργαζόμενος δικαιούται χρηματική αποζημίωση εφόσον δεν έχει λάβει όλη την άδειά του πριν από τη λήξη της σύμβασής του, ακόμη και σε περίπτωση οικειοθελούς αποχώρησης. Αμιγώς οικονομικές εκτιμήσεις, όπως η περιστολή των δημοσίων δαπανών, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τη στέρηση του προαναφερθέντος δικαιώματος. Χωρεί ωστόσο εξαίρεση εάν ο εργαζόμενος σκοπίμως επέλεξε να μη λάβει την άδειά του και ο εργοδότης τον ενημέρωσε επαρκώς για τον κίνδυνο απώλειάς της, παρακινώντας τον να κάνει χρήση της.

Απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2024, *Comune di Copertino* ([C-218/22](#))

Πρώην επαγγελματία ποδοσφαιριστής στη Γαλλία θεώρησε ότι ορισμένοι κανόνες της FIFA εμποδίσαν την πρόσληψή του από βελγικό σύλλογο και τους προσέβαλε ενώπιον των βελγικών δικαστηρίων. Οι επίμαχοι κανόνες, οι οποίοι απορρέουν από τον κανονισμό της FIFA σχετικά με το καθεστώς και τις μεταγραφές παικτών, επιβάλλουν τόσο στον παίκτη όσο και στη νέα του ομάδα υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης σε περίπτωση που ο παίκτης έχει καταγγείλει το συμβόλαιο με την προηγούμενη ομάδα του χωρίς «εύλογη αιτία» πριν από τη λήξη του. Προβλέπονται επίσης αθλητικές κυρώσεις, όπως η απαγόρευση πρόσληψης νέων παικτών από τον σύλλογο υποδοχής, καθώς και η αναστολή της έκδοσης διεθνούς πιστοποιητικού μεταγραφής ενόσω εκκρεμεί ένδικη διαφορά με αντικείμενο την καταγγελία της σύμβασης. Κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από το εφετείο της Μονς, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι κανόνες αυτοί δεν συνάδουν με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και με το ενωσιακό δίκαιο του ανταγωνισμού.

Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, *FIFA* ([C-650/22](#))

Ευρωπαϊκή ιθαγένεια

Κάθε πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους είναι αυτομάτως πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ιθαγένεια της Ένωσης συμπληρώνει την εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά. Οι πολίτες της Ένωσης απολαμβάνουν των ειδικών δικαιωμάτων που τους εξασφαλίζουν οι ευρωπαϊκές Συνθήκες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου κατά της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Πολωνίας, ισχυριζόμενη ότι τα δύο κράτη μέλη επιφυλάσσουν μόνον στους ημεδαπούς πολίτες τους το δικαίωμα να γίνουν μέλη πολιτικού κόμματος. Κατά την Επιτροπή, η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα να περιέρχονται οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν στα δύο αυτά κράτη χωρίς να έχουν την ιθαγένειά τους σε δυσμενέστερη θέση όσον αφορά το δικαίωμα συμμετοχής στις δημοτικές και στις ευρωπαϊκές εκλογές. Το Δικαστήριο δικαίωσε την Επιτροπή και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Τσεχική Δημοκρατία και η Πολωνία είχαν παραβεί τις υποχρεώσεις που υπέχουν από τις Συνθήκες. Πράγματι, οι πολίτες που διαμένουν σε κράτος μέλος χωρίς να έχουν την ιθαγένειά του πρέπει να τυγχάνουν ισότιμης πρόσβασης στα ίδια μέσα, περιλαμβανομένης της ιδιότητας του μέλους πολιτικού κόμματος, τα οποία έχουν στη διάθεσή τους οι ημεδαποί προκειμένου να μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά τα εκλογικά τους δικαιώματα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η διαφορετική αυτή μεταχείριση δεν είναι δυνατόν να δικαιολογηθεί κατ' επίκληση λόγων που άπτονται του σεβασμού της εθνικής ταυτότητας της Πολωνίας και της Τσεχικής Δημοκρατίας.

Αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2024, *Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας* ([C-808/21](#)) και *Επιτροπή κατά Πολωνίας* ([C-814/21](#))

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι κράτος μέλος δεν μπορεί να αρνηθεί να αναγνωρίσει την αλλαγή ονόματος και φύλου η οποία έχει πραγματοποιηθεί νομίμως σε άλλο κράτος μέλος. Ειδάλλως, παρακωλύονται η ελεύθερη κυκλοφορία και το δικαίωμα διαμονής εντός της Ένωσης. Δεδομένου ότι η προσωπική ταυτότητα, η οποία εμπεριέχει το όνομα και το φύλο, είναι θεμελιώδους σημασίας, τέτοια άρνηση αναγνώρισης προκαλεί δυσχέρειες διοικητικής και ιδιωτικής φύσεως, κατά παραβίαση του ενωσιακού δικαίου.

Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Mirin* ([C-4/23](#))

Καταναλωτές

Η ευρωπαϊκή πολιτική προστασίας των καταναλωτών αποσκοπεί στη διαφύλαξη της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών και νομικών συμφερόντων των καταναλωτών, όπου και αν αυτοί διαμένουν, ταξιδεύουν ή πραγματοποιούν τις αγορές τους εντός της Ένωσης.

Το Δικαστήριο: εγγυητής των δικαιωμάτων των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

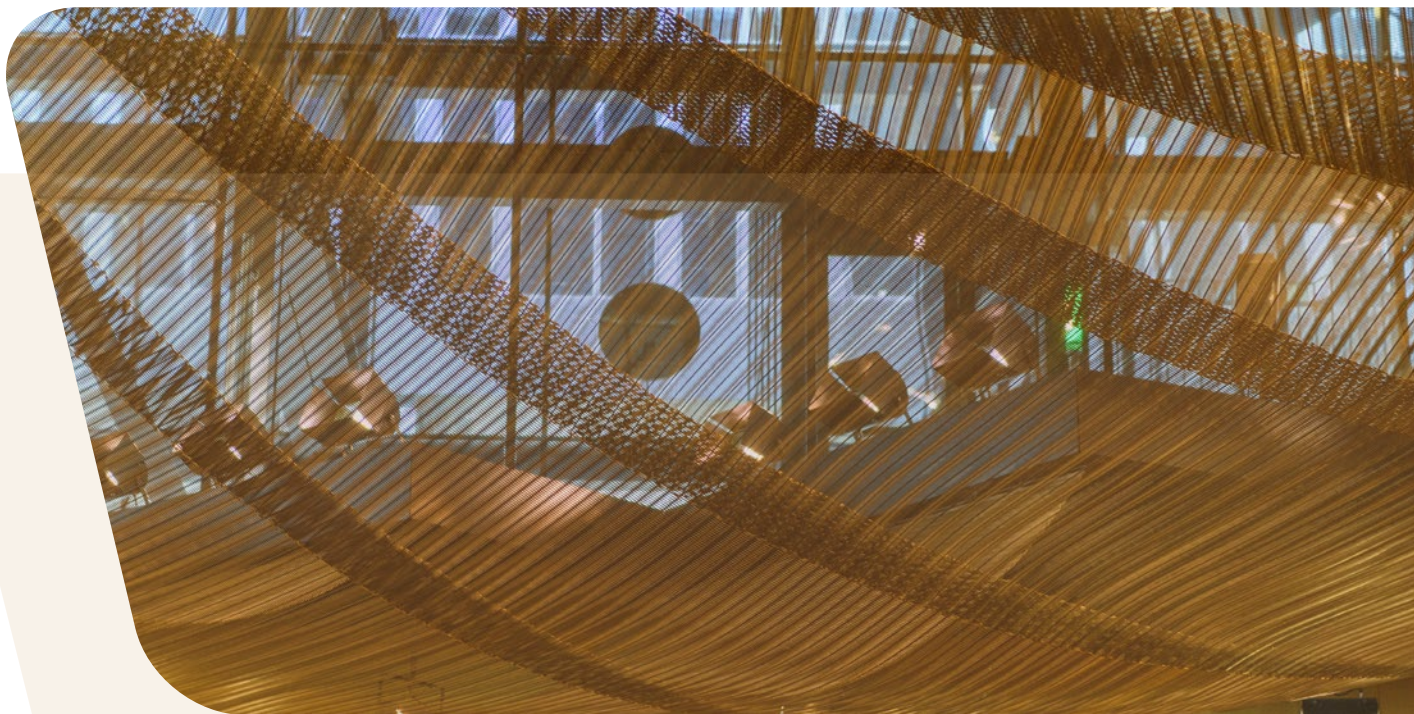
[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Γερμανική ένωση καταναλωτών ενήγαγε ενώπιον γερμανικού δικαστηρίου την αλυσίδα σουπερμάρκετ Aldi Süd για μια διαφήμισή της όσον αφορά εκπτώσεις που προσέφερε στους πελάτες. Κατά την άποψη της ένωσης καταναλωτών, η Aldi Süd δεν έπρεπε να υπολογίζει την έκπτωση με βάση την τιμή που ίσχυε αμέσως πριν από την προσφορά αλλά, όπως ορίζει η ενωσιακή νομοθεσία, με βάση τη χαμηλότερη τιμή των τελευταίων 30 ημερών. Το γερμανικό δικαστήριο παρέπεμψε το ζήτημα στο Δικαστήριο, το οποίο επιβεβαίωσε ότι η διαφημιζόμενη έκπτωση πρέπει όντως να υπολογίζεται με βάση τη χαμηλότερη τιμή των τελευταίων 30 ημερών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι έμποροι δεν είναι σε θέση να παραπλανήσουν τον καταναλωτή αυξάνοντας την τιμή του προϊόντος ακριβώς πριν ανακοινώσουν την έκπτωση και εμφανίζοντας έτσι στη συνέχεια ψευδή μείωση της τιμής.

Απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2024, *Aldi Süd* (C-330/23)

Περιβάλλον

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύεται να διατηρεί και να αναβαθμίζει το περιβάλλον, καθώς και να προστατεύει την ανθρώπινη υγεία. Η προσέγγισή της βασίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της πρόληψης, όπως επίσης και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το περιβάλλον

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Από το 2019 απαγορεύεται βάσει [ευρωπαϊκής οδηγίας](#) η διάθεση στην αγορά προϊόντων που κατασκευάζονται από οξοδιασπώμενη πλαστική ύλη, η οποία θρυμματίζεται υπό την επίδραση της οξειδωσης. Βρετανικές εταιρίες που παράγουν ένα προ-οξειδωτικό πρόσθετο, χάρη στο οποίο, όπως ισχυρίζονται, η βιοαποδόμηση του πλαστικού επέρχεται πολύ ταχύτερα απ' ό,τι όταν η πλαστική ύλη είναι απλώς οξοδιασπώμενη, προσέφυγαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ζήτησαν, μεταξύ άλλων, αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν επειδή η απαγόρευση διάθεσης οξοδιασπώμενης πλαστικής ύλης στην αγορά ισχύει και για το πλαστικό το οποίο εκείνες χαρακτηρίζουν ως «οξο-βιοδιασπώμενο». Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το αίτημά τους κρίνοντας ότι ο Ευρωπαίος νομοθέτης δεν είχε υποπέσει σε πρόδηλο σφάλμα. Σύμφωνα με επιστημονικές μελέτες, ο βαθμός βιοαποδόμησης του πλαστικού που περιέχει προ-οξειδωτικό πρόσθετο είναι από χαμηλός έως ανύπαρκτος. Επιπλέον, ο συγκεκριμένος τύπος πλαστικού δεν προσφέρεται για οποιαδήποτε μορφή λιπασματοποίησης. Τέλος, η ανακύκλωσή του αποβαίνει προβληματική, διότι με τις τρέχουσες τεχνολογίες δεν είναι δυνατόν να εντοπιστεί το πλαστικό που περιέχει προ-οξειδωτικό πρόσθετο ώστε να διαχωριστεί και να απομονωθεί από τη συμβατική πλαστική ύλη.

Απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2024, *Symphony Environmental Technologies* και *Symphony Environmental* κατά Κοινοβουλίου κ.λπ. ([T-745/20](#))

Ο λύκος, είδος το οποίο τυγχάνει αυστηρής προστασίας δυνάμει της [Σύμβασης της Βέρνης](#), βρέθηκε στο επίκεντρο δύο αποφάσεων του Δικαστηρίου που αφορούσαν την ερμηνεία της [οδηγίας για τους οικοτόπους](#). Στην Αυστρία, οικολογικές οργανώσεις προσέβαλαν ενώπιον δικαστηρίου στο Τρόλο την προσωρινής ισχύος άδεια θανάτωσης λύκου που ευθυνόταν για τον θάνατο 20 περίπου προβάτων. Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι ορθώς απαγορεύεται το κυνήγι λύκου στο εν λόγω κράτος μέλος, με το σκεπτικό ότι η κατάσταση διατήρησης η οποία επικρατεί εκεί δεν είναι ευνοϊκή για τον πληθυσμό του είδους. Εξάλλου, στην Ισπανία, μια ένωση για την προστασία του ιβηρικού λύκου αμφισβήτησε κατά πόσον συμβιβάζεται με το ενωσιακό δίκαιο νόμος της Αυτόνομης Κοινότητας Καστίλλης και Λεόν ο οποίος ορίζει τον λύκο ως είδος που μπορεί να θηρεύεται βόρεια του ποταμού Duero (όπου υπόκειται σε μέτρα διαχείρισης, ενώ απολαύει αυστηρής προστασίας νότια του ποταμού). Απαντώντας σε προδικαστικά ερωτήματα ισπανικού δικαστηρίου, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί ο λύκος ως είδος το οποίο μπορεί να θηρεύεται σε περιφερειακό επίπεδο, σε περίπτωση που η κατάσταση διατήρησής του σε εθνικό επίπεδο είναι δυσμενής.

Αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 2024, *WWF Österreich* κ.λπ. ([C-601/22](#)), και της 29ης Ιουλίου 2024, *ASCEL* ([C-436/22](#))

Η χαλυβουργία Ilva στον Τάραντα της Απουλίας (Νότια Ιταλία) είναι μία από τις μεγαλύτερες της Ευρώπης. Οι επιβλαβείς συνέπειες της λειτουργίας της για το περιβάλλον και την υγεία των κατοίκων της περιοχής διαπιστώθηκαν το 2019 από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ήδη από το 2012 είχε προβλεφθεί η λήψη μέτρων για την άμβλυνση του αρνητικού της αντίκτυπου, πλην όμως η εφαρμογή τους έχει έκτοτε αναβληθεί επανειλημμένως. Πολλοί κάτοικοι της περιοχής γύρω από τη χαλυβουργία έχουν προσφύγει ενώπιον των ιταλικών δικαστηρίων. Το Δικαστήριο, κατόπιν προδικαστικής παραπομπής από δικαστήριο του Μιλάνου, αποφάνθηκε ότι δεν πληρούνται, κατά τα φαινόμενα, ορισμένες ουσιώδεις απαιτήσεις οι οποίες διέπουν, βάσει [της οδηγίας για τους βιομηχανικούς ρύπους](#), τη χορήγηση άδειας λειτουργίας και τη διατήρησή της σε ισχύ. Συνεπώς, η λειτουργία της χαλυβουργίας θα πρέπει να ανασταλεί εφόσον αποδειχθεί ότι ενέχει σοβαρούς και σημαντικούς κινδύνους για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία.

Απόφαση της 25ης Ιουνίου 2024, *Ilva* κ.λπ. ([C-626/22](#))

Κοινωνία της πληροφορίας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, προάγοντας τη δημιουργία περιβάλλοντος ευνοϊκού για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα, ενώ παράλληλα προστατεύει τα δικαιώματα των καταναλωτών προσφέροντας ασφάλεια δικαίου. Εγγυάται την ύπαρξη δίκαιων και ανοικτών ψηφιακών αγορών και αίρει τους φραγμούς στις διασυνοριακές επιγραμμικές υπηρεσίες εντός της εσωτερικής αγοράς, ώστε να είναι δυνατή η ελεύθερη κυκλοφορία τους.

Το Δικαστήριο και ο ψηφιακός κόσμος

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Στην Ιταλία, επιβλήθηκαν διά νόμου σε παρόχους διαδικτυακών υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι εκτός της χώρας, όπως η Airbnb, η Expedia, η Google και η Amazon, διοικητικές υποχρεώσεις με δεδηλωμένο σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου. Οι πάροχοι αυτοί οφείλουν, μεταξύ άλλων, να εγγράφονται σε ειδικό μητρώο, να υποβάλλουν οικονομικές εκθέσεις και να καταβάλλουν χρηματικές εισφορές. Το Δικαστήριο, απαντώντας σε προδικαστικά ερωτήματα ιταλικού δικαστηρίου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα επίμαχα μέτρα δεν συμβιβάζονται με το ενωσιακό δίκαιο. Υπενθύμισε ότι οι πάροχοι διαδικτυακών υπηρεσιών υπόκεινται πρωτίστως στη νομοθεσία του κράτους μέλους της εγκατάστασής τους, εν προκειμένω της Ιρλανδίας ή του Λουξεμβούργου. Τα κράτη μέλη, όπως η Ιταλία, όπου οι πάροχοι διαδικτυακών υπηρεσιών ασκούν τις δραστηριότητές τους δεσμεύονται από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και, κατά κανόνα, δεν επιτρέπεται να θεσπίσουν πρόσθετες υποχρεώσεις που θα μπορούσαν να περιορίσουν την ελεύθερη παροχή των εν λόγω υπηρεσιών.

Αποφάσεις της 30ής Μαΐου 2024, *Airbnb Ireland* και *Amazon Services Europe* (συνεκδικασθείσες υποθέσεις [C-662/22](#) και [C-667/22](#)), *Expedia* ([C-663/22](#)), *Google Ireland* και *Eg Vacation Rentals Ireland* (συνεκδικασθείσες υποθέσεις [C-664/22](#) και [C-666/22](#)), *Amazon Services Europe* ([C-665/22](#))

Η Bytedance Ltd είναι εταιρία η οποία, μέσω των θυγατρικών της, εκμεταλλεύεται την επιγραμμική πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης TikTok. Η Επιτροπή χαρακτήρισε την Bytedance ως πυλωρό βασικής υπηρεσίας πλατφόρμας, κατ' εφαρμογήν του [ευρωπαϊκού κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές \(Πράξη για τις Ψηφιακές Αγορές\)](#). Αυτό σήμαινε ότι η εταιρία οφείλει να τηρεί ένα στοχευμένο σύνολο νομικών υποχρεώσεων που έχουν ως στόχο, αφενός, να παρέχεται η δυνατότητα σε άλλες επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν τον πυλωρό και, αφετέρου, να προλαμβάνονται ορισμένες αθέμιτες πρακτικές. Το Γενικό Δικαστήριο, ενώπιον του οποίου η Bytedance άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως της Επιτροπής, υπενθύμισε ότι ο ενωσιακός νομοθέτης εξέδωσε τον ευρωπαϊκό κανονισμό για τις ψηφιακές αγορές προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Διαπιστώνοντας ότι τα κριτήρια του κανονισμού για τις ψηφιακές αγορές, και δη τα σχετικά με την παγκόσμια αγοράία αξία και με τον αριθμό των χρηστών, πληρούνται εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ορθώς η Επιτροπή χαρακτήρισε την Bytedance πυλωρό και, ως εκ τούτου, απέρριψε την προσφυγή της εταιρίας.

Απόφαση της 17ης Ιουλίου 2024, *Bytedance* κατά *Επιτροπής* ([T-1077/23](#))

Ανταγωνισμός, κρατικές ενισχύσεις και tax rulings

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διασφαλίζει την τήρηση των κανόνων που προστατεύουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Οι πρακτικές οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά απαγορεύονται και επισύρουν πρόστιμα. Επιπλέον, οι κρατικές ενισχύσεις απαγορεύονται εφόσον δεν συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά, κάτι που καλείται να ελέγξει η Επιτροπή, στην οποία οι Συνθήκες αναθέτουν τη σημαντική αυτήν αποστολή.

Το Γενικό Δικαστήριο – εξασφαλίζει ότι τα θεσμικά όργανα συμμορφώνονται με το ενωσιακό δίκαιο

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Το έργο της σταθερής ζεύξης του πορθμού Fehmarn περιλαμβάνει μια υποθαλάσσια σήραγγα κάτω από τη Βαλτική Θάλασσα, μεταξύ του Rødby στο δανικό νησί Lolland και του Puttgarden στη Γερμανία. Ο δανικός δημόσιος φορέας Femern A/S είναι υπεύθυνος για τη χρηματοδότηση, την κατασκευή και τη λειτουργία της. Η Επιτροπή κατέληξε, με απόφασή της, στο συμπέρασμα ότι τα χρηματοδοτικά μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της Femern A/S από τη Δανία συνιστούν μεν κρατική ενίσχυση, πλην όμως συμβατή με την εσωτερική αγορά. Η Δανία και δύο εταιρίες εκμετάλλευσης πορθμείων, η Scandlines Danmark και η Scandlines Deutschland, ζήτησαν την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές παρότι έκρινε ότι το επιλεκτικό πλεονέκτημα το οποίο χορηγήθηκε στη Femern A/S όντως ενισχύει τη θέση της στην αγορά υπηρεσιών μεταφορών σε σχέση με άλλες εταιρίες της ίδιας αγοράς και επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, το έργο της σταθερής ζεύξης είναι κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της ενωσιακής πολιτικής μεταφορών.

Αποφάσεις της 28ης Φεβρουαρίου 2024, *Scandlines Danmark* και *scandlines Deutschland* κατά Επιτροπής, *Δανία* κατά Επιτροπής και *Scandlines Danmark* και *Scandlines Deutschland* κατά Επιτροπής ([T-7/19](#), [T-364/20](#) και [T-390-20](#))

Η Qualcomm, αμερικανική εταιρία που κατασκευάζει τσιπ για τηλέφωνα και ταμπλέτες, κατηγορήθηκε από την Icera για πρακτικές επιθετικής τιμολόγησης. Η Nvidia, αφού εξαγόρασε την Icera, έδωσε νέες πληροφορίες αναφορικά με τις κατηγορίες. Το 2019 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε στην Qualcomm πρόστιμο ύψους 242 εκατομμυρίων ευρώ για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, διαπιστώνοντας ότι η εταιρία είχε πωλήσει τσιπ με ζημία στις Huawei και ZTE προκειμένου να εξαλείψει την Icera, την ανταγωνίστριά της. Το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέρριψε τα περισσότερα από τα επιχειρήματα της Qualcomm, πλην των σχετικών με τον υπολογισμό του προστίμου. Επ' αυτού, αποφάνθηκε ότι η Επιτροπή είχε παρεκκλίνει αδικαιολόγητα από τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006 και μείωσε το πρόστιμο σε 238,7 εκατομμύρια ευρώ.

Απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2024, *Qualcomm* κατά Επιτροπής ([T-671/19](#))

Το 2017 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε στην Google πρόστιμο ύψους περίπου 2,4 δισεκατομμυρίων ευρώ για κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της σε πλείονες εθνικές αγορές αναζήτησης στο διαδίκτυο. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, σε 13 χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), η Google επιφύλασσε, ως προς τα αποτελέσματα αναζήτησης της μηχανής της, ευνοϊκή μεταχείριση στο δικό της εργαλείο σύγκρισης προϊόντων έναντι των αντίστοιχων εργαλείων των ανταγωνιστών της. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα του εργαλείου της Google τοποθετούνταν στην κορυφή και παρουσιάζονταν μέσα σε ελκυστικά «κουτιά», ενώ εκείνα των ανταγωνιστών εμφανίζονταν υπό μορφή απλών, κοινότυπων συνδέσμων και υποβαθμίζονταν συχνά από τους αλγόριθμους. Το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε κατά το μεγαλύτερο μέρος της την απόφαση της Επιτροπής και το Δικαστήριο απέρριψε στη συνέχεια την αναίρεση της Google και της Alphabet, επικυρώνοντας το πρόστιμο που τους είχε επιβληθεί.

Απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2024, *Google και Alphabet κατά Επιτροπής (Google Shopping)* ([C-48/22 P](#))

Το 2003 η Google εγκαινίασε τη διαφημιστική της πλατφόρμα AdSense. Μέσω της πλατφόρμας αυτής, οι φορείς εκμετάλλευσης ιστοτόπων μπορούν να πραγματοποιούν έσοδα από την προβολή διαφημίσεων που συνδέονται με τις αναζητήσεις των χρηστών. Για να έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν την υπηρεσία, ορισμένοι εκδότες ιστοτόπων χρειάστηκε να υπογράψουν με την Google συμβάσεις οι οποίες περιείχαν ρήτρες που εμποδίζαν ή περιορίζαν την προβολή ανταγωνιστικών διαφημίσεων. Το 2019, μετά από καταγγελίες διαφόρων εταιριών μεταξύ των οποίων η Microsoft και η Expedia, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε, με απόφασή της, πρόστιμο ύψους 1,49 δισεκατομμυρίων ευρώ στην Google για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώπιον του οποίου ασκήθηκε προσφυγή κατά της αποφάσεως, έκρινε ότι η Επιτροπή είχε σφάλει κατά την εκτίμηση της διάρκειας ισχύος των ρητρών καθώς και του τμήματος της αγοράς που κάλυπταν και, ως εκ τούτου, δεν είχε τεκμηριώσει ορθώς την ύπαρξη κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση στο σύνολό της.

Απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2004, *Google AdSense κατά Επιτροπής* ([T-334/19](#))

Το 2021 η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι τράπεζες Deutsche Bank, Bank of America, Crédit Agricole και Credit Suisse (νυν UBS Group) είχαν μετασχει σε σύμπραξη στον τομέα των υπερεθνικών ομολόγων, των κρατικών ομολόγων και των ομολόγων κρατικών φορέων που είναι εκφρασμένα σε δολάρια («SSA Bonds»), ανταλλάσσοντας ευαίσθητες πληροφορίες και συντονίζοντας τις στρατηγικές τις οποίες ακολουθούσαν στις διαπραγματεύσεις. Η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμα στην Bank of America (12,6 εκατομμύρια ευρώ), στην Credit Suisse (11,9 εκατομμύρια ευρώ) και στην Crédit Agricole (3,9 εκατομμύρια ευρώ), ενώ η Deutsche Bank απαλλάχθηκε από τα πρόστιμα χάρη στη συνεργασία της. Η Crédit Agricole και η Credit Suisse προσέφυγαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο επιβεβαίωσε τη διαπίστωση της παράβασης και διατήρησε τα πρόστιμα που είχαν επιβληθεί το 2021.

Απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2024, *Crédit agricole και Crédit agricole Corporate and Investment Bank κατά Επιτροπής και UBS Group και Credit Suisse Securities (Europe) κατά Επιτροπής* ([T-386/21](#) και [T-406/21](#))

Το 2018 η βρετανική εταιρία τηλεπικοινωνιών Vodafone ανακοίνωσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την πρόθεσή της να εξαγοράσει τις τηλεπικοινωνιακές δραστηριότητες της Liberty Global στη Γερμανία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία. Το 2019 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε την έγκρισή της υπό όρους. Φοβούμενες ότι η Vodafone θα αποκτούσε δεσπόζουσα θέση σε ορισμένες αγορές, τρεις γερμανικές εταιρίες άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τις προσφυγές τους, κρίνοντας ότι ήταν ορθό το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι τα μέρη της συγκέντρωσης δεν είναι ανταγωνιστές στην επίμαχη αγορά, δηλαδή στη λιανική παροχή υπηρεσιών μετάδοσης τηλεοπτικού σήματος στη Γερμανία.

Αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 2024, *NetCologne κατά Επιτροπής, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής και Tele Columbus κατά Επιτροπής* ([T-58/20](#), [T-64/20](#) και [T-69/20](#))

Η άμεση φορολογία εμπίπτει κατ' αρχήν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Ωστόσο, τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται τους βασικούς κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι η απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η Ένωση επαγρυπνεί ώστε να είναι νόμιμες οι φορολογικές προαποφάσεις (tax rulings) των κρατών μελών με τις οποίες αναγνωρίζεται ειδικό φορολογικό καθεστώς σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Το 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι ορισμένες εταιρίες του ομίλου Apple είχαν τύχει, μεταξύ 1991 και 2014, φορολογικών πλεονεκτημάτων που συνιστούσαν κρατική ενίσχυση χορηγηθείσα από την Ιρλανδία. Η ενίσχυση σχετιζόταν με τη φορολογική μεταχείριση των κερδών που προέκυπταν από τις δραστηριότητες της Apple εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών. Το 2020 το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακύρωσε την απόφαση της Επιτροπής, κρίνοντας ότι δεν είχε αποδειχθεί επαρκώς η ύπαρξη επιλεκτικού πλεονεκτήματος υπέρ των εταιριών του ομίλου. Το Δικαστήριο αναίρεσε όμως την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και αποφάνθηκε οριστικά επί της διαφοράς, επιβεβαιώνοντας την απόφαση της Επιτροπής. Αποφάνθηκε ειδικότερα ότι η Ιρλανδία όντως χορήγησε στην Apple ενίσχυση που δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, επιφυλάσσοντάς της διαφορετική φορολογική μεταχείριση κατά παρέκκλιση από τους ιρλανδικούς κανόνες για τη φορολόγηση των κερδών των αλλοδαπών εταιριών. Κατά συνέπεια, το κράτος μέλος οφείλει να ανακτήσει την εν λόγω ενίσχυση.

Απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2024, *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας κ.λπ.* ([C-465/20 P](#))

Διανοητική ιδιοκτησία

Η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας (πνευματικά δικαιώματα) και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (δίκαιο των εμπορικών σημάτων, των σχεδίων και των υποδειγμάτων) βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που ευνοεί τη δημιουργικότητα και την καινοτομία.

Διανοητική ιδιοκτησία και Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Τον Σεπτέμβριο του 2021 η εταιρία Escobar Inc. (Πουέρτο Ρίκο, Ηνωμένες Πολιτείες) υπέβαλε στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) αίτηση για την καταχώριση του λεκτικού σημείου Pablo Escobar ως ενωσιακού εμπορικού σήματος. Ο Κολομβιανός Πάμπλο Εσκομπάρ, ο οποίος πέθανε το 1993, ήταν διαβόητος βαρόνος ναρκωτικών και ναρκο-τρομοκράτης, ιδρυτής του καρτέλ του Μεδεγίν (Κολομβία). Το EUIPO απέρριψε την αίτηση καταχώρισης του σήματος, κρίνοντας ότι ήταν αντίθετο προς τη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη. Η εταιρία Escobar προσέβαλε την απορριπτική απόφαση του EUIPO, πλην όμως το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την επιβεβαίωσε, υπογραμμίζοντας ότι το όνομα Pablo Escobar συνδέεται με τη διακίνηση ναρκωτικών και τη ναρκο-τρομοκρατία, με αποτέλεσμα το σήμα να αντιβαίνει στις θεμελιώδεις ηθικές αρχές και τις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες στις οποίες βασίζεται η Ένωση.

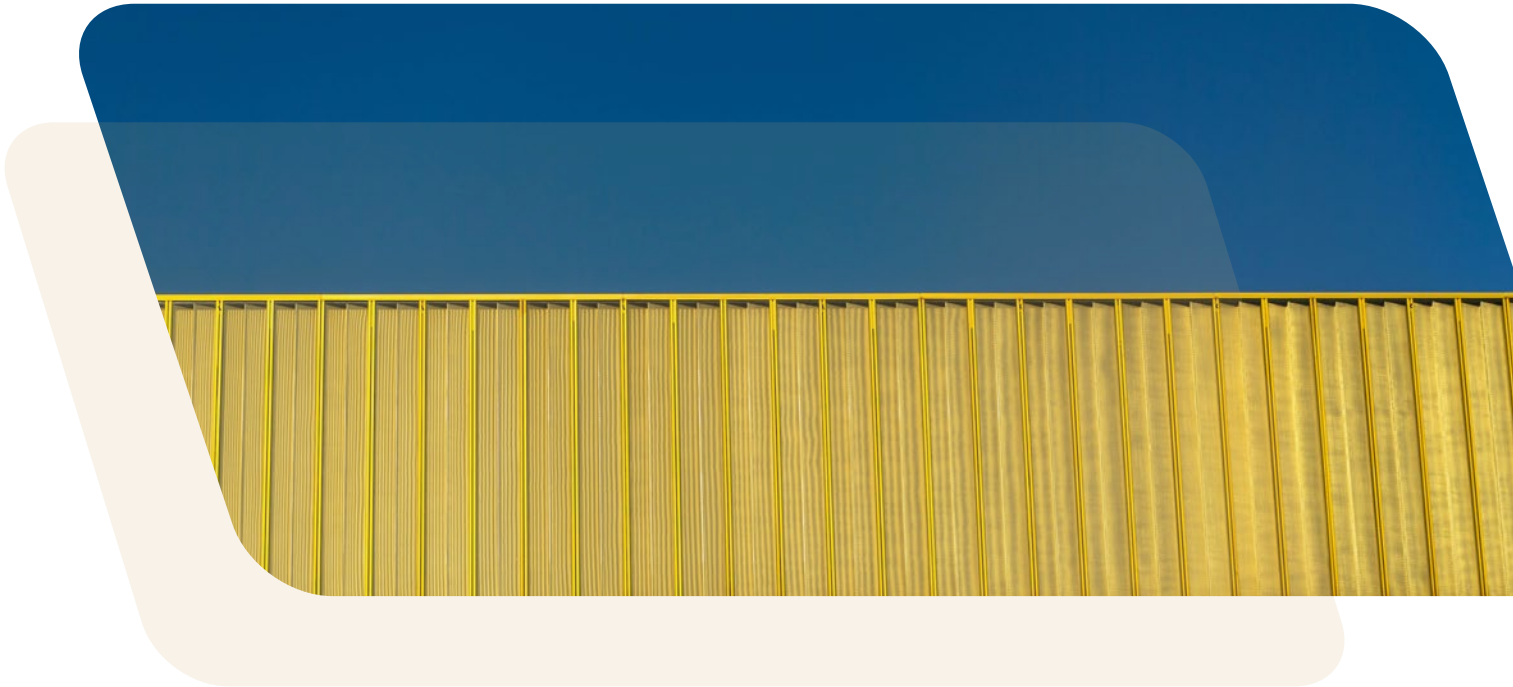

Απόφαση της 17ης Απριλίου 2024, *Escobar κατά EUIPO (Pablo Escobar)* ([T-255/23](#))

Το ενωσιακό εμπορικό σήμα Big Mac καταχωρίστηκε το 1996 από την αμερικανική αλυσίδα McDonald's. Το 2017 η ιρλανδική αλυσίδα ταχείας εστίασης Supermac's, θεωρώντας ότι δεν είχε γίνει ουσιαστική χρήση του σήματος αυτού σε σχέση με ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες, κίνησε ενώπιον του EUIPO διαδικασία κήρυξης έκπτωσης. Το EUIPO έκανε δεκτή τη σχετική αίτηση της Supermac's, αλλά μόνον εν μέρει. Η Supermac's προσέφυγε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο περιόρισε περαιτέρω την προστασία που παρέχεται στην McDonald's για το σήμα Big Mac. Ειδικότερα, η αμερικανική αλυσίδα απώλεσε την προστασία του σήματος Big Mac για τα τρόφιμα με βάση τα πουλερικά και για τα σάντουιτς με κοτόπουλο, για τις υπηρεσίες εστίασης και «drive-in» καθώς και για την προετοιμασία γευμάτων προς πώληση. Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η McDonald's δεν απέδειξε ότι είχε γίνει ουσιαστική χρήση του σήματος Big Mac στην Ένωση επί πέντε συνεχή έτη, σε σχέση με τα συγκεκριμένα προϊόντα και τις συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2024, *Supermac's κατά EUIPO McDonald's International Property (BIG MAC)* ([T-58/23](#))

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022, πρώτη ημέρα της ευρείας κλίμακας ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, ο Ρομάν Γκριμπόφ, Ουκρανός συνοριοφύλακας στο Φιδονήσι του Εύξεινου Πόντου, στράφηκε προς τα ρωσικά πλοία και έβγαλε την πολεμική ιαχή: «Русский военный корабль, иди на **й» (στα αγγλικά, «Russian warship, go f**k yourself»). Η Administration of the State Border Guard Service of Ukraine υπέβαλε στο EUIPO αίτηση για την καταχώριση σημείου αποτελούμενου από την πολεμική αυτή ιαχή και τη μετάφρασή της στην αγγλική γλώσσα ως ενωσιακού σήματος. Το EUIPO απέρριψε την αίτηση. Κατόπιν προσφυγής την οποία άσκησε η διοίκηση της Ουκρανικής Συνοριοφυλακής, το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε την απορριπτική απόφαση του EUIPO, κρίνοντας ότι η επίμαχη φράση, η οποία είχε καταστεί σύμβολο του αγώνα της Ουκρανίας κατά των ρωσικών επιθέσεων, δεν θα μπορούσε να γίνει αντιληπτή ως δηλωτική εμπορικής προέλευσης.

Απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2024, *Administration of the State Border Guard Service of Ukraine κατά EUIPO (RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF)* ([T-82/24](#))

Το 2016 καταχωρίστηκε από το EUIPO κοινοτικό σχέδιο ή υπόδειγμα της γερμανικής εταιρίας Puma για αθλητικά υποδήματα. Η ολλανδική εταιρία Handelsmaatschappij J. Van Hilst ζήτησε από το EUIPO να κηρύξει το σχέδιο ή υπόδειγμα άκυρο, ισχυριζόμενη ότι, δώδεκα μήνες πριν από την κατάθεση της αιτήσεως καταχώρισης, η τραγουδίστρια Rihanna, νεόκοπη καλλιτεχνική διευθύντρια της Puma, είχε αναρτήσει στο Instagram εικόνες στις οποίες εμφανιζόταν να φοράει παπούτσια με σχέδιο ή υπόδειγμα παρόμοιων χαρακτηριστικών. Το EUIPO αποφάνθηκε ότι το σχέδιο ή υπόδειγμα είχε, επομένως, καταστεί γνωστό στο κοινό πριν από την υποβολή της αιτήσεως καταχώρισης, γεγονός που δικαιολογούσε την ακύρωσή του. Το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέρριψε την προσφυγή της Puma κατά της αποφάσεως του EUIPO και επιβεβαίωσε ότι οι εικόνες από τον λογαριασμό στο Instagram αρκούσαν για να αποδειχθεί η δημοσιοποίηση του προγενέστερου σχεδίου ή υποδείγματος, αφού προέκυπταν από αυτές όλα τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του.

Απόφαση της 6ης Μαρτίου 2024, *Puma κατά EUIPO Handelsmaatschappij J. Van Hilst (Υποδήματα)* ([T-647/22](#))

Εμπορική πολιτική

Για τις ανάγκες της κοινής εμπορικής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα προς σύναψη διεθνών εμπορικών συμφωνιών. Έτσι, η ενιαία φωνή με την οποία η Ένωση εκφράζεται στη διεθνή σκηνή ισχυροποιεί τη θέση της στο διεθνές εμπόριο. Η δράση της στον τομέα αυτόν πρέπει πάντως να συνάδει με το ενωσιακό συνταγματικό πλαίσιο.

Το 2019 η ισχύς των συμφωνιών ΕΕ-Μαρόκου για την αλιεία και τα γεωργικά προϊόντα επεκτάθηκε στο έδαφος της Δυτικής Σαχάρας χωρίς τη ρητή συγκατάθεση του λαού της. Το Front Polisario, το οποίο αναγνωρίζεται από τον ΟΗΕ ως προνομιούχος συνομιλητής εκ μέρους του λαού των Σαχράουι, προσέβαλε τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί έγκρισης των ως άνω συμφωνιών, ασκώντας προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο τις ακύρωσε. Το Δικαστήριο έκρινε κατ' αναίρεση ότι οι συμφωνίες παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο, διότι ο λαός των Σαχράουι, ο οποίος έχει δικαίωμα αυτοδιάθεσης, δεν είχε συναινέσει στην εφαρμογή τους. Επιπλέον, δεν ετίθετο ζήτημα ύπαρξης τεκμαιρόμενης συναίνεσης, εφόσον οι συμφωνίες δεν απέφεραν κανένα συγκεκριμένο όφελος στον λαό των Σαχράουι υπό τη μορφή αναλογικού οικονομικού αντισταθμίσματος βάσει της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων της Δυτικής Σαχάρας και των όμορων υδάτων.

Αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Επιτροπή και Συμβούλιο κατά Front Polisario* (συνεκδικασθείσες υποθέσεις [C-778/21 P](#) και [C-798/21 P](#), συνεκδικασθείσες υποθέσεις [C-779/21 P](#) και [C-799/21 P](#))

Μια γαλλική ένωση αγροτών αμφισβήτησε ενώπιον της γαλλικής Διοίκησης τον τρόπο με τον οποίο επισημαίνονταν τα πεπόνια και οι ντομάτες που καλλιεργούνταν στη Δυτική Σαχάρα. Το γεγονός ότι τα προϊόντα αυτά εξαγόταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση με μνεία του Μαρόκου ως χώρας καταγωγής ήταν, σύμφωνα με τις καταγγελίες της Confédération paysanne, παραπλανητικό και αντίθετο προς το διεθνές δίκαιο. Η ένωση ζήτησε να φέρουν τα προϊόντα ειδική επισήμανση που να αναγράφει την πραγματική τους προέλευση. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η Δυτική Σαχάρα είναι, κατά την έννοια του ενωσιακού δικαίου, περιοχή διακριτή από το Μαρόκο. Κατά συνέπεια, τα προϊόντα τα οποία προέρχονται από τη συγκεκριμένη αυτή περιοχή πρέπει να αναγράφουν την πραγματική τους προέλευση, δηλαδή τη Δυτική Σαχάρα, για να διασφαλίζεται η διαφάνεια στην ενημέρωση των καταναλωτών και να αποτρέπεται κάθε ενδεχόμενο παραπλάνησής τους. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε όμως επίσης ότι τα κράτη μέλη, και επομένως η Γαλλία, δεν επιτρέπεται να θεσπίζουν μονομερώς απαγορεύσεις εισαγωγής για προϊόντα με εσφαλμένη επισήμανση. Τέτοια αρμοδιότητα εμπίπτει αποκλειστικώς στην Ένωση στο πλαίσιο της άσκησης της κοινής εμπορικής πολιτικής.

Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, *Confédération paysanne* (Πεπόνια και ντομάτες από τη Δυτική Σαχάρα) ([C-399/22](#))

Μετανάστευση και άσυλο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θεσπίσει ένα σύνολο κανόνων για την εφαρμογή αποτελεσματικής, ανθρωπιστικής και ασφαλούς μεταναστευτικής πολιτικής. Το ευρωπαϊκό κοινό σύστημα ασύλου ορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις οι οποίες διέπουν τη μεταχείριση όλων των αιτούντων άσυλο και την επεξεργασία των αιτήσεων τους οπουδήποτε εντός της Ένωσης.

Σύμφωνα με την [οδηγία για την αναγνώριση](#), τα πρόσωπα που είναι εγγεγραμμένα στην Υπηρεσία Αρωγής και Έργων των Ηνωμένων Εθνών για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή (UNRWA) αποκλείονται από το καθεστώς του πρόσφυγα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, πρέπει, κατ' αρχήν, να τους αναγνωρίζεται το καθεστώς του πρόσφυγα, εφόσον παύσει η συνδρομή ή η προστασία η οποία παρέχεται από τον εν λόγω οργανισμό. Στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς που αφορούσε απάτριδες παλαιστινιακής καταγωγής, βουλγαρικό δικαστήριο υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ζητώντας να αποσαφηνιστεί βάσει ποιων κριτηρίων μπορεί να γίνει δεκτό ότι η συνδρομή αυτή έχει παύσει. Το Δικαστήριο τόνισε ότι, δεδομένης της κατάστασης που επικρατεί στη Λωρίδα της Γάζας, η αδυναμία της UNRWA να εξασφαλίσει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης ή ελάχιστες συνθήκες ασφαλείας στην περιοχή συνιστά τέτοια παύση.

Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, *Zamestnik-predsdatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite* (Ανιθαγενής παλαιστινιακής καταγωγής) ([C-563/22](#))

Η Ουγγαρία καταδικάστηκε στην καταβολή εφάπαξ ποσού 200 εκατομμυρίων ευρώ και ημερήσιας χρηματικής ποινής ύψους 1 εκατομμυρίου ευρώ, επειδή δεν συμμορφώθηκε με προηγούμενη απόφαση του Δικαστηρίου σχετική με το άσυλο, η οποία είχε εκδοθεί τον Δεκέμβριο του 2020. Ειδικότερα, η Ουγγαρία παρέβη τις υποχρεώσεις της όσον αφορά την πρόσβαση στη διαδικασία διεθνούς προστασίας, την κράτηση των αιτούντων σε ζώνες διέλευσης και την απομάκρυνση των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων. Με την εσκεμμένη μη εφαρμογή της κοινής πολιτικής της Ένωσης, υπονόμωσε σοβαρά την αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και την ενότητα του ενωσιακού δικαίου. Αυτή η πρωτοφανής και κατάφωρη παράβαση είχε ως συνέπεια να μετατεθεί αδικαιολόγητα στα άλλα κράτη μέλη η ευθύνη για την υποδοχή και τη διαχείριση των αιτούντων άσυλο.

Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2024, *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας* (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία II) ([C-123/22](#))

Δικαστική συνεργασία

Οι διατάξεις για τον Χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης περιλαμβάνουν μέτρα προώθησης της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών. Η συνεργασία αυτή βασίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και αποσκοπεί στην εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών περί καταπολέμησης της διασυνοριακής εγκληματικότητας και στην κατοχύρωση της προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων, των υπόπτων και των προσώπων που βρίσκονται υπό κράτηση εντός της Ένωσης.

Δράστης ανθρωποκτονίας καταδικάστηκε από ιταλικό ποινικό δικαστήριο να αποζημιώσει τους πολιτικώς ενάγοντες, δηλαδή την οικογένεια του θύματος η οποία ήταν πρώην σύντροφός του. Λόγω αδυναμίας πληρωμής της από τον δράστη, το Ιταλικό Δημόσιο κατέβαλε την αποζημίωση μόνο στα τέκνα και στον σύζυγο του θύματος. Οι γονείς, η αδελφή και τα παιδιά του θύματος άσκησαν εν συνεχεία αγωγή ενώπιον ιταλικού πολιτικού δικαστηρίου ζητώντας «εύλογη και προσήκουσα» αποζημίωση. Απαντώντας σε προδικαστικό ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία της οδηγίας για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι εθνικό σύστημα που αποκλείει αυτομάτως ορισμένα μέλη της οικογένειας από οποιαδήποτε αποζημίωση απλώς και μόνον λόγω της παρουσίας άλλων μελών της οικογένειας τα οποία έχουν προτεραιότητα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εγγυάται «εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση» για τα έμμεσα θύματα. Τα εθνικά συστήματα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και άλλους παράγοντες, όπως τις υλικές συνέπειες του θανάτου για αυτά τα μέλη της οικογένειας ή το γεγονός ότι το θύμα τα συντηρούσε οικονομικά.

Απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2024, *Burdene* ([C-126/23](#))

Η γαλλική αστυνομία κατάφερε να διεισδύσει στην κρυπτογραφημένη τηλεπικοινωνιακή υπηρεσία EncroChat, η οποία χρησιμοποιείται παγκοσμίως σε κρυπτογραφημένα κινητά τηλέφωνα για την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών. Μέσω ενός διακομιστή της Ευρωπόλ, η γερμανική Ομοσπονδιακή υπηρεσία δίωξης εγκλήματος έλαβε γνώση των δεδομένων που είχαν προκύψει από την παρακολούθηση και αφορούσαν χρήστες του EncroChat στη Γερμανία. Κατόπιν ευρωπαϊκών εντολών έρευνας τις οποίες εξέδωσε η γερμανική εισαγγελία, επιτράπηκε από γαλλικό δικαστήριο η διαβίβαση των δεδομένων αυτών και η χρήση τους σε ποινικές δίκες στη Γερμανία. Αμφιβάλλοντας για τη νομιμότητα των επίμαχων εντολών έρευνας, το περιφερειακό δικαστήριο του Βερολίνου υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Το Δικαστήριο απάντησε ότι είναι πράγματι δυνατόν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να εκδοθεί από εισαγγελέα ευρωπαϊκή εντολή έρευνας προς εξασφάλιση της διαβίβασης αποδεικτικών στοιχείων που έχουν ήδη συλλεγεί από άλλο κράτος μέλος. Για την έκδοση τέτοιας εντολής δεν απαιτείται να έχουν τηρηθεί οι όροι που διέπουν τη συλλογή αποδείξεων στο κράτος έκδοσης. Πρέπει εντούτοις να μπορεί να ελεγχθεί δικαστικώς, σε μεταγενέστερο στάδιο, ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων.

Απόφαση της 30ής Απριλίου 2024, *M.N. (EncroChat)* ([C-670/22](#))

Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας

Ως βασικό μέσο άσκησης της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα περιοριστικά μέτρα ή «κυρώσεις» χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο μιας ενιαίας και συνολικής προσέγγισης που περιλαμβάνει τον πολιτικό διάλογο. Η Ένωση καταφεύγει στην επιβολή τους ιδίως όταν είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη των αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων και της ασφάλειάς της, για την πρόληψη συγκρούσεων και για την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας. Στόχος των κυρώσεων είναι, στην πράξη, να επέλθει μια αλλαγή στην πολιτική ή στη συμπεριφορά των προσώπων ή των οντοτήτων κατά των οποίων στρέφονται τα μέτρα, ώστε να επιτευχθούν οι σκοποί της ΚΕΠΠΑ.

Το 2008 η Ευρωπαϊκή Ένωση οργάνωσε μη στρατιωτική αποστολή με την ονομασία Eulex Kosovo, η οποία θα διερευνούσε τα εγκλήματα και τις εξαφανίσεις ή δολοφονίες που είχαν συμβεί στο Κοσσυφοπέδιο το 1999. Το επόμενο έτος, συγκρότησε ειδική επιτροπή για να εξετάσει τις καταγγελίες περί παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων τις οποίες φερόταν να διέπραξε η Eulex Kosovo κατά την εκπλήρωση της αποστολής της. Μετά από καταγγελίες των KS και KD, οι οποίοι ήταν στενοί συγγενείς ανθρώπων που εξαφανίστηκαν ή δολοφονήθηκαν στο Κοσσυφοπέδιο, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι συνέτρεχε όντως προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων. Στη συνέχεια, οι KS και KD άσκησαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αγωγή προς αποκατάσταση της ζημίας την οποία ισχυρίζονταν ότι υπέστησαν εξαιτίας των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της αποστολής. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε εαυτό προδήλως αναρμόδιο.

Κρίνοντας κατ' αναίρεση, το Δικαστήριο αποσαφήνισε τα όρια της αρμοδιότητας των ενωσιακών δικαιοδοτικών οργάνων στο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ. Αποφάνθηκε ότι είναι αρμόδιο να ερμηνεύει ή να εξετάζει τη νομιμότητα πράξεων ή παραλείψεων που εντάσσονται στην ΚΕΠΠΑ και δεν συνδέονται άμεσα με πολιτικές ή στρατηγικές επιλογές (όπως, για παράδειγμα, οι πράξεις οι οποίες αφορούσαν την πρόσληψη του προσωπικού της Eulex Kosovo). Υπογράμμισε ότι μια τέτοια αυστηρή ερμηνεία της εξαίρεσης από τη δικαιοδοτική του αρμοδιότητα στον τομέα της ΚΕΠΠΑ συνάδει με το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, παραπέμποντας επί του ζητήματος αυτού και στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο αναίρεσε εν μέρει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και διαπίστωσε ότι τα ενωσιακά δικαιοδοτικά όργανα ήταν αρμόδια να αποφανθούν επί ορισμένων από τις πράξεις ή συμπεριφορές στις οποίες είχαν αναφερθεί οι KS και KD με την αγωγή αποζημίωσης που είχαν ασκήσει.

Απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2024, *KS και KD κατά Συμβουλίου κ.λπ.* (συνεκδικασθείσες υποθέσεις [C-29/22 P](#) και [C-44/22 P](#))

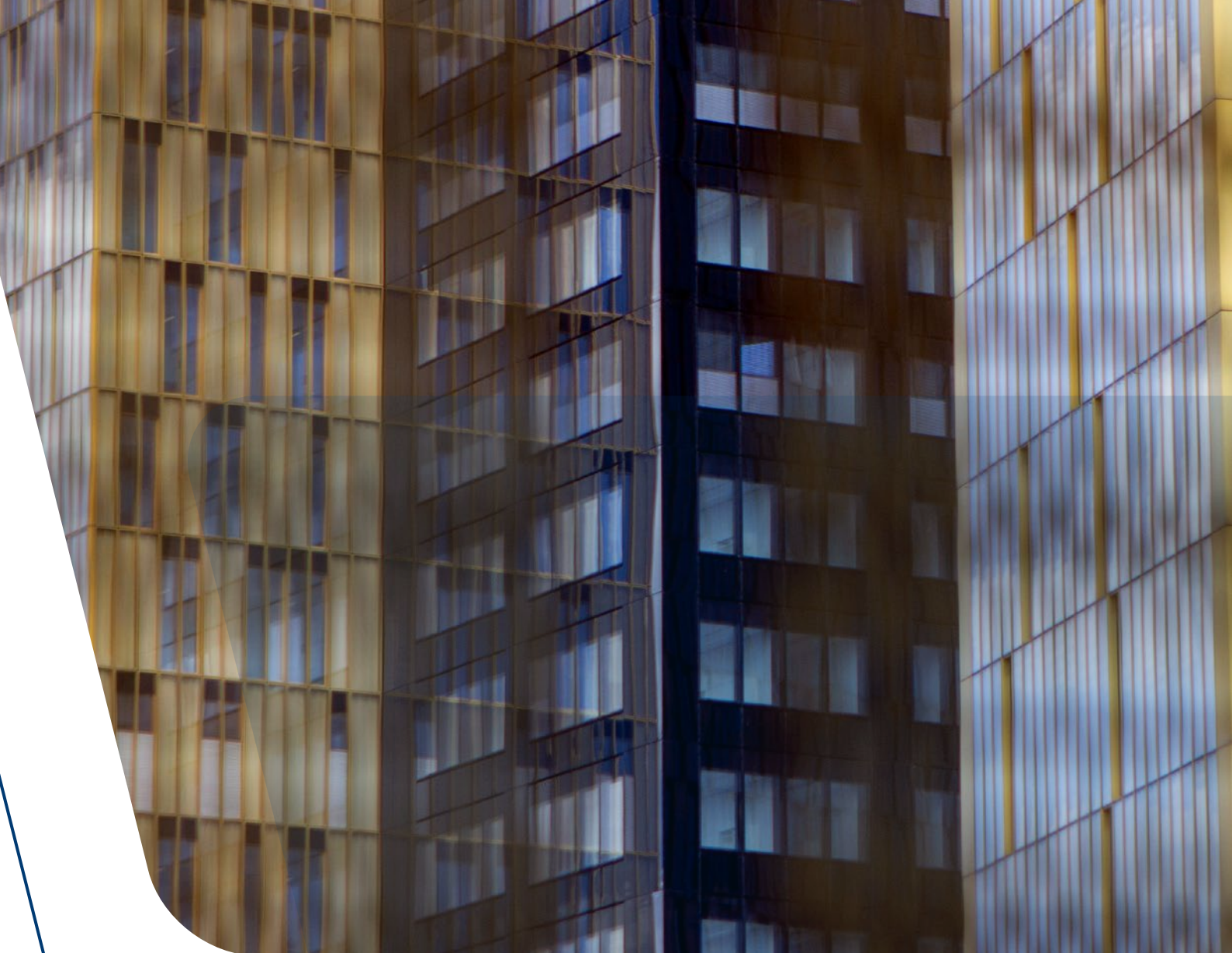
Πάντοτε στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, υπενθυμίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε ότι νομίμως το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγόρευσε την παροχή νομικών συμβουλών στη Ρωσική Κυβέρνηση και σε νομικά πρόσωπα, οντότητες και οργανισμούς με έδρα τη Ρωσία (βλ. επίσης, για την ίδια απόφαση, την ενότητα «Θεμελιώδη δικαιώματα» και το κεφάλαιο «Νομολογιακές εξελίξεις»).

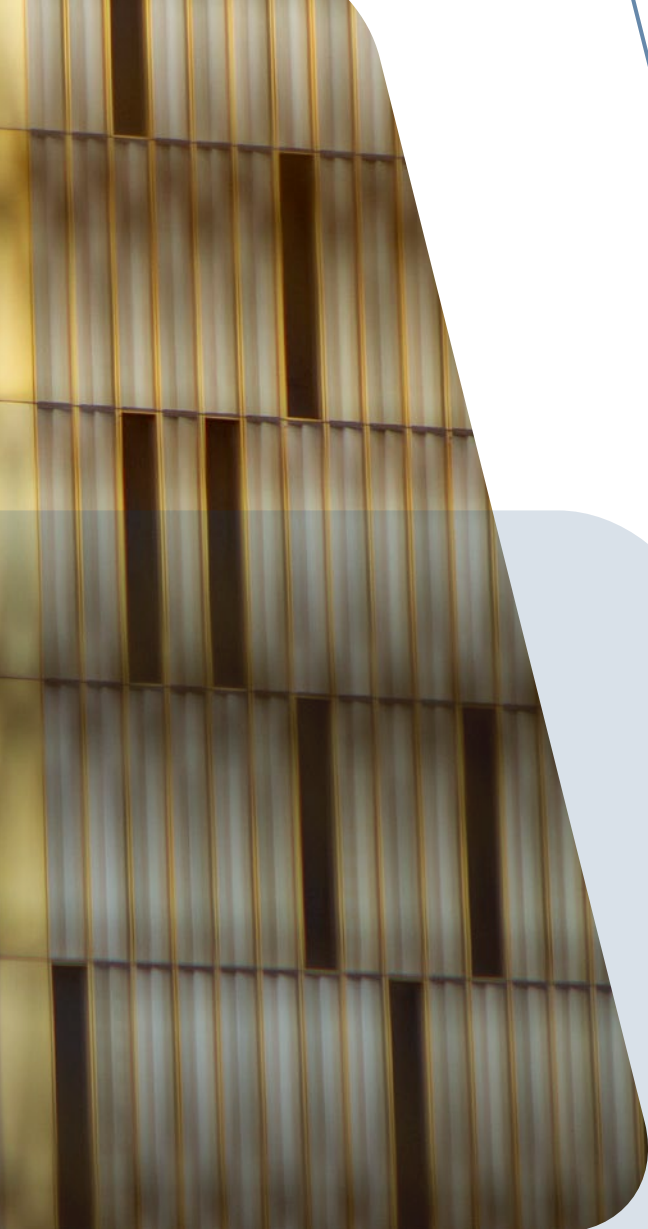

Απόφαση *Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles* κ.λπ. κατά Συμβουλίου ([T-797/22](#), [T-798/22](#), [T-828/22](#))

Η Διεύθυνση Έρευνας και Τεκμηρίωσης θέτει στη διάθεση των επαγγελματιών του νομικού κλάδου την ετήσια έκδοση «[Επιλεγμένη Νομολογία](#)» και το «[Μηνιαίο δελτίο νομολογίας](#)» όπου συγκεντρώνονται συνόψεις αποφάσεων του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου.

3

Η διοίκηση του
Δικαστηρίου: στην
υπηρεσία της
δικαιοσύνης

A. Εισαγωγή του Γραμματέα

**Alfredo Calot
Escobar**

Γραμματέας του
Δικαστηρίου

Πέρασαν δύο δεκαετίες από τότε που δέκα νέα κράτη μέλη προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σηματοδοτώντας μια ιστορική στιγμή στη διαδρομή του θεσμικού μας οργάνου. Επρόκειτο για μια εορταστική συγκυρία, η οποία ενείχε ωστόσο και πρωτοφανείς προκλήσεις. Κάνοντας μια αναδρομή, διαπιστώνω με υπερηφάνεια ότι όχι μόνον τις υπερκεράσαμε, αλλά, στην πορεία, ενισχυθήκαμε ακόμη περισσότερο.

Σήμερα, το θεσμικό μας όργανο βρίσκεται εν μέσω εξίσου σημαντικών ανακατατάξεων. Η νομοθετική διαδικασία για τη μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο ολοκληρώθηκε. Χάρη στις άοκνες προσπάθειες των δύο δικαιοδοτικών οργάνων και πολλών εκ των διοικητικών τους Υπηρεσιών, έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα για την απρόσκοπτη εφαρμογή της.

Το ίδιο πνεύμα συνεργασίας και προσαρμοστικότητας καθοδηγεί τις ενέργειές μας και σε έναν άλλο νευραλγικό τομέα, εκείνον του ψηφιακού μετασχηματισμού. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, συνεχίσαμε να προάγουμε το ψηφιακό μας δυναμικό, αναπτύσσοντας projects με βάση την τεχνητή νοημοσύνη (TN) και εναρμονίζοντας παράλληλα τις πρωτοβουλίες αυτές με τις απαιτήσεις του Κανονισμού για την TN, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το περασμένο έτος. Αναγνωρίζοντας ότι η ανθρώπινη συμβολή παραμένει απαραίτητη για την αποτελεσματική αξιοποίηση των εργαλείων TN, δρομολογήσαμε ένα ολοκληρωμένο, ευρείας κλίμακας πρόγραμμα επιμόρφωσης σε θέματα TN. Επιπλέον, οι νομικές μεταφραστικές μας Υπηρεσίες πρωτοστατούν στον επανασχεδιασμό των ροών εργασίας για τις ανάγκες του προηγμένου ψηφιακού κόσμου, θέτοντας το πρότυπο στα χνάρια του οποίου θα βαδίσουν και οι υπόλοιπες Υπηρεσίες.

Σε αυτό το κλίμα εκσυγχρονισμού και καινοτομίας, η διαφύλαξη της ασφάλειας και της ανθεκτικότητας της ψηφιακής μας υποδομής έχει επίσης καταστεί καίριας σημασίας. Το 2024 τέθηκε σε ισχύ ο Κανονισμός για την κυβερνοασφάλεια, ο οποίος επιβάλλει στο θεσμικό μας όργανο σημαντικές υποχρεώσεις που πρέπει να εκπληρωθούν εντός αυστηρού χρονοδιαγράμματος.

Παρότι όμως ενστερνιζόμαστε τους νεωτερισμούς, τα διαχρονικά ιδανικά του θεσμικού οργάνου εξακολουθούν να διαπνέουν και να κατευθύνουν τη δράση μας. Στον πυρήνα της επιτυχίας μας βρίσκεται το μεγαλύτερο ατού μας: μια ομάδα άνω των 2.000 αφοσιωμένων ατόμων από ολόκληρη την ήπειρο, τα οποία εργάζονται αρμονικά σε καθημερινή βάση προκειμένου να συμβάλλουν στην απονομή δικαιοσύνης. Η πραγματική αξία του συλλογικού αυτού εγχειρήματος έγκειται στην ποικιλομορφία: το ευρύτατο φάσμα καταβολών, πολιτισμών, εμπειριών και ταλέντων από το οποίο αντλούμε συνιστά πηγή δύναμης για την εκτέλεση της αποστολής μας.

Με σκοπό τη διατήρηση και την προσέλκυση του καλύτερου έμψυχου δυναμικού από όλα τα κράτη μέλη, συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της περασμένης χρονιάς οι πρωτοβουλίες μας προς διασφάλιση της ελκυστικότητας της χώρας υποδοχής μας ως τόπου εργασίας. Για πρώτη φορά υπήρξε, σε πολιτικό επίπεδο, αναγνώριση των ιδιαίτερων δυσκολιών που αντιμετωπίζει το προσωπικό της ευρωπαϊκής δημόσιας διοίκησης στο Λουξεμβούργο, εν συγκρίσει με τις Βρυξέλλες. Κατόπιν μιας μάλλον ακανθώδους διαδικασίας, οι δημοσιονομικές αρχές έκαναν δεκτό το αίτημά μας για προσωρινό επίδομα στέγασης υπέρ των υπαλλήλων των χαμηλότερων μισθολογικών βαθμίδων –ένα ζωτικής σημασίας πρώτο βήμα για την άμβλυνση αυτής της ανισότητας.

Η προσήλωσή μας στον πλουραλισμό δεν περιορίζεται μόνον στα του οίκου μας. Το 2024 αναλάβαμε νέες πρωτοβουλίες, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικής Κατάρτισης, ώστε να επιτύχουμε τη βέλτιστη ισορροπία όσον αφορά τη γεωγραφική προέλευση των επαγγελματιών του δικαστικού κλάδου που συμμετέχουν στα προγράμματα πολύμηνης κατάρτισης τα οποία προσφέρει το Δικαστήριο. Δεν άργησαν μάλιστα να φανούν απτά αποτελέσματα, καθώς για πρώτη φορά στην εικοσαετή σχεδόν ιστορία των προγραμμάτων υποβλήθηκαν υποψηφιότητες από τρία κράτη μέλη από τα οποία δεν είχε ποτέ εκδηλωθεί ανάλογο ενδιαφέρον στο παρελθόν.

Το γεγονός αυτό είναι επίσης ενδεικτικό της μακροχρόνιας και πάγιας δέσμευσής μας για ενίσχυση του διαλόγου με τα εθνικά δικαστήρια, στόχο τον οποίο επιδιώξαμε εντατικά καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ένα ακόμη ουσιώδες βήμα για την προώθηση του δικαστικού διαλόγου έγινε από το Δικαστικό Δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: η συνάντηση των ανταποκριτών του πραγματοποιήθηκε, για πρώτη φορά, εκτός των τειχών του θεσμικού μας οργάνου και συνδιοργανώθηκε από το βελγικό Συμβούλιο της Επικρατείας. Η καινοτομία αυτή εισέφερε μια νέα προοπτική στους κόλπους του Δικτύου, υπογραμμίζοντας τη θεμελιώδη ιδέα ότι ο δικαστικός διάλογος υπερβαίνει, εξ ορισμού, τα θεσμικά στεγανά.

Παράλληλα με τις προαναφερθείσες εξωτερικές εξελίξεις, στρέφοντας το βλέμμα μας προς το εσωτερικό, επιβεβαιώσαμε την αφοσίωσή μας στα υψηλότερα ηθικά πρότυπα που αποτελούσαν πάντοτε αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητάς μας. Την περασμένη χρονιά όλοι οι σχετικοί κανόνες ενοποιήθηκαν σε έναν Κώδικα Δεοντολογίας ο οποίος ισχύει για ολόκληρο το προσωπικό και ευθυγραμμίζει τις αρχές μας προς τις αυστηρές απαιτήσεις που ίσχυαν ήδη για τα Μέλη του θεσμικού οργάνου.

Ακριβώς όπως αντιμετωπίσαμε τις προκλήσεις της διεύρυνσης πριν από είκοσι χρόνια, με αποφασιστικότητα και πίστη στους κοινούς μας στόχους, είμαι βέβαιος ότι σε μία εικοσαετία θα ανατρέχουμε στην τωρινή φάση της εξέλιξής μας και θα νιώθουμε την ίδια υπερηφάνεια. Οι προκλήσεις του σήμερα συνιστούν μια ευκαιρία να ασπαστούμε πρωτοποριακές πρακτικές που μας βοηθούν να χαράξουμε τη μελλοντική πορεία του θεσμικού οργάνου, τιμώντας παράλληλα τις πλούσιες παραδόσεις που έχουν διαμορφώσει το παρελθόν του.

B. Ορόσημα του έτους

Μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας

Από 1ης Σεπτεμβρίου 2024 τέθηκαν σε ισχύ σημαντικές τροποποιήσεις του Οργανισμού του Δικαστηρίου και των διαδικαστικών κανόνων αμφότερων των ενωσιακών δικαιοδοτικών οργάνων, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ποιοτική απονομή δικαιοσύνης σε εύλογο χρόνο και να κατανέμεται καλύτερα ο φόρτος εργασίας μεταξύ τους. Οι προταθείσες από το Δικαστήριο τροποποιήσεις του Οργανισμού του έγιναν δεκτές και θεσπίστηκαν με κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ καθένα από τα δύο δικαιοδοτικά όργανα επέφερε, μετά από έγκριση του Συμβουλίου, τις αναγκαίες αλλαγές στον Κανονισμό Διαδικασίας του, με στόχο την υλοποίηση της μερικής μεταβίβασης της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο και, παράλληλα, τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών ενώπιόν τους.

Οι τροποποιήσεις του Οργανισμού και η πρακτική εφαρμογή τους

Χάρη στις **τροποποιήσεις του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης** έγινε πραγματικότητα η μερική μεταβίβαση της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο από 1ης Οκτωβρίου 2024. Πρόκειται για μια δυνατότητα που προβλεπόταν μεν ήδη από το 2001, όταν είχε υπογραφεί η Συνθήκη της Νίκαιας, πλην όμως ενεργοποιήθηκε μόλις το 2015, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της ενωσιακής δικαιοδοτικής δομής με τον διπλασιασμό του αριθμού των δικαστών του Γενικού Δικαστηρίου, ο οποίος ολοκληρώθηκε το 2022.

Η προδικαστική αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου περιορίζεται σε σαφώς οριοθετημένους **συγκεκριμένους τομείς** που σπανίως εγείρουν ζητήματα αρχής και χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη πλούσιας νομολογίας του Δικαστηρίου, η οποία μπορεί να καθοδηγήσει το Γενικό Δικαστήριο κατά την άσκηση της νέας αρμοδιότητάς του. Επιπλέον, πρόκειται για τομείς στους οποίους αναμένονται αρκετές προδικαστικές παραπομπές, ώστε η μεταβίβαση της σχετικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο να συνοδευτεί από πραγματική ελάφρυνση του φόρτου εργασίας του Δικαστηρίου.

Οι τομείς αυτοί είναι, ειδικότερα, το κοινό σύστημα ΦΠΑ, οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης, ο τελωνειακός κώδικας, η δασμολογική κατάταξη των εμπορευμάτων, η αποζημίωση και η παροχή βοήθειας στους επιβάτες σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης ή καθυστέρησης ή ακύρωσης υπηρεσιών μεταφορών και, τέλος, το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Οι **τροποποιήσεις του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου** ρυθμίζουν κατ' αρχάς τον τρόπο με τον οποίο θα γίνεται ο αρχικός χειρισμός των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως, προκειμένου να προσδιορίζεται ποιο από τα δύο δικαιοδοτικά όργανα είναι αρμόδιο να τις εκδικάσει. Εν συνεχεία, προβλέπουν τις αναγκαίες διατάξεις προς διασφάλιση της ταχείας εξέτασης των αιτήσεων εκείνων τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο παραπέμπει στο Δικαστήριο επειδή συνεπάγονται έκδοση αποφάσεως που αφορά ζήτημα αρχής και ενδέχεται να επηρεάζει την ενότητα ή τη συνοχή του ενωσιακού δικαίου. Τέλος, καθορίζουν τις πρακτικές λεπτομέρειες όσον αφορά τη διαδικτυακή ανάρτηση, εντός εύλογου χρόνου μετά την περάτωση της υποθέσεως, των γραπτών υπομνημάτων ή παρατηρήσεων που υποβάλλουν, στο πλαίσιο των προδικαστικών παραπομπών, οι «ενδιαφερόμενοι» κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

Οι **τροποποιήσεις του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου** ορίζουν πώς θα εκδικάζονται οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως που διαβιβάζονται στο Γενικό Δικαστήριο. Προκειμένου να απολαύουν τα εθνικά δικαστήρια και οι ενδιαφερόμενοι κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού των ίδιων εγγυήσεων με εκείνες που ισχύουν ενώπιον του Δικαστηρίου, το Γενικό Δικαστήριο υιοθέτησε, κατά βάση, αυτούσιες τις διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου οι οποίες διέπουν την προδικαστική διαδικασία, περιλαμβανομένων των σχετικών με τη δημοσίευση των υπομνημάτων και των γραπτών παρατηρήσεων που κατατίθενται από τους ενδιαφερομένους.

Αξιοσημείωτες αλλαγές επήλθαν και ως προς τη **δομή και την οργάνωση του Γενικού Δικαστηρίου**.

Παραδείγματος χάριν, συστάθηκε εννιαμελές τμήμα διευρυμένης συνθέσεως, του οποίου θα προεδρεύει ο Αντιπρόεδρος του Γενικού Δικαστηρίου. Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως θα ανατίθενται σε πενταμελή τμήματα ειδικώς επιφορτισμένα με τις υποθέσεις αυτές, αλλά θα υπάρχει η δυνατότητα να παραπεμφθούν και σε άλλο δικαστικό σχηματισμό, ανάλογα με τη σπουδαιότητα των ζητημάτων που θα εγείρουν.

Οι δικαστές οι οποίοι θα ασκούν τα καθήκοντα γενικού εισαγγελέα στις προδικαστικές υποθέσεις (όπως και εκείνοι που θα τους αναπληρώνουν σε περίπτωση κωλύματος) εκλέγονται από το Γενικό Δικαστήριο και επικουρούν τον αρμόδιο δικαστικό σχηματισμό σε κάθε προδικαστική υπόθεση, κατά το πρότυπο της συμμετοχής των γενικών εισαγγελέων στις διαδικασίες ενώπιον του Δικαστηρίου.

Το Γενικό Δικαστήριο αποσαφήνισε εξάλλου περαιτέρω τους κανόνες προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τον τρόπο κατάθεσης και επίδοσης των διαδικαστικών εγγράφων στο πλαίσιο των προδικαστικών παραπομπών.

Το εύρος των τροποποιήσεων ήταν τέτοιο ώστε κρίθηκε σκόπιμη η **αναδιατύπωση των διατάξεων για τη ρύθμιση πρακτικών ζητημάτων** σχετικών με την εκτέλεση του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου.

Οι λοιπές τροποποιήσεις των διαδικαστικών κανόνων

Άλλοι νεοπαγείς κανόνες αποσκοπούν στη βελτίωση, την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό του τρόπου εκδίκασης των υποθέσεων από το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο, μέσω της αξιοποίησης της πείρας που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης. Η σημαντικότερη καινοτομία για το Δικαστήριο –η οποία προβλεπόταν ήδη από το Γενικό Δικαστήριο– είναι η δυνατότητα των αντιπροσώπων των διαδίκων ή των ενδιαφερομένων κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου να συμμετέχουν στις επ’ ακροατηρίου συζητήσεις μέσω τηλεδιάσκεψης, εφόσον πληρούνται ορισμένες νομικές και τεχνικές προϋποθέσεις που καθορίζονται στις πρακτικές οδηγίες προς τους διαδίκους. Το Γενικό Δικαστήριο αναθεώρησε επίσης μια σειρά διατάξεων που έχουν εφαρμογή στις ευθείες προσφυγές, μεταξύ των οποίων και τις σχετικές με την εμπιστευτική μεταχείριση των διαδικαστικών εγγράφων, την προσαρμογή του δικογράφου της προσφυγής κατόπιν της άσκησης της και ενόσω διαρκεί η δίκη, καθώς και τους τυπικούς κανόνες που πρέπει να τηρούνται κατά την κατάθεση των διαδικαστικών εγγράφων.

Τέλος, όσον αφορά την αναμετάδοση των συνεδριάσεων του Δικαστηρίου ως μέτρο ενίσχυσης της διαφάνειας και προσβασιμότητας της δικαιοσύνης, μια νέα διάταξη ορίζει τους κανόνες που διέπουν την αναμετάδοση των επ’ ακροατηρίου συζητήσεων, την απαγγελία των αποφάσεων και την εκφώνηση των προτάσεων από τους γενικούς εισαγγελείς. Αντίστοιχες, κατ’ ουσίαν, ρυθμίσεις τέθηκαν σε εφαρμογή και από το Γενικό Δικαστήριο.

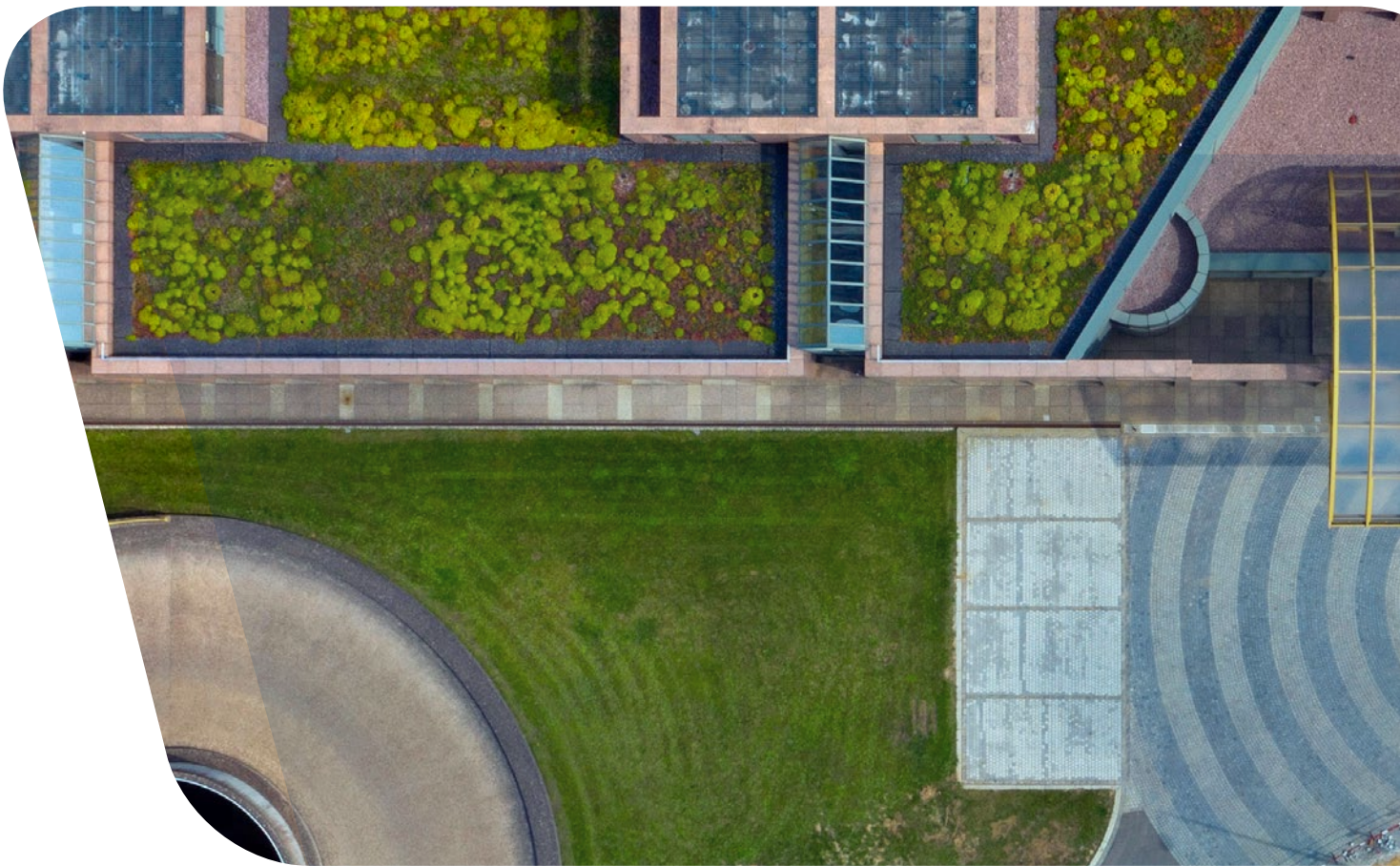
Μαρτυρία της Giulia Predonzani, προσωπικής συνεργάτιδας του Γραμματέα του Γενικού Δικαστηρίου

«Για να χρησιμοποιήσω μια παρομοίωση που θα καταλάβουν οι λάτρεις του τρεξίματος, η τροποποίηση του Οργανισμού του Δικαστηρίου ήταν κάτι σαν τον μαραθώνιο στον οποίο κάθε δρομέας ελπίζει να συμμετάσχει μια μέρα... και τον ονειρεύεται για πάνω από είκοσι χρόνια. Έπρεπε να περάσουμε από πολλά στάδια για να φτάσουμε στην εκκίνηση. Χάρη στην ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της ενωσιακής δικαιοδοτικής δομής, το Γενικό Δικαστήριο απέκτησε την ανθρώπινη υποδομή και τους πόρους που θα του επέτρεπαν να εκδικάζει τις προδικαστικές υποθέσεις με την απαιτούμενη ταχύτητα. Δεν ήταν όμως δυνατόν να σταματήσουμε εκεί.

Για να τρέξει αυτόν τον μαραθώνιο, το Γενικό Δικαστήριο χρειαζόταν ακόμη να εξοπλιστεί με το κατάλληλο κανονιστικό και πρακτικό πλαίσιο. Κατ’ αρχάς, προκειμένου να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι στις προδικαστικές διαδικασίες εμπλέκονται τα εθνικά δικαστήρια

και οι ενδιαφερόμενοι του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, το Γενικό Δικαστήριο προσαρμοσε όχι μόνον τον Κανονισμό Διαδικασίας και τις διατάξεις για τη ρύθμιση πρακτικών ζητημάτων, αλλά και την απόφασή του για τη χρήση της εφαρμογής e-Curia καθώς και όλα τα “soft law” κείμενα: υπομνήματα, τυποποιημένα έντυπα και κάθε άλλο πληροφοριακό έγγραφο (παράλειψη προσωπικών δεδομένων στις ένδικες διαδικασίες, υποδείγματα δικογράφων). Εν συνεχεία, το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να λάβει τις αποφάσεις όσον αφορά τη σύνθεση και τη λειτουργία των τμημάτων και των διαφόρων σχηματισμών του, περιλαμβανομένου του νέου τμήματος διευρυμένης συνθέσεως, και να εκλέξει τους γενικούς εισαγγελείς που θα αναπτύσσουν προτάσεις στις προδικαστικές υποθέσεις. Τέλος, για να δρομολογηθούν οι νέες ροές εργασίας, το Γενικό Δικαστήριο χρειάστηκε να συνεργαστεί με άλλους “μαραθωνοδρόμους”, ιδίως τη Γενική Διεύθυνση Πολυγλωσσίας, τη Διεύθυνση Τεχνολογιών της Πληροφορίας και τη Διεύθυνση Έρευνας και Τεκμηρίωσης. Ένα βασικό βήμα ήταν η δημιουργία του “σημείου ενιαίας επαφής”: μιας εφαρμογής για τη συγκεντρωτική ανάλυση των αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως που ενδέχεται να διαβιβαστούν στο Γενικό Δικαστήριο. Ο γόνιμος διάλογος με τη Γραμματεία του Δικαστηρίου, τον κατεξοχήν θεσμικό μας εταίρο, αποτέλεσε πολύτιμη σταθερά καθ’ όλη τη διάρκεια της “προθέρμανσης”.

Μέσα σε ένα πραγματικά φιλόδοξο χρονοδιάγραμμα έπρεπε να προετοιμάσουμε το έδαφος, να προλάβουμε τυχόν μελλοντικές ανάγκες, να εργαστούμε δυναμικά και εντατικά. Τον Οκτώβριο του 2024 το προσωπικό του Γενικού Δικαστηρίου και της Γραμματείας του ήταν έτοιμο, στη γραμμή της αφετηρίας για να ξεκινήσει τον πολυαναμενόμενο μααραθώνιο. Στα τέλη του 2024, 23 προδικαστικές υποθέσεις είχαν περάσει από το “σημείο ενιαίας επαφής” και 19 εξ αυτών διαβιβάστηκαν εν τέλει στο Γενικό Δικαστήριο. Ο αγώνας ξεκίνησε και... καλά κρατεί!»

Η 20ή επέτειος από τη διεύρυνση του 2004

Την 1η Μαΐου 2004 προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση δέκα νέα κράτη μέλη: η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβενία και η Σλοβακία: πρόκειται για τη μεγαλύτερη, μέχρι σήμερα, διεύρυνση στην ιστορία της Ένωσης τόσο από πλευράς πληθυσμού όσο και από πλευράς αριθμού κρατών μελών.

Ο αντίκτυπος της διεύρυνσης του 2004 στη λειτουργία των ενωσιακών δικαιοδοτικών οργάνων

Από όλες διαχρονικά τις διευρύνσεις, εκείνη του 2004 υπήρξε η πλέον εκτεταμένη, καθώς διορίστηκαν ταυτόχρονα δέκα νέοι δικαστές τόσο στο Δικαστήριο όσο και στο Γενικό Δικαστήριο.

Αισθητός ήταν ο αντίκτυπός της στο **γλωσσικό καθεστώς** του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο αριθμός των επίσημων γλωσσών σχεδόν διπλασιάστηκε από 12 σε 21, με αποτέλεσμα την εκθετική αύξηση του αριθμού των γλωσσικών συνδυασμών, από 110 σε 420.

Για τη δημιουργία των ιδιαίτερων γραφείων των νέων Μελών και των νέων γλωσσικών μονάδων χρειάστηκε μια γενναία δομική αναπροσαρμογή, τόσο σε επίπεδο κτιρίων και χώρων στέγασης όσο και σε επίπεδο προσλήψεων, καθώς αρκετές εκατοντάδες νέοι συνάδελφοι εντάχθηκαν στο προσωπικό του θεσμικού οργάνου μέσα σε διάστημα ενός έτους.

Ως προς τον εμπλουτισμό της ενωσιακής νομολογίας, η συμβολή των κρατών μελών που προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 αποδείχθηκε ουσιαστική: στη διάρκεια της πρώτης εικοσαετίας έχουν υποβληθεί περίπου 1.300 προδικαστικές αποφάσεις από τα δικαστήρια των δέκα αυτών κρατών μελών.

«Μια νέα συνταγματική στιγμή για την Ευρώπη»

Για τον εορτασμό του ιστορικού αυτού γεγονότος, το Δικαστήριο διοργάνωσε στις 3 Μαΐου 2024 συνέδριο με τίτλο «20 χρόνια από την προσχώρηση δέκα κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση: μια νέα συνταγματική στιγμή για την Ευρώπη», στο πλαίσιο του οποίου δικαστές και εκπρόσωποι από όλα τα κράτη μέλη συναντήθηκαν και ανταλλάξαν απόψεις σχετικά με τη συνεισφορά του Δικαστηρίου και των δέκα αυτών κρατών μελών στην προώθηση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος και στη διαμόρφωση της κοινής έννομης τάξης της Ένωσης.

Η θεματική του συνεδρίου της 3ης Μαΐου, του οποίου τα πρακτικά είναι δημοσιευμένα στον ιστότοπο του Δικαστηρίου, περιστράφηκε γύρω από τους ακόλουθους τρεις άξονες:

- το ιστορικό της προσχώρησης των νέων κρατών μελών μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου και την επακόλουθη ριζική ανάπλαση της νομοθεσίας, της νοοτροπίας και των αντιλήψεων των αντίστοιχων λαών·
- τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και τη συμβολή της διεύρυνσης του 2004 στη μετεξέλιξη της Ένωσης σε «Ένωση αξιών», και
- τη σύγκλιση των οικονομιών των νέων κρατών μελών με εκείνες των υπολοίπων κρατών μελών.

Οι εισηγήσεις των ομιλητών και οι συζητήσεις με τους συμμετέχοντες λειτούργησαν ως υπενθύμιση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μοναδική κατά το ότι βασίζεται σε κοινές –με κορυφαίες τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου– τις οποίες η ίδια και τα κράτη μέλη της πρέπει να συνεχίσουν να υπερασπίζονται.

Δήλωση της Ineta Ziemele, δικαστή του Δικαστηρίου, επικεφαλής της ομάδας εργασίας για τη διοργάνωση της εκδήλωσης

Ο κύριος σκοπός του συνεδρίου για τη συμπλήρωση 20 ετών από τη μεγαλύτερη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν να γίνει ένας απολογισμός του αντικτύπου της και της επιρροής που είχε στην πορεία της Ένωσης. Κρίθηκε ότι ήταν κατάλληλη στιγμή να στοχαστούμε και να ανταλλάξουμε εμπειρίες και διδάγματα σχετικά με το πώς η Ένωση εξελίχθηκε και άλλαξε στη διάρκεια της εικοσαετίας που ακολούθησε το ιστορικό εκείνο ορόσημο.

Κατά την προετοιμασία του συνεδρίου, τα ενωσιακά δικαιοδοτικά όργανα πρότειναν να θεωρηθεί η διεύρυνση του 2004 ως μια νέα «συνταγματική στιγμή», ένα καταστατικό γεγονός που ένωσε την Ανατολική και τη Δυτική Ευρώπη σε ένα κοινό συνταγματικό εγχείρημα. Οι αξίες και οι αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαδόθηκαν σε μέρη της Ευρώπης με φορτισμένη και περίπλοκη ιστορία. Από την άλλη πλευρά, τα δέκα νέα κράτη μέλη εισήλθαν στους κόλπους ΕΕ με ορμή, αποφασιστικότητα και ελπίδα για ελευθερία, δικαιοσύνη και ευημερία. Η προσχώρηση στην ΕΕ ήταν μια πολύπλοκη διαδικασία, διόλου αυτονόητη, και τα υπό ένταξη κράτη εργάστηκαν σκληρά και μόχθησαν πραγματικά για να ανταποκριθούν στα κριτήρια προσχώρησης (γνωστά ως κριτήρια της Κοπεγχάγης), τα οποία θεσπίστηκαν για πρώτη φορά από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993.

Εκείνη η ημέρα πριν από 20 χρόνια σηματοδότησε μια θεμελιώδη αλλαγή για την Ένωση σε όλους τους τομείς αρμοδιότητάς της. Τι ακριβώς σήμαινε αυτή η αλλαγή δεν ήταν πάντοτε εύκολο να προβλεφθεί, αλλά ήταν προφανές ότι υπήρχε μεγαλύτερη προοπτική οικονομικής ανάπτυξης στην εσωτερική της αγορά, καθώς και μια συναρπαστική πολιτιστική, ιστορική και γλωσσική ποικιλομορφία η οποία διάνοιγε νέους δρόμους και θα ήταν πλέον άρρηκτα συνδεδεμένη με όλες τις εξελίξεις, σε πολιτικό και σε νομικό επίπεδο. Η διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση ενίσχυσε ακόμη περισσότερο τη θέση της στην παγκόσμια σκηνή.

Ένα άλλο μοναδικό χαρακτηριστικό του συνεδρίου ήταν το γεγονός ότι οι ομιλητές που προσκλήθηκαν από τα ενωσιακά δικαιοδοτικά όργανα προέρχονταν από όλα ανεξαιρέτως τα ενδιαφερόμενα κράτη και ήταν άτομα τα οποία είχαν εμπλακεί άμεσα στη διαδικασία προσχώρησης ή είχαν διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στην ενταξιακή πορεία. Υπ' αυτή την έννοια, ήταν ιδιαίτερα ευρύ το φάσμα των εισηγήσεων που παρουσιάστηκαν υπό τους θεματικούς άξονες τους οποίους είχαν προτείνει τα ενωσιακά δικαιοδοτικά όργανα.

Το συνέδριο ολοκληρώθηκε με μια θαυμάσια αναδρομή του καθηγητή Norman Davies στην ιδιαίτερα ταραγμένη και συχνά βίαιη ιστορία αυτών των κρατών. Η επισκόπησή του λειτουργήσει ως καίρια υπενθύμιση ότι οι αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν πρέπει να θεωρούνται δεδομένες και ότι η διαφύλαξη και η μακροήμερεύσή τους απαιτούν κοπώδη προσπάθεια από όλους στην Ένωση. Καθώς συλλογιζόμασταν τι αποκομίσαμε από την εμπειρία, η χορωδία του Δικαστηρίου τραγούδησε σε δέκα διαφορετικές γλώσσες, προτού κλείσει το πρόγραμμά της με την «Ωδή στη χαρά» του Μπετόβεν, η οποία εξακολουθεί να εκφράζει τον πυρήνα του ιδανικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης –την αδέλφωση ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Ένα ενισχυμένο πλαίσιο δεοντολογίας για το προσωπικό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Λόγω της φύσης της αποστολής του, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λειτουργούσε ανέκαθεν με βάση τα υψηλότερα πρότυπα ανεξαρτησίας, αμεροληψίας και ακεραιότητας. Η τήρηση των απαιτήσεων αυτών, οι οποίες αποτελούν ταυτόχρονα, ως αξίες, θεμελιώδη στοιχεία της ταυτότητας του θεσμικού οργάνου, είναι ουσιώδους σημασίας για την εμπιστοσύνη των πολιτών στην ευρωπαϊκή δικαιοσύνη αλλά και για τη νομιμοποίησή της. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έχει μεριμνήσει ώστε να υπάρχει ένα εσωτερικό νομικό πλαίσιο που να πληροί τις υψηλότερες δεοντολογικές προδιαγραφές και, συνακόλουθα, να καθιστά το θεσμικό όργανο παράδειγμα προς μίμηση, σύμφωνα με τις προσδοκίες που έχουν οι πολίτες από μια δικαστική αρχή.

Συνεπώς, τα αυστηρά πρότυπα δεοντολογίας ήταν πάντοτε συνυφασμένα με το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεσμεύουν τα Μέλη του (δικαστές, γενικούς εισαγγελείς και Γραμματείς) καθώς και όλο το προσωπικό του, και μάλιστα ακόμη και αφού παύσουν να υπηρετούν στο Δικαστήριο.

Σε μια συγκυρία όπου αυξάνεται διαρκώς η πίεση προς την ευρωπαϊκή δημόσια διοίκηση να λειτουργεί υποδειγματικά, το Δικαστήριο επέλεξε να συνεχίσει τον εκσυγχρονισμό του εσωτερικού πλαισίου δεοντολογίας. Το εγχείρημα ξεκίνησε το 2021 με την τροποποίηση του [Κώδικα δεοντολογίας των Μελών και των πρώην Μελών του Δικαστηρίου](#) και πέρασε, το 2024, στο επόμενο στάδιο, με τη θέσπιση κώδικα δεοντολογίας του προσωπικού του.

Οι κανόνες που ήδη περιέχονταν στον Κανονισμό Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΚΥΚ) και στο καθεστώς που εφαρμόζεται στο λοιπό προσωπικό (ΚΛΠ), καθώς και οι ρυθμίσεις που βρίσκονταν διάσπαρτες σε πλήθος εσωτερικών διατάξεων, συγκεκριμενοποιήθηκαν, συμπληρώθηκαν και προσαρμόστηκαν στα δικαστικά πρότυπα, στο πλαίσιο πλέον ενός ενιαίου κώδικα δεοντολογίας του προσωπικού, ο οποίος, κατόπιν της έγκρισής του από τη διοικητική επιτροπή του θεσμικού οργάνου, τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2024.

Στηριζόμενος σε δεοντολογικούς κανόνες προερχόμενους από διάφορες υφιστάμενες πηγές, ο νέος ενιαίος κώδικας δεοντολογίας είναι πιο εύκολα προσβάσιμος και κατανοητός σε όλους τους αποδέκτες του. Αποβλέποντας στη διαφάνεια και την ασφάλεια δικαίου, στόχος του είναι να εξασφαλίσει ότι οι εκεί

προβλεπόμενες υποχρεώσεις ερμηνεύονται υπό το πρίσμα των ιδιαιτεροτήτων της δικαιοδοτικής αποστολής του Δικαστηρίου και αποσαφηνίζονται ως προς την πρακτική εφαρμογή τους. Πυξίδα του είναι μια ηθική προσέγγιση, βασισμένη στις αξίες οι οποίες διαπνέουν τις δράσεις του θεσμικού οργάνου και προϋποθέτουν υποδειγματική συμπεριφορά. Ο κώδικας περιλαμβάνει επίσης ειδικούς κανόνες για τα ανώτερα διοικητικά στελέχη, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων ευθυνών που υπέχουν, καθώς και για τους εισηγητές στα ιδιαίτερα γραφεία των δικαστών και των γενικών εισαγγελέων, επειδή πλαισιώνουν τα Μέλη του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου και εμπλέκονται άμεσα στο δικαιοδοτικό έργο. Οι κανόνες αυτοί τονίζουν ότι το καθήκον υποδειγματικής συμπεριφοράς είναι ανάλογο προς τις ασκούμενες αρμοδιότητες και ρυθμίζουν λεπτομερώς τι ισχύει όσον αφορά την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων και την άσκηση εξωτερικών δραστηριοτήτων, ακόμη και μετά τη λήξη των καθηκόντων των ενδιαφερομένων.

Γ. Οι επαφές με το κοινό

16 319

ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ, ΕΚ ΤΩΝ
ΟΠΟΙΩΝ

3 985 νομικοί

επισκέπτες μέσω διαδικτύου: 7 %

2 493

επισκέπτες την ημέρα
«Ανοικτές πόρτες»

Επισκέψεις εξ αποστάσεως – εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Χάρη στο [εκπαιδευτικό πρόγραμμα](#) του Δικαστηρίου, μαθητές ηλικίας από 15 έως 18 ετών μπορούν να ανακαλύψουν τι είναι το Δικαστήριο και ποια είναι η αποστολή του, χωρίς καν να αφήσουν τη σχολική τους αίθουσα για να μεταβούν στο Λουξεμβούργο. Στόχος του προγράμματος είναι να ευαισθητοποιηθούν οι νεαροί μαθητές και οι καθηγητές τους σε σχέση με τις δημοκρατικές αξίες και τα νομικά διακυβεύματα της εποχής, καθώς και να διαφωτιστούν ως προς τον αντίκτυπο που έχει η νομολογία του Δικαστηρίου στην καθημερινή ζωή των Ευρωπαίων πολιτών. Το 2024 περίπου 1 300 μαθητές λυκείου είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν το Δικαστήριο στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού.

Οι υπεύθυνοι Τύπου της Διεύθυνσης Επικοινωνίας είναι πτυχιούχοι Νομικής και βασικό τους καθήκον είναι να επεξηγούν τις αποφάσεις, τις διατάξεις, τις προτάσεις των γενικών εισαγγελιών αλλά και τις εκκρεμείς υποθέσεις, ώστε να είναι πιο κατανοητές στους δημοσιογράφους και στους ανταποκριτές όλων των κρατών μελών. Συντάσσουν ανακοινωθέντα Τύπου, χάρη στα οποία οι δημοσιογράφοι και οι νομικοί ενημερώνονται σε πραγματικό χρόνο για τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου. Διανέμουν σε πρόσωπα που έχουν υποβάλει σχετικό αίτημα στην [Υπηρεσία Τύπου και Πληροφόρησης](#) του Δικαστηρίου τακτικά ενημερωτικά δελτία τα οποία αναγγέλλουν σημαντικά γεγονότα αναφορικά με το δικαιοδοτικό και το θεσμικό του έργο, καθώς και τα λεγόμενα «Quick facts» για υποθέσεις στις οποίες δεν δημοσιεύθηκαν ανακοινωθέντα Τύπου. Επίσης, απαντούν στα ηλεκτρονικά μηνύματα και τις τηλεφωνικές κλήσεις των πολιτών.

2 509

ανακοινωθέντα Τύπου

610

ενημερωτικά δελτία

516

«Quick facts»

13 091

απαντήσεις σε αιτήματα πολιτών για πληροφορίες
(τηλεφωνικές κλήσεις και ηλεκτρονικά μηνύματα)

Το Δικαστήριο διατηρεί ενεργό παρουσία στα κοινωνικά δίκτυα μέσω των δύο λογαριασμών του στο X (έναν στα [γαλλικά](#) και έναν στα [αγγλικά](#)), καθώς και των λογαριασμών του στο [LinkedIn](#) και στο [Mastodon](#). Ο αριθμός των ακολούθων του στους λογαριασμούς αυτούς αυξάνεται συνεχώς, μαρτυρώντας το σταθερό ενδιαφέρον του κοινού και την ενασχόλησή του με τη δραστηριότητα του Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο έχει επίσης δικό του κανάλι στο [YouTube](#), όπου αναρτά πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό στις 24 επίσημες γλώσσες, μεταξύ άλλων και βίντεο που απευθύνονται στο ευρύ κοινό και εξηγούν πώς η νομολογία του Δικαστηρίου επηρεάζει την καθημερινή ζωή των πολιτών.

163 000 ακόλουθοι στο X +2 % σε σχέση με το 2023

297 346 ακόλουθοι στο LinkedIn +26 % σε σχέση με το 2023

4 500 ακόλουθοι στο Mastodon

90 000 συνδρομητές και 600 000 views στο YouTube +137 % σε σχέση με το 2023

Το 2024 το Δικαστήριο ανάρτησε ένα νέο βίντεο:
Κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου.

[Δείτε το βίντεο στο YouTube](#)

Αναμετάδοση των συνεδριάσεων

Για να διευκολύνει την πρόσβαση στο δικαιοδοτικό του έργο, το Δικαστήριο έχει εγκαινιάσει ένα σύστημα αναμετάδοσης των δημόσιων συνεδριάσεών του. Η απαγγελία των αποφάσεων και η ανάγνωση των προτάσεων των γενικών εισαγγελέων μεταδίδονται *ζωντανά* στον ιστότοπό του, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα στο [πρόγραμμα συνεδριάσεών](#) του. Οι επ' ακροατηρίου συζητήσεις ενώπιον του τμήματος μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου μεταδίδονται επίσης, αλλά με *χρονοκαθυστερήση*.

Το κοινό έχει πρόσβαση στο αρχείο για διάστημα ενός μήνα.

Πριν από τη μετάδοση των επ' ακροατηρίου συζητήσεων αναρτάται στον ιστότοπο του Δικαστηρίου και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ένα **σύντομο επεξηγηματικό βίντεο** για την υπόθεση, το οποίο είναι διαθέσιμο στις γλώσσες της επ' ακροατηρίου συζήτησης. Το 2024 αναρτήθηκαν συνολικά **29** τέτοια επεξηγηματικά βίντεο.

4

**Ένα θεσμικό
όργανο που
σέβεται το
περιβάλλον**

Το Δικαστήριο ακολουθεί, εδώ και πολλά χρόνια, μια φιλόδοξη περιβαλλοντική πολιτική, στοχεύοντας στις υψηλότερες προδιαγραφές ως προς την αειφόρο ανάπτυξη και τη συνετή διαχείριση των φυσικών πόρων. Η προσήλωσή του στον συγκεκριμένο στόχο αποδεικνύεται έμπρακτα από το 2016 με την πιστοποίηση **EMAS** (Eco-Management and Audit Scheme) την οποία έχει λάβει το θεσμικό όργανο. Η πιστοποίηση αυτή, η οποία προβλέπεται από ευρωπαϊκό κανονισμό, χορηγείται στους οργανισμούς που συμμορφώνονται με αυστηρά πρότυπα όσον αφορά την περιβαλλοντική τους πολιτική, την αφοσίωσή τους στην προστασία του περιβάλλοντος και τις βιώσιμες μεθόδους εργασίας τους.

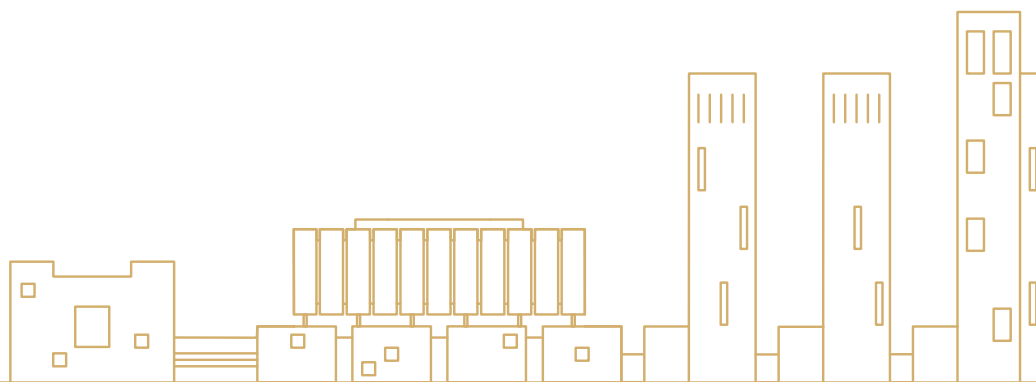
Το 2023 το Δικαστήριο πέτυχε πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα σε σχέση με όλους τους περιβαλλοντικούς δείκτες, συνεπώς το έτος αυτό μπορεί πλέον να θεωρείται ως σημείο αναφοράς για τις περιβαλλοντικές επιδόσεις του θεσμικού οργάνου μετά την υγειονομική κρίση των ετών 2020-2022.

Οι περιβαλλοντικοί δείκτες για το νερό, τα απορρίμματα, το χαρτί και την ηλεκτρική ενέργεια είναι περίπου ίδιοι με τους αντίστοιχους του 2023. Οι διαφοροποιήσεις προσδιορίζονται ποσοτικά με βάση το 2015, έτος αναφοράς για το σύστημα EMAS.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την **κατανάλωση ενέργειας** και με δεδομένο ότι παρατάθηκε η ισχύς των έκτακτων μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, καταγράφηκε και πάλι σημαντική μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και θέρμανσης στο Δικαστήριο. Επιπλέον, το Δικαστήριο πέτυχε τους φιλόδοξους στόχους τους οποίους είχε θέσει σε σχέση με την **κατανάλωση χαρτιού**. Το 2023 η χρήση χαρτιού γραφείου (εξαιρουμένων των εκδόσεων που ανατέθηκαν σε εξωτερικούς συνεργάτες) μειώθηκε κατά 55,2 % σε σχέση με τα προ υγειονομικής κρίσης επίπεδα του 2019, μια τάση η οποία έχει πια παγιωθεί χάρη στην αλλαγή των συνηθειών του προσωπικού και στην περαιτέρω ψηφιοποίηση των διαδικασιών και των εγγράφων.

Παρότι έχουν επανέλθει στο κανονικό όλες οι δραστηριότητες του Δικαστηρίου, το οποίο, μεταξύ άλλων, δέχεται ξανά και εξωτερικούς επισκέπτες, διαπιστώνεται ότι οι εκπομπές CO₂ τείνουν να σταθεροποιηθούν, χάρη σε μια πλειάδα πρωτοβουλιών του θεσμικού οργάνου αλλά και στην ευαισθητοποίηση και την ενεργό συμμετοχή του προσωπικού του στις διάφορες πτυχές της πολιτικής EMAS.

Το **ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης (ΙΠΑ)** είναι μονάδα μέτρησης της επαγγελματικής δραστηριότητας, ανεξαρτήτως τυχόν διαφορών ως προς τον αριθμό των εβδομαδιαίων ωρών εργασίας κάθε υπαλλήλου ανάλογα με τους διαφορετικούς τύπους εργασίας.

Βελτίωση της ανακύκλωσης
απορριμμάτων και μείωση
των πλαστικών μίας χρήσης

veloH!

Συμμετοχή στο σύστημα κοινόχρηστων
ποδηλάτων VeloH και υποστήριξη των
μετακινήσεων με ποδήλατο, αλλά και με
τρένο για τα μέλη του προσωπικού που
κατοικούν εκτός Λουξεμβούργου.
Εγκατάσταση σταθμών επαναφόρτισης
ηλεκτρικών οχημάτων

Μείωση της
κατανάλωσης χαρτιού
↓ 63 % kg / ΙΠΑ

Μείωση της
κατανάλωσης νερού
↓ 20 % m³ / ΙΠΑ

Μείωση των
απορριμμάτων από τα
γραφεία και την εστίαση
↓ 43,2 % kg / ΙΠΑ

Βελτίωση των
υποδομών θέρμανσης,
εξαερισμού,
κλιματισμού και
φωτισμού

Μείωση της κατανάλωσης
ηλεκτρικής ενέργειας
↓ 28,7 % kWh / ΙΠΑ

Μείωση της κατανάλωσης
ενέργειας για θέρμανση
↓ 33,5 % kWh / ΙΠΑ

3 466 m²
φωτοβολταϊκών κυττάρων
παρήγαγαν
380 758 kWh
που ισοδυναμούν με τις
ετήσιες ανάγκες 69
οικογενειών

Μείωση εκπομπών
διοξειδίου του άνθρακα
↓ 30,2 % kg CO₂ / ΙΠΑ

5

**Με το βλέμμα στο
μέλλον**

Η κύρια πρόκληση για το 2025 θα είναι να εξασφαλιστεί η απολύτως επιτυχής **εφαρμογή της μερικής μεταβίβασης της προδικαστικής αρμοδιότητας στο Γενικό Δικαστήριο**, η οποία τέθηκε σε ισχύ από 1ης Οκτωβρίου 2024 και αποτελεί το τελικό στάδιο της μεταρρύθμισης της ενωσιακής δικαιοδοτικής δομής. Το θεσμικό όργανο θα φροντίσει να παρέχουν όλες οι Υπηρεσίες του αποτελεσματική και ποιοτική στήριξη στο Γενικό Δικαστήριο για να μπορεί να εκδικάζει αυτή την κατηγορία υποθέσεων υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες.

Προκειμένου να αντεπεξέλθει στην αναμενόμενη βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη αύξηση των εισερχόμενων υποθέσεων, το Δικαστήριο θα εντείνει τις προσπάθειές του στο μέτωπο της **ψηφιοποίησης των ένδικων και των διοικητικών διαδικασιών** με σκοπό να γίνει ακόμη πιο αποτελεσματική και αποδοτική η εσωτερική του διαχείριση. Θα εξακολουθήσει να κάνει χρήση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι καινοτόμες τεχνολογίες, επιδεικνύοντας πάντοτε τη σύνεση που επιβάλλει η δικαιοδοτική φύση της αποστολής του και αξιοποιώντας πρωτίστως τις εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες του προσωπικού του.

Παράλληλα δρομολογούνται για το 2025 νέες **δράσεις με αποδέκτες τους πολίτες** στο πλαίσιο της πολιτικής του Δικαστηρίου για ενίσχυση της διαφάνειας και ευρύτερη πρόσβαση στις πληροφορίες. Επιδιώκοντας να αναδείξει και να φωτίσει περισσότερο τον τρόπο που λειτουργεί σε δικαιοδοτικό και σε διοικητικό επίπεδο, το Δικαστήριο θα εμπλουτίσει και θα αναμορφώσει τους διαύλους επικοινωνίας του με τον έξω κόσμο. Ειδικότερα, αναμένεται να ολοκληρωθεί η αναδιαμόρφωση του ιστοτόπου του, ώστε να ανταποκρίνεται πληρέστερα στις ανάγκες τόσο των επαγγελματιών του νομικού κλάδου και των μέσων ενημέρωσης όσο και του κοινού συνολικά. Εξάλλου, προκειμένου να γίνουν η λειτουργία του και οι αποφάσεις του πιο κατανοητές σε όλους τους πολίτες, ακόμη και στη νεολαία, το Δικαστήριο θα εγκαινιάσει μια διαδικτυακή οπτικοακουστική πλατφόρμα, το Curia web TV, που θα μεταδίδει ενημερωτικά προγράμματα για τη δραστηριότητα του θεσμικού οργάνου.

Το 2025 η Ευρωπαϊκή Ένωση θα γιορτάσει την τριακοστή επέτειο από την προσχώρηση της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας. Το Δικαστήριο σκοπεύει να τιμήσει το ορόσημο της τέταρτης εκείνης διεύρυνσης, η οποία, σχεδόν 10 χρόνια μετά την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας και κατόπιν της διενέργειας δημοψηφίσματος στα τρία υπό ένταξη τότε κράτη, αύξησε σε 370 εκατομμύρια πολίτες τον πληθυσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επέκτεινε σημαντικά τα γεωγραφικά της όρια τόσο προς τη Βόρεια όσο και προς την Κεντρική Ευρώπη. Εξ αυτής της αφορμής, το Δικαστήριο θα επιχειρήσει να φωτίσει το ιστορικό της προσχώρησης των τριών κρατών μελών, όπως επίσης και τη σημασία και τις συνέπειές της για καθένα τους, με τη συμμετοχή επιφανών εκπροσώπων από τις τιμώμενες αυτές χώρες.

Τέλος, το Δικαστήριο θα συνεχίσει **τον εντατικό διάλογο** που διεξάγει εδώ και πάνω από 70 χρόνια **με τα εθνικά δικαστήρια** προς διασφάλιση της συνοχής και της ομοιόμορφης εφαρμογής του ευρωπαϊκού δικαίου.

Σε αυτό πλαίσιο εντάσσονται, πιο συγκεκριμένα, το Δικαστικό Δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου συμμετέχουν τα εθνικά συνταγματικά και ανώτατα δικαστήρια, αλλά και το Φόρουμ Δικαστών από τα κράτη μέλη, το οποίο πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις εγκαταστάσεις του Δικαστηρίου.

Εκτός των άλλων, το Δικαστήριο θα συνδιοργανώσει και το συνέδριο «EUInited in diversity» στη Σόφια, τον Σεπτέμβριο του 2025. Μετά την πρώτη διοργάνωση το 2021 στη Ρίγα και τη δεύτερη το 2023 στη Χάγη, η παράδοση αυτής της ανά διετία συνάντησης θα συνεχιστεί και φέτος με ένα συνέδριο γύρω από τον θεματικό άξονα «Ο ρόλος της συνταγματικής δικαιοσύνης στην κοινή έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

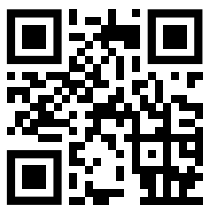

6

**Μείνετε
συνδεδεμένοι**

Αναζητήστε τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου στην πύλη που θα βρείτε στον διαδικτυακό τόπο Curia:

curia.europa.eu

Ενημερωθείτε για τη νομολογιακή και τη θεσμική επικαιρότητα:

διαβάζοντας τα **ανακοινωθέντα Τύπου**:

curia.europa.eu/jcms/PressRelease

μέσω συνδρομής στο **RSS** του Δικαστηρίου:

curia.europa.eu/jcms/RSS

ακολουθώντας τον λογαριασμό του θεσμικού οργάνου στο **X**:

[CourUEPresse](https://www.cour.europa.eu/CourUEPresse) ή [EUCourtPress](https://www.courtjustice.eu/EUCourtPress)

ακολουθώντας τον λογαριασμό του θεσμικού οργάνου στο **Mastodon**:

curia.social-network.europa.eu/@Curia

ακολουθώντας τον λογαριασμό του θεσμικού οργάνου στο **LinkedIn**:

linkedin.com/company/european-court-of-justice

κατεβάζοντας **την εφαρμογή CVRIA** για έξυπνα τηλέφωνα και tablets

ανατρέχοντας στη **Συλλογή Νομολογίας**:

curia.europa.eu/jcms/EuropeanCourtReports

Για περισσότερες πληροφορίες όσον αφορά τη δραστηριότητα του θεσμικού οργάνου, μπορείτε να:

επισκεφθείτε την ιστοσελίδα για την **Ετήσια έκθεση**:

curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7000/el/

παρακολουθήσετε τα ενημερωτικά βίντεο στο **YouTube**:

youtube.com/@CourtOfJusticeEU

Πρόσβαση στα έγγραφα του θεσμικού οργάνου παρέχεται:

για τα **ιστορικά αρχεία**:

curia.europa.eu/jcms/archive

για τα **διοικητικά έγγραφα** :

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_92910/el/

Επισκεφθείτε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην έδρα του:

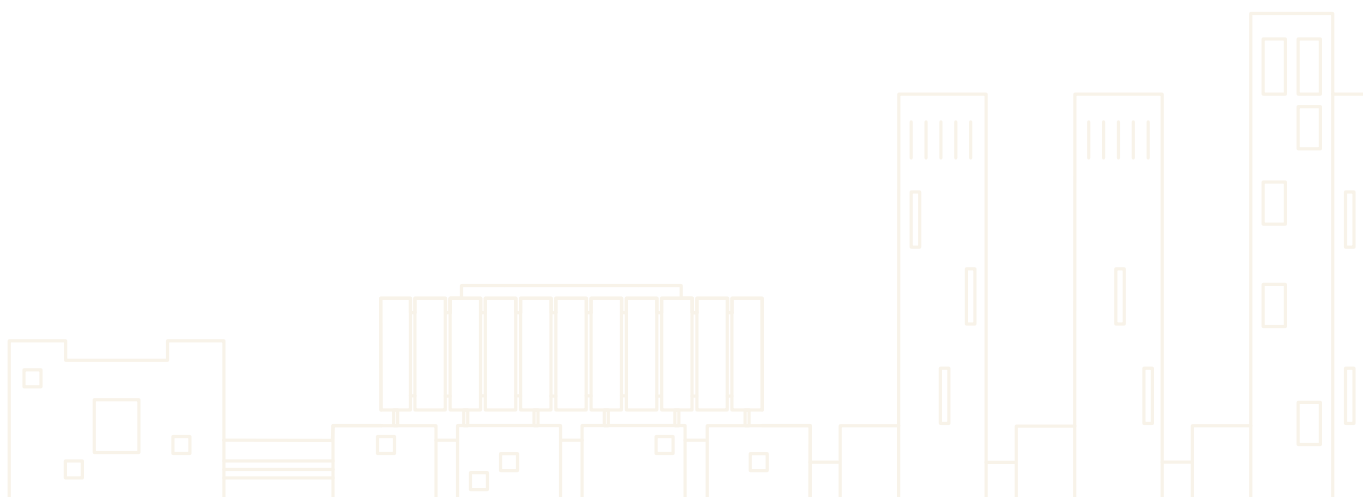
Το θεσμικό όργανο προσφέρει **προγράμματα επισκέψεων** ειδικά προσαρμοσμένα στα ενδιαφέροντα κάθε ομάδας επισκεπτών (παρακολούθηση επ' ακροατηρίου συζήτησης, ξενάγηση στα κτίρια και στη συλλογή έργων τέχνης, ερευνητική επίσκεψη, εξ αποστάσεως επίσκεψη):

curia.europa.eu/jcms/visits

Για οποιαδήποτε πληροφορία σχετική με το θεσμικό όργανο:

Γράψτε μας μέσω του **ειδικού εντύπου επικοινωνίας**:

curia.europa.eu/jcms/contact

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

L-2925 Luxembourg

Τηλ.: +352 4303-1

curia.europa.eu

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2025 / Στοιχεία αναφοράς έως τις 31.12.2024

Σελιδοποίηση: Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης | Διεύθυνση Επικοινωνίας | Μονάδα Εκδόσεων και Ηλεκτρονικών Μέσων Ενημέρωσης, 2025

Ούτε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός του ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των ανωτέρω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2025

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2025

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Φωτογραφίες/Σχέδια:

Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας όλων των εικόνων ανήκουν στην © Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά. Σελίδες: 9, 12, 13, 83 : © shutterstock.com ; Σελίδες: 11 : Lietuvos nacionalinis muziejus / Φωτογραφία: © Gediminas Trečiokas ; Σελίδες: 94 - 95 Φωτογραφία: Gediminas Karbauskis

Η χρήση ή η αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλων κειμένων επί των οποίων η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, απαγορεύεται χωρίς την άδεια των κατόχων των σχετικών δικαιωμάτων.

Print	ISBN 978-92-829-4766-1	ISSN 2467-1282	doi:10.2862/4579554	QD-01-24-003-EL-C
PDF	ISBN 978-92-829-4765-4	ISSN 2467-1517	doi:10.2862/2972340	QD-01-24-003-EL-N
HTML	ISBN 978-92-829-4764-7	ISSN 2467-1517	doi:10.2862/2323774	QD-01-24-003-EL-Q

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Διεύθυνση Επικοινωνίας
Μονάδα Εκδόσεων και Ηλεκτρονικών Μέσων Ενημέρωσης

